

**R. P. Francisci Svarez Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi, Et In Connimbricensi Academia
Sacrarum Litterarum primarii Professoris Opvs, De Virtvte
Et Statv Religionis**

Qvo Qvid Contineatvr, Index proximus indicabit

De Obligationibus Religiosorum ex Regula, Prælatione & subiectione
regulari prouenientibus, De varietate Religionum tam in genere, quam in
specie, De Religione Societatis Jesv in particulari

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1626

Liber Sextvs. De professione, quæ in Societate sit, ac de iis, quæ illam
antecedunt, & consequuntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93501](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-93501)

LIBER SEXTVS.

De professione, quæ in Societate fit, ac de iis, quæ illam antecedunt, & consequentur.

Iximus hastenus de gradu
scholarium Societatis : reli-
quum est, ut ad gradū pro-
fessorum transiū facia-
mus. Prius autem quām de
professione ipsa, per quam
gradus ille constituitur, cō-
sideramus, primo loco per
duo sequentia capita non
nulla præmittenda sunt de tempore, & probatione
prauis ad illam iuxta peculiarem Societatis insti-
tutionemque in hoc ab aliis differt, quod religio-
sus suos ad perfectionem solennem, non nisi post
diuturnū tempus, admittit; & in hoc etiam, quod
non contenta priori biennio probationis, tertium
annum ab scholaribus suis post finita studia exigit;
& quia utrumque singulare videtur, utrumque in
eare comprehensum est; & ideo utriusque ratione red-
dere est necessarium. Secundo loco dicendum erit
in cap. 3. 4. & 5. de ipsa solenī professione. Tertio
tandem a ca. 6. usque ad finem libri, de quibusdam
votis simplicibus, que consequenter ad illam emi-
tuntur.

C A P V T . I.

Virum professio in Societate conuenienter per multum tempus differatur?

I.
Prima re-
prehensio in
Societatem
albissimam
expedita.

Proalter
argentea
primo an-
choritata.

Dicitur Vo in hac parte ab aliquibus reprehensa, ab aliis in dubium reuocata sunt. Primum est nimia dilatio admittendi ad professionem eo quod singularis, & noua videatur, & quod grauius est, nonnullam iniustitiam continere. Sed de hoc punto fatis dictum est lib. 3. à principio, ostendendo cur post biennium, ad vota simplicità, & non solennia scholares admittantur, non solum abfus in iustitia, verum etiam fine vlo vero incommodo ilorum, & cum magna ratione, & spe boni communis. Secundum est, quod hoc tempus, non solum fit diuturnum, sed etiam indeterminatum, quod est longe diversum, & potest habere maiora in cōmoda, & minore causam, vel necessitatē. Quod primum declaratur ex vñ Ecclesiæ circa promissionē clericorum, vsque ad sacerdotium, quem Ecclesiasticum vñm antiquiorem diximus ibidem c. i. n. 3. imitari Societatem in hoc genere probationis. Quāuis enim olim diuturna probatio clericorū fieret, semper tamen habuit per canones definitum tempus. Id constat ex epist. Zosimi Iad Hesychium. Nā in primo c generatim ait, neminem admittendum esse ad sacerdotium nisi post lōgam probationem, postea vero c. 3. designat temporis dilationem, scilicet, quinqueannum ad minimum in gradu lectoris, & quatuor deinde annos in gradu subdiaconatus, quinque etiam alios in diaconatu, & ita tandem admissi poterat ad presbyterium. Quæ paucis mutatis prescriperat Siricu Papa epist. 1. ad Himerium, c. 8. & 9. vbi etiam à presbytero ad Episcopatū

rum, tempus decenij designat; quod Zozimus postea omisit, & ad illum ascensum nullum definitum tempus requiriuit. Hormisda autem Papa in epist. ad Episcopos Hispanicæ, c. i. quanuus indefinitæ requirat longam probationem, addit tamen, eam esse debere iuxta praescripta, ac definita per sacros canones alludens ad citata decreta, & ita in idem reddit. Et item feret habet Leo Papa epist. 85. alias 87. ad Episcopos Africae, & eundem sensum habet canon. 13. Concilii Sardicensis, que omnia cum aliis referit Gratianus d. 61. 76. & 78. Iuo Carnotin, in suo decreto p. 6.c. 29. & sequentibus.

Præterea, effo expediat diuturna probatio, non
care in commodis illo temporis inde determinatis: nā
inde sequitur, ut hominis arbitrio faciētur, quia
non potest aliud medium inueniri. Contra hoc au-
tem militat, in primis, quod in omni humana com-
munitate convenienter est, ut ea, quæ sunt grauio-
ra, & quasi fundamenta calis statuunt, sicut certa lege
definita, & non sunt arbitrariora, hæc enim est potissi-
ma causa, ob quam necessaria sunt leges humanæ;
sed profectio solennis, est vnum ex potissimum funda-
mentis religionis; ergo tempus eius non de-
buit arbitrio hominis relinquī, sed per legem
statuī.

Deinde ex hoc arbitrio sequi facile possunt acceptio-
nes personarum, ex parte Superiorum nimi-
rum, vel proper humanum affectum, admittendo
minus dignos, & digniores interdum prætermi-
tendo, aut nimum differendo; vel ex ignorantia
facti, quia sepe interuenire potest, præfertum in ta-
ta multitudine personarum, & in tanta locorum
diffantia: vbi necesse est per aliorum relationes, seu
informationem, noritiam comparare corum, qui
professione digni sunt. & ita facile est vel ignoran-
tiam, seu etiam inaduentiam, vel errorem ad-
misceri. Tandem hinc sequi possunt querela, &
perturbationes eorum quibus professio magis differ-
unt, quam aliis, vel quam ipsis cupiant. Est enim hu-
manum quid, hunc gradum appetere, vel quia om-
nis, qui est in via, naturaliter expetit terminum, vel
quia religiosus non viderit irreligiosè facere ap-
petendo maximum vinculum, & obligationem
magis indissolubilem cum Deo, vel certè, quia il-
lud est quoddam testimonium publicum probita-
tis, & sufficiente ad omnia munera, seu ministra-
tus religionis. Aliunde verò difficillimum est, ve-
non contristet nimia dilatio desiderij non com-
pleri, præsertim si sub specie iusti, & honesti deside-
rij concipiatur, & maximè quando alis nec anti-
quioribus, nec doctioribus gradus ille confertur.
Hęc autem omnia incommoda cessarent, si tempus
est certa lege definitum; tunc enim nemo; & quan-
tumvis doctus, vel religiosus, conqueri posset, si to-
to tempore lege præscripto, differretur eius profes-
sio. Et aliunde posset tempus præscribi sufficiens ad
diuturnam probationem intentam: quia enim ex-
perientia, vel probatio fieri non potest sufficiens per
decem vel duodecim annos, vel aliud simile tempus,

II.
*Argatur in
ratione qua-
si ostensiva.*

III.

quod prudenti arbitrio regulariter iudicetur sufficiens? hoc enim satis est ad humanam legem, etiam si interdum possit in particulari superfluum, vel diminutum inueniri.

IV.
Resolutio
capit. 1.

1. Condito
ad professio
nem unde
us dilatio
estenditur.

Ratio huius
prima con
ditionis.

2. Condito.

VI.
2. conditio.

Nihilominus dicendum est iustissimum de causis

tempus solennis professionis, non esse certa lege, ut Societatis instituto definitum: quamus enim ut definiretur tum in 4. congreg. can. 7. tum in 5. can. 29. propositum fuerit, definitum tamen non esse, in decreto 13. ipsius 4. congreg. & can. 11. quinta statutum est, ut hoc probemus, proponenda primum sunt verba constitutionum, quae de hoc loquuntur,

& quae certas conditiones ad professionem emitte-
dam requirunt. Primum ergo iure ordinario non ad-
mittuntur in Societate ad professionem emitten-
dam, nisi Sacerdotes, ut habetur in examine cap. 1.
§. 8. ubi fermo est de professio, quatuor votorum, in
quibus circa hoc nulla sit dispensatio: quia si inter-
dum ex causa urgente necesse sit aliquem ad profes-
sionem admittere ante sacerdotium, illi satis erit
solennis professio trium votorum, quia ad nullum
finem potest esse alia necessaria; & hanc etiam ad-
mittit, licet raro, Societatis constitutio p. 5. c. 2. §. 3.
Quanquam regulariter, etiam illa non sit co-
cenda, nisi Sacerdotibus, ut ex praedicto §. 2. & declara-
tione eius non obscurè colligitur, & consuetudo fa-
tis interpretatur; & ideo dixi, iure ordinario, ut vtrā-
que professionem comprehendere, & indicare
exceptionem, quae in professio, trium votorum
fieri solet, pricipue ob causam primogenitut, seu
maioratus, iuxta can. 4. quinta congregatio, gene-
ralis, qui ita habet, nemo ducens iure maioratus ga-
dens in Hispania, nisi habita facultate R. P. Propositi Gene-
ralis in Societatem recipiat, & nisi in dominornatus, &
magnam praebeat spem, se post biennum probationi fore-
lam, qualia nostra constitutiones requirunt, ut ad professio-
nem trium votorum admittatur, ad professionem autem in-
telligatur admittendu, nisi qualitas maioratus eis modi
faerit, ut promoto ad sacrum ordinem fieri possit illus abdi-
catione, fatio sit: tunc enim non professio, sed ordinatio pro-
curanda sit. Ratio vero huius conditionis presby-
teris est, quia Societas est religio presbyterorum, ut
suprà lib. i. c. 5. ostensum est, & quia gradus profes-
orum est supremus in Societate, ad eosque perti-
net principale regimur eius, & grauiora ministeria,
que sacerdotium requirunt.

Hinc consequenter postulatur ad professionem
emittendam, etas ad minimum 25. annorum, p. 1.
constit. c. 2. §. 12. ubi 25. annus expletus designatur,
dicitur enim debere excedere 25. annu. Vnde quoad
hoc maior etas ad professionem, quam ad sacerdotium
requiritur, cum ad sacerdotium 25. inchoatus
iure ordinario sufficiat, & ita possit regulariter
intelligi, quod in eadem p. 1. constit. in Declarat. c. 3.
lit. K. dicitur, posse Generalem dispensare, ut cum
minore etate professio sit: maximè enim videatur
habere locum hac dispensatio, quo ad complemen-
tum 25. annorum; nam si maior futura esset dimi-
natio, oportet vel simul dispensare in priori con-
ditione, scilicet, ut fine sacerdotio, fieret professio,
vel vti priuilegio recipiendi ordines ante legitimam
etatem.

Rursus postulatur eruditio, non mediocris in li-
teris, ut infra in cap. 5. num. 7. attingamus, & in vita
& moribus conspicuus magna probatio, ut in eisdem
locis citatis declaratur, & p. 10. §. 7. ac saepe alias, &
in Bullis Pontificis hoc saepe repetitur; præsertim
in his, in quibus declaratur, & confirmatur constitutum,
ut sunt pricipue prima Bulla Pauli III. &
Iulij III. & duæ constitutiones Gregorij XIII. in
quibus consequenter asseritur, regulariter loquen-
do, necessarium esse diuturnum tempus, quia suf-
ficiens in literis eruditio, non breui tempore com-
paratur: & raro comparata supponitur in his

qui ad religionem veniant. Solida autem virtus,
etiusque probatio, religiosam disciplinam plurim
annorum in omnibus, moraliter loquendo requi-
rit. Est ergo simpliciter diuturnum tempus neces-
sarium.

Hoc autem tempus dicitur, ad minimum, debe-
re esse ultra biennum, in examine c. 1. §. 12. & cap. 4. VII.
§. 16. ubi additur posse hoc tempus prorogari, circa diebus
quod tempus aduentum est, duplicitate posse a. inveni-
liquet in Societate admitti ad solem profe, mun-
sionem: primò mediante gradu scholarium, secun-
dò immediate post nouitiatum, quamus enim hoc
rarius sit, quia raro inueniuntur perfici, qui im-
mediate sint capaces illius gradus, vel causa, qui
ad illum immediate concedendum obligent, atta-
men per se non repugnat, nec est alienum ab hoc
instituto. Illius ergo temporis determinatio, non
erat necessaria, quoad priorem modum, nec quoad
illum posita est, quia ad ipsum gradum scholarium
necessarium est illud biennum tempus: ergo multo
magis ad professionem, quæ post illum danda est. I-
mò tunc non potest biennum suffici ad profes-
sionem, ut quia tempus aliquod neque illud qui-
dem exiguum, in literis, & gradu scholarium con-
sumendum est; tum etiam, quia ibidem datur, in
scholaribus necessarium est tertium probationis
annum, priusquam ad professionem admittantur.
Posita ergo est illa determinatio pro his, qui imme-
diatè ad professionem sollemnum sum admittendi,
estque determinatio (ut sic dicam) quoad minimu-
m, non quoad maximum, quia scilicet infra biennum
danda non est professio, non tamen necesse est, ut
completo biennio statim detur, sed tempus illud
prorogari potest, ut in eodem p. 12. dicitur, & quo-
ad hoc extreum nulla est determinatio in tali
tempore.

Verumque vero habet nonnullam difficultatem
in constitutionibus ipfis. Nam in primis p. 5. c. 2. §. 12.
ad professionem sollemnum trium votorum, requi-
runt ad minimum, septem anni religiosi societatis, in quibus persona nota sit, & non mediocris sed
talentum, ac virtutum sui generis in ea probata; ergo multo
magis requiritur idem septimum ad profes-
sionem quatuor votorum: ergo non recte assignatur
biennium pro minimo tempore: Aliunde autem vi-
detur nec biennium esse minimum, nam illud di-
minu potest, ut dicitur in declaratione cap. 1. p.
confit. lit. C. Denique, ex alio capite videtur in co-
casu, in quo hic terminus pro minimo a signatur,
debere esse maximum; quia quando persona talis
est, ut immediate post nouitiatum posse est digna-
professio, quatuor votorum, iam non est capax
status scholarium, supponitur enim in literis fatis
instructa: nec debet ultra biennium in nouitiatu
detineri: ergo debet statim post biennium ad profes-
sionem admitti.

Prima pars dubitationis expedienda est, ex dis-
tinctione data in num. 7. de transitu à nouitiatu ad
professionem, mediato, vel immediato. Videatur
nun mihi in illo loco 5. p. Constit. supponi, nomine, datu-
secundum ordinariam legem, admittendum effe ad pro-
fessionem trium votorum immediatè post noui-
tiatum, sed post diuturnam probationem in gradu
scholarium; & ita facile conciliatur ille locus cum
alio, qui ad minimum requirit tantum biennum:
nam in vno est fermo, de transitu mediato, in alio
vero de immediato, & consequenter, in vno est fer-
mo expressus de professione trium votorum, in alio
licet non exprimatur, tamen vnum locum
per alium declarando, fermo est de professione qua-
tuor votorum.

Et ratio differentia reddi potest sufficiens: nam
quando aliquis ob personam conditionem, & pecu-
lia dona admittendus est post nouitiatum immo-
diante

Cap. I. Virum prof. in Societ. conuenienter per longum tempus differatur?

post biennium,
non vero
trium.

diat ad professionem, talis esse debet, ut ad professionem quatuor votorum digne possit admitti: & ideo licet professio; quatuor votorum dignior sit, nihilominus facilius fit tristis ad illam immediate post nouitiatum, quam ad professionem trium votorum. Hac ergo ratione designatur septennium, ut minimum tempus necessarium ad professionem trium votorum, quia supponit nunquam fieri immediate post nouitiatum. Dixi autem, secundum ordinariam legem, quia ob accidentariam causam extrinsecam, qualis est, (vt supra numero 4. dicebam) successio in maioratu, contingit interdum aliquem immediate post nouitiatum, admitti ad professionem trium votorum, & tunc clarum est, non esse expectandum septennium, quia hoc repugnaret urgenti necessitatibus, proper quam maturatur illa professio.

XI. Ad secundam partem dubitationis responderetur facile, biennium designari, ut minimum tempus necessarium ad professionem, ex vi regula, cui non repugnat, quod per dispensationem Propositi Generalis possit tempus illud coactari, & hoc est, quod in praedicta declaratione dicitur. Est autem animaduersio dignum, quod lib. 2. cap. 4. numer. 9. attigitur, in Congregatione S. generali, canon 10. statutum esse, ut nullo casu exercere licet facultatem dispensandi in contrahendo bienni spatio quod effectum admittendi aliquem ad statum religiosum per vota simplicia scholarum: vnde videbatur consequenter prohibita dispensatio circa idem tempus, in ordine ad professionem solennem. Quod tamen non ita est: nam potius in eodem can. 10. adiungitur, per illum non derogari Superiori declarationi constitutionum, quia satis est, ut illa facultas dispensandi in biennio in ordine ad professionem exerceri possit. Itaque iudicavit Congregatio possit minus expedire contrahendi bienni tempus ad vota scholarium, quam ad professionem solennem: quod sane difficultate appareat, cum professio sit vinculum indissolubilius, & proxime ordinatum ad altiorem finem, & ideo ex se maiorem probationem requirat. Nihilominus non sine rationabili causa id iudicatum, & sanctum est; quia regulariter, ac ferè semper hunc vota scholarium immediate post nouitiatum; & illud biennium per se, ac primariò postulatum est propter scholares; id est, propter iuuenilem etatē, in qua recipiuntur, & propter munus, ad quod proxime admittuntur, & ideo fuit expeditum in huiusmodi personis omnino claudi ianuam dispensationis incorporandi illos, eo modo, quo incorporari possunt ante biennium probationis expletum, tum ne sumeretur occasio sepius dispensandi in re, quæ ordinariè fieri debet, tum quia respectu calium personarum, talisque status, vix potest cogitari causa, quæ ad hoc cogat. At vero admissio ad promissionem immediate post biennium, rarissimè sit, ac fieri potest: & tunc necesse est, ut vel causa extrinseca cogat, proper absolutam vinculum indissolubilitatem, (quæ causa vix potest vnuquam ad biennium minuendum obligare) vel ut persona adeo sit matura, & digna, ut omnem satisfactionem breuius tempus sufficiere possit, & ideo pro hoc raro casu, & oportuit dispensationem prohiberi, ne fortasse, etiam hac occasione, ingressus in Societatem, huiusmodi personis grauioribus difficultor reddi videretur.

XII. Quamvis autem bienni tempus per hanc facultatem minuti possit, non tamen integer probatio nis annus, qui non ex speciali iure religionis, sed communis Concilii Tridentini necessarius est, etiam in Societate ad valorem professionis: & ideo non potest in eo religio ipsa dispensare, vt supra lib. 2. c. 4. num. 7. tetigimus, tractando de nouitiatu. Vbi

etiam à numer. 9. terigi questionem, an professio facta in Societate post annum probationis, & ante expletum biennium, sine legitima dispensatione, valida sit, esto malè fiat. In qua censeo validam esse: quia constitutiones Societatis, quæ ad hanc professionem requirunt tempus ultra biennium, nunquam declarant hanc esse substantialem conditionem necessariam ad valorem actus, ut ibi latius expedi.

Ad tertium membrum respondeo, hoc biennij tempus, non esse præfixum ex parte termini magnitudinis, seu ita ut iure ordinario habendum sit tantum sufficiens, ut si aliqui immediate admittantur ad professionem, quia licet possint multæ personæ recipi ad nouitiatum, quam non indigent disciplina scholarum, quoad doctrinam; frequenter nihilominus contingere potest, ut eadem persona indigent maior tempore ad disciplinam religiosam, & ad maiorem, magisque exactam probationem morum, & talenti in ministeriis exercendis circa proximos. Item indigere possunt maiori instructione in ipso vsu exercitoriorum, & actionum Societatis. Ac denique in huiusmodi viris iam consummatis in etate quoad doctrinam, immo etiam quoad mores, maior probatio saepe desiderari potest (habet enim in eis speciale difficultatem) ut se accommoden modo procedendi religionis, præsertim in humili obedientia, & subiectione, & in reponendo proprio iudicio, illud Superiorum, & religionis dictamini confirmando. Propter has ergo, & similes causas, sèpè necessarium est, ut in his etiam personis biennij tempus differatur; & ideo licet tempus illud præfixum sit ut minimum, non est potius ut maximum. Tunc autem (vt difficultati facilius faciamus) admitti possunt tales personæ post biennium, ad gradum scholarium: quia hie gradus, licet præcipue videatur institutus propter literas addiscendas, & ideo inde nomen accepit, non tamen propter solas illas, sed etiam propter alios fines proximi & inquinatos, scilicet propter maiorem disciplinam religiosam, magisque probatam multisque experimentis radicatam, & cognitam, & propter aliquem etiam usum ministeriorum, & probationem talenti respectu illorum, ut intelligi potest ex 4. p. constit. cap. 8.

Igitur de hoc tempore præter biennium, ut minimum necessarium, nihil in regula Societatis definitum est, sed tantum indeinde declaratum, oportere admittendos ad professionem esse in vta etiam ex institutio moribus d'uprobatis, in exam. cap. 1. §. 8. & p. 5 cap. 2. §. 3. ac saepe alias. Quæ institutio ita approbatur in Bulla prima Iulij III. vbi ex parte S. Ignatij, & sociorum hæc verba proponuntur. Oportet enim studiū etiam statuere, ne quis ad professionem in hac Societate enierendus, nisi diuinus, & diligens finis probationis, prout in constitutionibus declaratur, eius vita & doctrina explorata fuerit, recipiatur; quarene a hoc institutum omnino humili, & prudens in Christo, & in Christiana vita primitate, ac literis conspicuus exigit. Quæ institutio statim a Pontifice confirmatur. Similiter in Bulla 1. Pauli III. de scholaribus solum dicitur: Post cognitum institutum, & literis eo unum profidum, & post sufficiens probationem in Societatem membrum admitti possit. & eodem modo approbarunt hanc institutionem reliqui Pontifices, nullo certo assignato termino, quo finito necessario fieri debeat. Immo etiam Concilium Tridentinum sess. 25. cap. 16. de regularibus, hoc ipsum confirmavit illis verbis, quæ saepe citavimus. Per hanc tamen sancta syodus nihil intendit innuare, aut prohibere, quin religio clericorum Societatis IESV in ista prius eorum institutum à sancta sede Apostol. cap. probatum, Domino, & eius E. lefia inferire possit.

Hæc

Hac enim verba specialiter dicta sunt à Concilio propter professionis dilationē, ut ex contextu constat. Nam proximē ante præceperat, vt in aliis religionibus, peractō probationis tempore, personæ ad professionem admittantur: & ab hac regula excepit Societatem, cuius institutum nullum alium terminum ponit, nisi ita Societati, vel in proposito Generali pleti est in Dominos affectum s. p. constic. c. 3. Hunc ergo terminum, tam Pontifices, quam Concilium approbarunt.

XV.
Accedit ratiō seu di-
lēctionē.

Rationes etiam ad idem confirmandum multæ afferri possunt. Prima est, quia considerato instituto Societatis, & varietate personarum, quæ in ea recipi possunt, nullus talis terminus commode assignari poterat. Aut enim talis terminus fuisset breuis, v.g. septem, aut nouem annorum: aut prolixior viginti annorum, v.g. aut amplius. Primum nō fuisset regulariter expediens, quia ostensum est institutum hoc postulare diuturnas, ac multiplices probationes: vnde ad minimum ordinariē requirit post biennium nouitiatum totum studiorum temporis, quod solet esse nouem, aut decem, vel plurimum annorum. Post nouitiatum enim duo, vel tres anni in literis humanioribus, & perfectione linguarum consumi solet, quibus adduntur tres, vel quatuor (iuxta regionem confuetudinem) pro Philosophia cursu. Sequuntur deinde quatuor anni scholasticae Theologiae, & interdum solet præerioribus vnu, vel duo anni concedi ad recognoscenda, quæ audierunt, & ad aliquam lectiōnem Parrum comparandam, & simili in publicis actibus, & disputationibus specimen aliquod comparata doctrina tribuendam, contingit item frequenter ut hic studiorum cursus docendis externis inferiores disciplinas interrumpatur, id enim ad sustinenda operaria religionis, & publicis munieribus satisfacendum, sepe necessarium est. Atque ita sit non raro, ut in huiusmodi studiis, quindecim, vel plures anni consumantur, post quos sequi debet tertius probationis annus, de quo statim dicimus in cap. sequenti. Cum ergo leges morales ferri debeant iuxta ea, quæ frequentius accident, & respicere debeant totum corpus Societatis, & non vnu, vel alterius provinciæ commodum, vel confuetudinem, non poterat terminus professionis, si designandus fuisset longè ante vigesimum annum præscribi. Tam prolixum autem terminum præfigere his temporibus, & in hac religione, non erat expediens. Quamvis enim nonnulli ex antiquis monachis, etiam usque ad XXX. annum renunciantes probare solerent, ut legimus apud Ioannem Climacum in 4. gradu of obedientia, parum à principio: hi tamen presentis temporis mores non ferunt; præsertim si pro termino præfixo, ac necessario, tantum tempus assignetur. Item quia in tanta varietate personarum, quæ in Societate recipiunt, diversarum etatuum, ac conditionum, tanta dilatio sepe esset incongrua, & ipsis personis onerosa, sine legitima causa, & religione inutilis, vel etiam nocua. Non ergo potius talis terminus conuenienter limitari, sed prudenti arbitrio debuit relinquiri.

XVI.

Vnde addi potest secunda ratio, quæ magis explicat præcedentem; nam vel hic terminus futurus erat ita certus, ut nec contrahi posset, nec prorogari, nec etiam regulariter dispensari, nisi ex gratissima, & extraordinaria causa; & hoc modo propositus fuisset sine dubio incommodissimus, ut ratio facta declarat, vel ita esset designandus, ut ramen facile posset Societas, vel eius Propositus Generalis in eo dispensare, coarctando illum, vel etiam prorogare. Hoc autem modo non virarentur incommoda, quæ in principio num. 3. proponerantur, sed potius augerentur: quia eo ipso, quod

tempus illud pro quibusdam ex dispensatione minueretur, aliorum querelæ timeri possent, & accusis de aliis. In prorogatione autem, si aliquando esset necessaria, fuisset maior nota, seu infamia; ergo pensatis omnibus conuenientius fuit in hac parte nullam statuere legem præter prudens ac iustum iudicium Prelati.

Tertia & fundamentalis ratio est, quia causæ omnes quæ mouerunt Societatem ad expediendam diuturnam probationem, consequenter impulerit ad expectandum satisfactionem ipsius Societatis ex tali probatione resultantem, nam ad hunc item ordinatur probatio, quæ inutilis efficit illo fine nondum consequuto, professio nihilominus danda est. Hæc autem satisfactio non potest esse certa in quolibet certo, ac determinato tempore, quia non consistit in sola temporis perseverantia, sed in vita & moribus, & affectuum moderatione, quæ ab aliquibus breui tempore, ab aliis vero (quod frequentius accidit) per diuturnum etiam tempus non comparatur: ergo spectato fine probationis diuturnæ, non fuit expediens alter illi terminum professionis assignari.

Accedunt præterea alia commoda ex huiusmodi incertitudine, seu indeterminatione provenientia: si enim tempus ad professionem esset certum, ac determinatum per legem, posset humana fragilitas inde occasione sumere ad remissiū, vel negligenter agendum, tam in virtutis, quam in literarum profectu, & in applicatione etiam ministeria Societatis, & sustinendos labores professorum proprios: quæ occasio collitur ex temporis incertitudine: inquit cùm omnes intelligent professionis meritum non esse possum in temporis antiquitate, sed in illis donis, & conditionibus, quæ ad eum gradum in Societate postulantur, de quibus illi prius satisfacere necesse est, in modis, ac regulariter loquendo, ut excutire ad maiorem curam, tam in obseruatione institutū, quam in studiis & aliis Societatis exercitiis ac ministeriis. Denique cùm haec utilitates ex hac institutione sperari possint, nullumque verum incommodum ex illa possit timeri; & alia rationes, & cause pro materia morali, sicut etiam virgines, nulla relinquitur in hoc negotio dubitandi ratio. Solum superest ut probemus, hinc non sequi incommodum: hoc autem partim probatum est, in superioribus lib. 3. cap. 2. cum ostendimus scholaribus Societatis nec in iuriū, nec per loquendos, aliquod incommodum fieri, eo quod non statim ad solennem professionem admittantur: Quis ille miter probant idem de quoque tempore, in quo ex rationabili causa in eo statu deuincentur, magis verè constabit ex responsionibus ad argumenta.

Ad primam ergo dubitandi rationem, parum profecto referret, rem hanc esse nouam, si ad conuenientem gubernationem noua religionis proprio, & peculiari modo ad specialem finem induta sit conueniens, & Apostolica approbatione digna. Addo verò non esse nouam, præsertim quod grauissima ministeria Ecclesiastica & canonicarum sollicitudinē non committantur, nisi personis valde dignis, de quibus sperari possit, quod cum earum securitate, & aliarum fructu, & religionis integritate, ac decencia illa valeant exercere. Et in primis iam suprà n. 15. ex Climaco ostendimus, quæ diuturna fuerit olim probatio aliquorum monachorum, quæ si definitè erat XXX. annorum, ut ibidem dicitur, profecto durior erat illa temporis determinatio, quam hæc nostra indeinata probatio. Si verò numerus ille per exaggerationem potius

potius est, potius profecto est pro diuina probatione. Et ita Celsianus lib. 4. de Institutis renum. cap. 3. 7. & 8. indicat probationem iuniorum ad monachatum per multa experimenta solitam fieri fuisse, nulla temporis determinatione exhibita. Præterea cum olim monachi generatim non essent clerici, & ad eum statum assimi possent, nullum ad hoc tempus determinabatur, sed merita attendebantur. Et ideo dixit Hieronymus in epist. 4. ad Rusticum; *Sic vita in monasterio ut clericus esse merearis.* Et Gelasius Papa in cap. 5. quod monachus, 16. quæst. 1. duas conditiones ad illum ascensum requirit, *vnam quod monachus venerabilis vita merito sacerdotio datus videatur alteram, vii Abbas, sub cuius imperio Regi Christi militat, illi un fovi presby. etrum petierit.* Cum ergo Societas sit religio sacerdotium, & non quoruncunque, sed quibus animarum ministeria committuntur, quid mirum est, quod regula professionis eius non sit certum tempus, sed certum meritum, unde tam ad sacerdotium quam ad professionem, tempus est in Societate indefinitum, & iudicio superioris determinandum (licet enim ad sacerdotium solum 4. annus Theologæ nunc exceptetur ordinariæ, attamen is ipse incertus est, ob interrumptum sapientis studiorum cursum, vtr. 15. dicendum) & nihilominus longius tempus ad professionem requiritur, quam ad simplex sacerdotium: nam professione sacerdotium supponit, ut dictum est, nu. 4. & addit maiorem obligationem, & requirit maiorem capacitem ad omnia munia Societatis, & principale regimen eius, quod iuxta constitutions p. 4. c. 10. & part. 10. §. 4. & alibi professis committi debet.

XX.
Decretum in
eodem 1.
arg. cœtata
expenditur
pro nobis 1.

Vnde etiam ad hoc expendo in ipsiusdem decretis in argumento citatis, licet designentur certa tempora ad ordines singulos sufficiendos, ad Episcopatum certe non definiti tempus: nam Sicutius nihil de hoc dixit, sed solum *si cum cleri, ac plebe, vocuerit electio.* Zolimus vero dixit, *Si cum exactio ad bonos mores, vita perduxeris.* Sacerdotium enim non tam necessarium habet annexum munus pastoris sicut Episcopatus, & ideo licet vitam innocentem requirat, multo magis perfecta virtus in Episcopo postulatur, qui propterea in statu perfectiorum est dicitur. Et ideo eius assumptio non tempore, sed merito mensuranda venit. Professi autem Societatis, licet non attincent illum gradum, tamen eum participantes quantum ad prædicationem Evangelij, & salutem animarum procurandam: & ideo mirum non est, quod in eis etiam doctrina potius, & vita, quam certa temporis prouæctio requiratur.

XXI.
Expenditur
2. Excor-
quuntur.

Vltimum est valde considerandum in illis decretis non assignari illa tempora pro terminis magnitudinis, sed paruitatis, statuunt enim, ut nemo assumatur ad clerum, aut hunc, vel illum ordinem, nisi post tantum, vel tantum tempus; non tamen statuunt, ut transacte illo tempore statim assumantur, sed hoc semper relinquitur arbitrio Episcoporum, sub ea conditione, quam non omittunt dicti Pontifices, si per hac tempora dignus iudicatus fuerit. Unde Leo Papa epist. 85. alias 87. cap. 1. & habetur cap. 16. d. tractans verba Pauli: *Manu cito nemini imposuerit: interrogat, Quide estato manus imponere, nisi ante maturitatem etatis, ante tempus examinare, ante meritum laboris, ante experientiam disciplina, sacerdotalem honorem tribuere non probatis?* Et Gregorius lib. 4. epist. 44. agens de monacho assumendo ad quodlibet Ecclesiasticum officium, præter tempora à sacra canonibus præfixa, requirit ut in monachali habitu secundum patrum reg. las, irreprehensibiliter conuersus fuerit. Neque in hoc calante temporis limitationem præfigit: ergo sic ponderata illa decretata, potius possent retorqueri contra B. Ignatium, eo quod

brevisimum biennij tempus, pro termino paruitatis ad professionem posuerit, sed huius rei ratio facile ex dictis in n. 7. intelligitur, nam illud biennium ad minimum postulatur, ultra maturam ætatem, & ultra sacerdotium, & ultra sufficientem eruditioem, & alia dona: ita ut quando biennium solum fuerit, magis sit ad personam, & omnia dona eius religione accommodanda quam hæc de novo acquirenda.

Ad rationes respondetur. Ad primam dicimus verum esse assumptionem, nimurum per leges determinari oportere ea, quæ sunt in unaquaque communitate grauoræ id est, ut leges præscribant modum, & formam in huiusmodi rebus seruandam. Et ita in præsenti sufficienter factum est in Societate. Non enim oportet, ut determinatio legis semper sit quoad omnes circumstantias loci, & temporis: sed pro qualitate negotiorum, ac rerum, nam quæ talia sunt, ut vel frequenter mutantur, patientur, vel ex variis circumstantiis pendant, non possunt semper quoad has circumstantias per legem determinari, sed committenda necessariò sunt animatae legi: qualis est supremus gubernator. Ita ergo in præsenti factum est, nam modus professionis, & conditions ad illam requiritur: aliquod tempus, quod regulariter potest quoad minimum, esse necessarium, per leges Societatis determinata sunt: ut verò circumstantia temporis quoad maximum terminum omnino præsumat, quia pendet ex variis circumstantiis, nec debuit, nec commode potuit determinari.

XXII.
Ad 2. ad 2. arg.
ex n. 2.
modis in n. 3.

Ad alium verò ex incommode desumptum, in primis iam ostensum est, ea, si quæ sunt, non euariari posita lege determinante tempus maximum, nisi talis esset lex, quæ multa maiora haberet incommoda, & nullam haberet dispensationem. Neque in rebus humanis petendum est ut nulla habeant incommoda, sed ut vel hæc minorata sint, vel ut propter maiora, & certiora comoda tolerentur. Deinde dicitur, si homines sint veri, ac solidi religiosi, non multum esse, quod illa incommoda timeantur: quia non appetent professionem tanquam honoris titulum, vel habilitatem ad altiora munera intra, vel extra suam religionem, id enim ambitiusum esset, propter maius autem cum Deo vinculum, non est quod sint solliciti, cum iam sint veri religiosi, cuique cultui omnino traditi, ut lib. 3. cap. 3. tractatum est: & alias ex parte sua parati sunt ad illud vinculum magis constringendum, quotiescunq; fuerint, ut etiam lib. 4. cap. 17. vidimus. Quod autem spectat ad differentiam personarum, vnuquisque ex parte sua, si verè religiosus sit, debet se ad illum gradum cæteris indigneum reputare: Societas verò ex sua parte curare debet, ut omnis aequitas, ac debita distributio in hoc negotio serueretur: quod sane ita fieri credendum est: tum quia per eos fit, quibus totius religionis gubernatio committitur, tum etiam, quia non fit sine diligenti examine & multorum consilio, qui & viri prudentes sunt, & religiosi, & timorati, ut in instructione promouendorum ad gradum latè prescribitur. Quod si interdum vel per errorem, vel per humanum affectum in aequalitas aliqua fieri contingat, illud priuatum est incommode, quod vix unquam acciderit, atque non tanti momenti est, ut propter illud publica utilitas, quæ ex prædicta institutione prouedit, prætermittenda sit.

C A P V T II.

Quaratione ab scholasticis Societatis tertius probatio-
nem annus ante professionem
exigatur.

I.
Ratio dubi-
tandi.

Ratio dubitandi esse potest, quoniam, qui semel sufficienter probatus est, & approbatus, non debet iterum in examen vocari: capit. lxxv, de officiis: sed scholares Societatis iam per biennium integrum fuerunt probati, & tandem approbati: ergo non debent iterum cogi ad integrum probationis annum transigendum. Quod si diccas respectu altioris gradus, posse nouam exigere probationem; contra hoc est, quia etiam hoc dato videtur sufficientis probatio, quia sic per discursum plurium annorum, viuendo in Societate post vota scholiarum emissa: finis enim probationis solum est, ut & religiosus sufficienter cognoscatur a religione, & ipsam experiri, in tot autem annorum discursu, cum tanta vita familiaritate & communitate, satis profecto potest talis profectio cognosci a religione, tam in moribus, quam in omnibus natura dotibus, aut defectibus: & ipse similiter poterit sufficienter experiri religionem, ergo cestas adaequata causa probationis: ergo non est impoendum tantum onus, sine causa. Eo vel maximè, quod ex parte religiosi, non habet locum talis probatio, iam enim se priuavit libertate relinquendi hanc religionem, & ad ingressum eius per professionem, si precipiat, se obligauit, & ideo quantumcunque asperitatem, vel rigorem postea experiri, non potest voluntate sua retrocedere, qui solet esse proprius finis probationis ex parte religiosi: ergo religiosus scholaris Societatis, iam est incapax probationis ex parte sua: ergo nec religio probare illum debet, alioquin non est equalitas, & est nimia severitas, praesertim post tam longam experientiam. Tandem si talis probatio adhibetur, concedatur saltem professio proxime post illam: nam qui sentit onus probationis, debet etiam sentire commodum approbationis, si in probatione recte se gessit: at hoc non sit in Societate, sed dicta probatio iuxta constitutionem statim post studia sit, professio vero postea per plures annos differtur: ergo superflua est talis probatio: aut alia profecto adhibenda esset, quae proxime professionem antecedet: nam tunc debet ultimum iudicium de persona fieri: quod si tunc necessaria non est, profecto neque antea fuerit.

II.
Quid ha-
bet in insti-
tutione
Socie-
tatis circa
hunc 3. an-
num.

Proponamus in primis, quid circa hochabeat institutum Societatis, eiusque in hac parte confirmationem: & inde facile constabit vera ratio humanis institutionis, & difficultates soluentur. Igitur in examine cap. i. §. 12. solum dicitur, ut admittantur scholastici ad gradum professorum, vel coadiutorum formarum, vnum adhuc annum, post absolvitur a studiis expellantur. In cap. autem 4. §. 16. declaratur illum annum exigere, ut in variis probationibus ad maiorem Dei gloriam exerceantur. In 5. vero part. constitut. cap. i. vocatur simpliciter hic annus probationis, & postulatur integer ut adhuc perfectus sit antequam quiprofessionem emitatur. & in omnibus his locis dicitur, posse hoc tempus prorogari si superiori vi sum fuerit. De potestare autem coarctandi hoc tempus, vel omitendi hanc tertiam probationem, nihil dicitur, quamvis neque negetur. Atque hanc institutionem specialiter approbavit Gregorius XIII. in Bulla, Ascendente Domino, in qua sic dicitur: scholares studiis in Societate absoluti, antequam professi vel coadiutori spiritualis formati sint,

non solum tertium adhuc probationis viatorum annum in deuotionis & humilitatis exercitio impendit, ut si quae fortasse in rebarum vocationem futur, per literam oculum patrem incepitis, per eamdem virtutem frequentem exercitationem, ardenter inquisis diu in cuius vocationem recalcant, sed etiam, &c. Et postea subiungitur, totius instituti, & specialiter eorum, quae narratae fuerant, confirmatio.

Ex quibus intelligere licet, hunc annum tertium probationis, non postulari tanquam de substantia, vel tanquam omnino necessarium ad valorem professionis; tum quia nec in constitutionibus, nec in predicta Bulla ponitur aliquod verbum, quod tantum necessitatem indicet: tum etiam, quia cap. precedent. numer. 12. dictum est, neque integrum biennium esse de substantia professionis, sed solum integrum annum ex vi Concilij Trident. requisitum. Reliqua ergo, quae ex peculiari instituto Societatis adduntur, ad necessitatem reguli pertinent, & ut res debito modo sit, non tam, ut facta teneat. Vnde certum est post Propositum Generalem, in hoc anno dispensare, & iustis de causis aliquando id facere, quamvis constitutiones sua taciturnitate circa talen dispensationem satis indicant non debere facile concedi. Vnde etiam intelligi potest, quod licet hic annus in rigore iuris debeat esse continuus, iuxta superiori dicta lib. 2. cap. 4. numer. 11. de communii anno nouitiorum, & ideo frequenter, ac regulariter ita seruari debeat; nihilominus in hoc facilior possit esse dispensatio, eo quod hanc probatio substantialis non est, & utilitas eius potest vroquo modo comparari. Domine ex verbis praesertim dictae constitutionis, intelligi potest tertiam hanc probationem principiis confinestere in vacazione ab studiis, & actionibus erga proximos, ut Deo ac propriis perfectioni intentius eo tempore vacetur. Duo enim in predicta constitutione Gregorij XIII. dicuntur. Vnum, ut tertium probationis annum in exercitio deuotionis, & humilitatis consumant, quia professiones sunt admittendi. Aliud est, ut in Societatis ministeriis standi probentur, quamdiu Propositum Generali, ad fidem & Societatis integrum satisfactionem videbitur. Supponitur ergo in tertio probationis anno per se loquendo ab his ministeriis vacandum esse, non propter inutile otium, sed propter otium sanctum, quod diligenter vocationem & iustitiam.

Hinc vero ratio transfigendi dictum annum, in variis instructionibus a Proposito Generali emanatis, ad illos, Deo vacanti, & spirituali proficiunt incendiis, sines accurate descripta est, tam pro iis, qui ex quo exigit numerum in domo eadem nocturna probabantur, quam pro iis, qui annum peragunt in domo separata, alicorū, & consanguineorū confueruntine semota, sive coram, sive etiam percuterat. In quam certe domum decem, ut minimum, conuenient sub instructore uno, qui & auctoritate per se valeat, & alias etiam gubernaret. Is veribus omnes in spiritu formandos curabit, vniuersitatemque instituti Societatis rationem explanabit, per itatos aliquot cuiusque hebdomadis dies, & modos exponet iuuanis proximos salutari. In iungere præterea poterit ponitentias, ac mortificationes, inter ipsos tamen priuatim, quas ad eorum profectum conducere iudicabit, atque a reuatis si opus erit, absolet. Quidquid tamen a eternam disciplinam spectat, non nisi confitit Re- store, aut Ministro Collegij imponeat, si forte separata ipsorum habitatio, pars aliqua Collegij fuerit. Quod si eorum quispiam minus in probando factus fecerit, educendus erit atque in tempus aliud differendus. Anno autem peracto, tam instar quām

quām Provincialis de singulis Generalem, recte ne an fecas illum obiuerint, planè informabunt. Hęc est summa earum obligationum, qua pro tertio probationis anno profensionem in Societate nuncupatur iniunguntur; & in ultima instructione data anno 1601. latius habentur. vide etiam ordinaciones contractus auctoritate 7. congrega. toto cap. 3.

V.
Ratio ista
transigendi
in aliis
sollicito
vita
contempla
tiva respedit
temporis
præstatis.

Quibus omnibus tam in præcedenti, quām in 3. numero attēntè consideratis, mihi colligo, præ rationem huius institutionis, non tam confiterē in formalī ratione (vt sic dīcā) probationis, quām in spirituali exercitatiōne, & veluti dispositiōne ad professionē necessaria. Quam rationem & primariam esse existimo, & per se sufficiētem, etiam si nulla alia interueniret, quānus altera ratio de experimento, & probatione omittendā non sit. Declaratur hęc ratio. Supponendo quod sāpe dīximus, præsternit lib. 1. cap. 6. Societatem esse religionem perfectè mistam, quā ita tendit actioni circa proximos, vt etiam principaliter varet contemplatiōne, quantum necesse est, vt nihil de propria perfectione remittatur, & ministeria erga proximos cum maiori fructu hiant; ob quā rationem: quānus ordinarię hęc vita Societatis mista sit, nihilominus aliqua tempora specialiter deputata sunt ad exercendā puram vitam contemplatiōnem: hoc enim conuenientissimum esse in huiusmodi mista religione D. Thom. aperte docuit 2. 2. q. 188. art. 8. cūm dixit solitudinem non congruere religiōnibus, qua sunt ordinata ad opera vita actiū, nisi ad tempus, exemplo Christi, qui, vt dicitur Luc. 6. *Exiit in montem / suu orare, & erat per noctem in oratione Domini.* Inter alia verē, duo præcipiē tempora ad hoc genus vita exercendum determinata sunt in Societate, vnum est biennium nouitiat⁹, de quo in superioribus lib. 2. cap. 4. diximus. Aliud est hic tertius annus probationis, qui & oportuniſſimo tempore collocatus est, & nec debuit, nec potuit amplius coarctari, vt effectus, qui in illo dehēdatur, ordinarię possit comparari. Primum enim tempus nouitiat⁹ maius esse oportet, quia in illo spiritus fundamenta iacintur, & incipiunt in rebus diuinis se exercere, qui nullum vīsum, & ferē nullam illarum notitiam prius comparauerunt; postea verō promouentur viri iam instructi, & exercitiō in rebus spiritualibus: quārū etiam ampliorem cognitionem & faciliorem vīsum per doctrinam, & scientiam scripturarum habere possunt. & ideo vnius anni tempus pro illis sufficiens fuit: illud autem necessarium fuit, quia in nouitiat⁹, regulariter loquendo, nunquam potest hęc myſtica, & spiritualis scientia perfectè addisci, neq; gradus interioris meditationis, orationis, & contemplationis attingi, quantum viris perfectis, vel multum prōficiētibus necessarium est. Quod autem tunc defuit, raro potest studiorum tempore comparari, imd timendum potius est, ne aliqua ex parte diminuatur, quod acquisitionem fuerat, vel saltem intepretat, vt in prædict. constitutione dicitur, quo etiam fine noxię remissionis seu tepiditati obſtendi, sexta generalis congregatio canon. 11. parentis Ignatij vestigijs inherens iuniorum fratrum seorsim à reliquis habitandi, & conuerandi morē, iam tune alicubi introductum, probauit, & in vniuersum deinceps suscipiendum indixit, vt spiritus feruorē in nouitiat⁹ conceperit, sub peculiari spirituali præfecti cura fratres vi conseruant, atque in dies augerent, atque etiam Generali Præposito instructionem dīcō fini conuenientem, vt ederet, commendauit. Itaque oportuniſſime cedit hic, de quo loquimur, tertius probationis annus post studia, vt non solū reperatur, si quid fuerat diminutum, sed etiam, vt altiori, & per-

Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

fectiori modo actus vita contemplatiōe exerceantur, vt qui antea sapiebat, cogitabat, orabat, & loquebatur vt parvulus, postquam factus est vir suo modo euacuet, quā erant parvuli, & incipiat nouo modo adhārere Deo, mundum despicer, & seipsum, ac omnia temporalia contemnere. Vnde etiam fiet, vt si scientia prout solet, aliquid elatiōnis, vel ambitionis induxit, altiori cognitione, & consideratione diuinarum rerum expellamus.

Et hęc quidem est talis anni ratio, seu necessitas, comparatione facta ad tempus præteritum; non inuenietur autem minor si oculos ad tempus futurę vita conuertamus. Inquiri enim soleret in hac vita mista, actio debeat præcedere contemplationem, vel contemplatio actionem. Sancti enim Patres interdum docere videntur actionem præmittendam esse. Sic Gregorius 6. Moral. cap. 27, & 28. alias 17. & 18. qui contemplationis (ait) arcem tenebantur desiderant, prius in campo operū per exercitium probant, & infra: vi videlicet mens prius desudes in opere, & postmo unū reficiunt per contemplationē. Et ad hoc accommodat figuram Rachel, & Lia quarum prior, vitam contemplatiōnem, posterior actiūnam, figurauit: Et ideo Lia prius nupta est, sicut prius etiam nata fuerat: & sic myſtice interpretatur verba illa Genef. 29. Non est consuetudinis in terra nostra, vi minoris prius ad nuptias tradamus, quam maiores. Eandem doctrinam habet D. August. 22. contra Faustum, cap. 52. & sequentibus: sed oportet aduertere, ex superiori tractat lib. 1. cap. 6. de hac dupli vita, interdum Patres sub actione comprehendere omnem exteriōrem operationem, sive ordinetur ad propriorum affectuum mortificationem, sive ad proximorum beneficentiam corporalem aut spiritualē: aliquando verō vitam actiūnam in majori proprietate sumptam, significare institutum vita ad actiones erga proximum ordinatum. Etsimili modo contemplatio interdum sumitur latè pro quoquāc interno exercitio, orationis, meditationis, aut cuiuscunq; veritatis diuinæ considerationis. Interdū vero magis propriè pro perfecta elevatione mentis in Deū, per yniōnē charitatis, & sapientiæ, & internam quandam quietem in Deo.

Si ergo tam actio, quām contemplatio in latiori significatione sumantur, vix possumus inter illas ordinem assignare, sed requiruntur inter se indiuiduā societatem, & vicissitudinem, vt ab actione ad contemplationem, & e converso, frequens transitus fiat; quia neque in hac vita mortali possumus semper Deo, & contemplationi eius iugiter inhærente: neque sine propria mortificatione poterit esse mens disposita, vt eleuetur in Deum, sicut egregiè tractat Moyses Abbas apud Cassianum Collat. 1. à cap. 8. vñque ad 13. statim ergo à principio necesse est vtriusque vita iacere fundamente. Quod si velim vñque ad prima initia descendere, planè videntur sumenda à vita contemplatiōnē: quia omnis sancta cogitatio ad illam spectat: totius autem salutis initium à sancta cogitatione sumitur, vt est communis Augustini doctrina lib. 2. contra duas epistolās Pelagian. cap. 8. & de Bono perseverantia cap. 8. de Gratia & libero arbit. cap. 7. lib. 2. de Peccat. merit. & remission. cap. 17. & nos latè discussimus lib. 1. de gratia, per varia capita. Sic ergo initium, vel fundamentum cuiuscunq; honestæ vita, vel reformationis ei⁹ ab interna cogitatione, & consideratione sumenda est. Hac ergo ratione dicimus, vitam etiam hanc mistam per actus vita contemplatiōe esse inchoandam, ita tamen vt illis statim adiungantur actiones illarū præcipiū, quae ad affectuum moderationem, & purgationem cordis ordinantur, per quas homo redditur habilior ad actus perfectionis contemplatiōe vita: per quos rursus vires assūmit ad actiones virtutū perfectiōis

VII.
Eius decisio
h. membris
umpia
actione &
contempla
tione in it.

exercendas, & ita paulatim proficit in utroque genere vita. In hoc autem progressu indiferenter admiscentur actiones erga proximum, præsertim illæ, quæ propriam mortificationem & humilitatem habent adiunctam, & magnam perfectionem contemplationis non requirunt.

VIII.

*Aliora de-
cisi oram
bimembri
sumptu con-
templatione
perfectione.*

At vero si loquamur de contemplatione perfecta, & illam comparamus ad actionem, quæ ad moderationem propriorum affectuum ordinatur, sic debet actus sine dubio precedere contemplationem: quia comparantur, sicut motus & terminus, seu Quies, vel tanquam dispositio, & forma. Nam in hac etiam vita vera est illa Christi sententia, Beati mundo corde: quoniam ipse Deus videbunt; utique per contemplationem, quam mihi cor mundum obtinere non potest; ut Augustinus exposuit. Ergo actio necessaria, ad mundandum cor omnino antecedere debet; & hoc sensu locuti sunt Augustinus, & Gregorius locis citatis, quanuis Augustinus aliquid amplius addat, ut statim dicam. Si vero comparamus hanc eandem perfectam contemplationem, ad perfectam actionem, ad illam scilicet, quæ spiritualis est, & circa illuminationem, & sanctificationem animarum versatur, sic profecto contemplatio huius vita antecedere debet actionem. Quod planè sentit D. Thom. 2. quæst. 88. art. 6. cum de hoc genere actus vita dicunt, *unum opus vita actus est, quod ex plenitudine contemplationis derivatur, sicut doctrina, & predicatione.* *Vnde & Gregorius dicit in 5. homil. super Eze. b. quod de perfecta vita post contemplationem suam, & ceteris, dicitur Psalm. 144. Memoriam suavitatis tua eructabam.* Et in hoc ponit D. Thom. perfectionem talis actionis, quia per eam contemplata alijs traduntur. Et forte in hoc sensu dixit Augustinus suprà, cum ad hunc statum peruentum est, non solum habere in hoc seculo speciosam intelligentiam, sed etiam laboriosam iustitiam. Quam laboriosam iustitiam inferius explicat, dicens, *labor enim iustorum maximum fructum habet in eis, quos regno Dei generat, inter mulas tentationes, & tribulationes, predicando Euangelium, &c.* Atque hunc ordinem exempli vita sua non docuit Christus, non solum quia ab initio sua conceptionis summam contemplationem per uniuersum Dei habuit: sed etiam quia ante predicationem suam, per quadraginta dies in desertum secessit, ut soli Deo vacaret. Et eundem ordinem voluit ab Apostolis seruari, non solum quia primum eos ad prædicandum iuvens mitteret, orare docuit, & cum eis sepius ad orandum receret, ut ex Matth. 5. & 6. & ex alijs Euangeliorum locis colligere licet; sed etiam, quia discessurus ex hac vita iussit eos sedere in ciuitate, quod vsque induerentur virtute ex alto, Luce 24. Quod ipi ita intellexerunt, ut ingressi in coenaculum essent perseverantes vnamiter in oratione Acto. 1. Nec breuitas temporis spectanda est, sed exemplum: Iohannes enim Baptista triginta annis prius in contemplatione se exercuit, & postea ad prædicandum exiit, sunt enim varia Spiritus Sancti dona, quæ singulis distribuit pro ut vult.

IX.

Ratio etiam hoc conuincit, tum quia necesse est, ut prius aliquis in se ardeat, quam alijs luceat; ut alijs in Baptista ponderauit Bernardus in sermone festiuitatis eius, quia de illo dixit Christus, *erat lucerna ardens, & lumen: ardor autem quis per contemplationem, luet autem per doctrinam; tum etiam, quia valde inordinatum est, ut aliquis doceat, prius quam discat, ut sapientia canonica loquuntur: quæ præcedente cap. retulit. Et egregie ac modestissime Nazianzen. orat. 1. Hec (inquit) cum nobiscum ipse non pessum, fortis se confidit, benevoli, q. idem certe, collutus, præstabilis esse auximus, cum qua dicenda & facienda sicut reseremus,*

ea addiscere, quam neſcientes docere. Praelate enim cum eo agitur: cuius vel in profundam sententiam censens, veniat, & cum que vim habens, verentia, huic in pietate quam ipse adiumento esse posse. Nam cor alios docere a gratia, præhominius esse videtur. Vnde inferius concludit, ut quæcum Domini voluntatem nondum, ut videtur dignum est, videris, &c. Ecquæ cum nondum & opere, & contemplatione, per omnes Christi appellari, n.s. & conserueneris, &c. Ecquiscum nondum & ceteri ad Disponentiam in monasterio abscondantur, nec locum ducunt; sed parvulum sit, & adhuc lacte alatur, adhuc ex iis, qui inter ipsi alii non numerantur, nec in Disponenti, sed in monasterio denique & tanquam ut Christi ceteri fratres, & ceteri, & animo se Christiano cœrunt, & constituti patiuntur? Quanvis enim Nazianzenus hoc de munere Episcopali scriperit; tamen per proportionem recte accommodatur muneri, & actioni professorum Societatis, quatenus quedam participatio illius est, & in illuminando, & docendo alios consitit, & ideo ad illum assumi non debet, nisi qui didicerit per contemplationem, quæ postea docet per actionem. Denique si contemplatio non antecedat, vix aut nullo modo poterit postea tempore ipsius actionis comparari: & ita multo minus poterit ipsam conseruari, ac perpetua vicissitudine cum ea misceri; sed relinquit famam Martham ministrare: quod sine magno illius incommodo non erit, quia subtereret ei fluctus, & opprimeret eam actionis necessitas, ut alius Augustinus dixit sermone 26. de verbis Dom.

Ex hoc ergo discursu concluditur ratio, & ostenditur mirabilis S. Ignatii sapientia in intuendendo, & instruendo alium suum. Primum enim volunt viri usque vitæ actibus in primo noviciatu sufficienter exerceri tali ordine, ut & a fundamentis vita contemplativa per exercitia spiritualia initium sumarent, ex vita actua, illam partem tunc maximè exercebant, quæ ad propriam mortificationem, & virtutum acquisitionem conserfavit: & ideo diximus in superioribus numeris, tempus illud, vel omnino, vel ferè tantum esse vita contemplativa: Quod genus vita per totum tempus studiorum periebat; nam (ut etiam declarauimus) rotum negotium disciplinæ, & doctrinæ acquirendæ, ad ordinum contemplationis magis spectat. Quia vero ille contemplationis modus, non spectat ad perfectum, & summum gradum eius, quanvis ad illum possit disponere, ideo constituit, ut prius quam huiusmodi scholares ad operandum in vita domini extrent, ad scholam vita contemplativa redirent, ut in ea & consequenter in virtutibus sine quibus illa esse non potest, quoad fieri posset, periebantur. Ad hunc ergo finem tertium probationis annum designauit, quiclibet pro tanti operis dignitate breuissimum tempus videatur, pro fragilitate tamen hominum, & breuitate vita iudicandum est sufficiens. Non enim hoc tempus eo fine designatur, ut in eo tota huius exercitij perfectio comparanda sit, sed vi maiora quædam, & sufficiens fundamenta iacantur, & ut in amorem, & studium eius animus incalcat, ut dixit Gregorius XIII. hoc enim definitio, & hæc intentio maximè necessaria est perfectioni humi vita. Denique, ut si quæ sunt orta impedimenta, que ab hoc studio animum auerterentur possint, eo tempore tollantur. Hæc ergo videtur esse propriatio & finis per se, ac primarij intentus in designando hoc tertio probationis anno.

Hinc vero consequenter fit (quæ est altera principialis ratio huius institutionis) ut hic annus multum defteriat, & moraliter sit necessarius ad perfectam probationem, & experimentum eorum qui cum tempore professorum munus, quasi ex officio, & speciali obligatione, in Societate committendū est. Ad hunc

Enim finem ordinatur, ut cap. precedent. diximus) totum illud tempus in quo differtur profectio: ergo etiam hic tertius probationis annus ad eundem finem ordinatur, & specialiori quadam ratione, tum propter nonnullam maiorem difficultatem; cum etiam propter maiorem virtutis offenditatem, quae illo tempore defideratur, praeferunt humilitatis, ac deuotionis, ut in dicta constitutione Gregorij XIII. dicitur.

XII.
Ad ratione
dubitandi
in n. 1.

Neque cōtra hoc obstat ratio dubitandi in principio posita. Respondeatur enim approbatum ad unum munus, seu rem viiūis ordinis, probari iterū posse ad negotium, vel munus altioris ordinis, quia non sufficiunt, vel requiruntur ad omnia munera, cōdem qualitates, ut notauit Panormitanus in cap. accepimus, de cōstat. & qualitat. num. 6. Quanvis ergo nouitius, dum admittitur ad priora vota, approbetur in scolarem, probari iterum, atque iterum potest in ordine ad statum, & munus professorum, quod longe grauius est. Deinde etiam in ordine ad eundem terminum potest quis iterum examinari, & probari, quando multum temporis intercessit, & praeferunt, si occasio aliqua notabilis mutationis, ac diminutionis timeri probabiliter posset, & de re agitur, in qua nondum est ius acquisitum, ut sentit Panormitanus suprā: quae omnia in praeſenti concurrunt. Nam praeferunt, quod per priora vota scolarium non approbatur quis simpliciter ad professionem, potest a intercedit multum temporis, in quo potest timeri fervoris, & deuotionis diminutio, & ideo sic supereſt ratio sufficiens noue probationis in ordine ad professionem, cum in illam, vel ad illam nunquam sit proprium ius acquisitum, nisi ad summum sub tali conditione in constitutionibus expressa.

XIII.
Ad 1. repli-
cam in eodē
nu. 1.

Ad replicam autem quod in toto tempore studiorum sit h̄c probatio. Respondeatur verum quidem id esse, non tamen sufficere tempus illud, ut quia duplex studium ad professionem Societatis supponi debet, literarum scilicet, & spiritus. Hoc autem secundum, nec tempore nouitius potuit esse perfectum, nec inter studendum literis potuit consummari; & ideo necessarium fuit proprium adiungere tempus, in quo consummaretur. Tum etiam, quia ipsū summer studiorum tempus, vel occasione praebeat noua reformationis, propter distractionem, & remissione animi, circa spirituā exercitium, quam nimis solicito literarum afferre solet, praeferunt incipientium, vel occasione praebeat noua probationis, qui per discursum illius temporis solet magis vniuersitatisque natura, & capacitas, vel in ordinata aliqua inclinatio cognoscit, quam magis probare, vel moderari necesse est.

XIV.
Ad 2. repli-
cam in eodē.

Tempus an-
nus si vero
ligi probet,
non vnde ut
probatur.

Ad alteram verò replicam, quae postulat quae ex parte fiat h̄c probatio: Respondeatur concedendo eo tempore, si propriè loquamur, probari religiosum à religione, non religionem à religioso, ut ratio ibi facta ostendit, quae non solum de hoc tertio anno probationis, sed etiam de toto tempore studiorum verum habet. Ad obiectiōnem autem de inæqualitate, seu iniustitia, responsum in superioribus est lib. 3. c. 2. à num. 3. vbi ostendimus, non esse iniustum contractum, in quo scolaris approbatus obligatur absolue, & ex parte sua perpetuo Societati, & Societas non ita se illi obligat: nam in hoc ipso contractu intrinsecè includitur, ut Societas possit amplius probare religiosum, etiam ad dimittendum illum, si libi non satisfecerit, qui nondum illum simpliciter, & ad omnia approbavit, & contrario ibi etiam continetur, ut religiosus iam non possit amplius religionem probare, qui quando priora vota emisit, illam simpliciter approbavit, ut vitam in eisperpetuo degret, & ideo scolaris,

Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

qui hac mente in Societate viueret, vel tertium annum probationis ageret, ut religionem amplius experiretur, & si duriorem inueniret, relinquere, non esse tuta conscientia, quia iam non haberet ius probandi, sed obligationem obediendi, & se disponendi, ut quantum in ipso est, in Societate retineatur, vel etiam intimius admittatur.

Denique ad ultimam tacite respondeatur in dict. **XV.** constit. Gregorij XIII. dum dicitur scholares finitis studiis in Societate, non solum in tertio probationis anno, sed etiam in verbis Dies, sc̄olārū & sc̄holaſtīcārū lectionum, p̄nitenſiāque & Eucharistī a Sacramentorum ministeriū Societatis tāndū probantur. quādū Preposito Generali videtur. Itaque finis studiis non praeſcribitur tertius annus probationis, eo quod illo sufficiens reputandus sit, ex vi regulae, ut statim illo finito, profectio concedatur. Nam qua ratione cap. praeced. ostensum est, non esse tempus definitum ad professionem faciendam, eadē non est in hoc sensu ille annus praeſcriptus, sed vel positus est tantum pro termino parvūtatis, ita ut ad minimū hic annus requiratur, quia per se ac moraliter necessariū, non tantum ad experimentum personæ, sed magis ad præparationem, seu dispositionem conuenientem tali statui, vel certe per determinationem huius anni indicatum est, ex toto illo tempore, quod inter finem studiorum & professionem intercedere potest, vnum saltem annum concedendum esse, ut in eo propriā perfectioni, & vita (ut dicebam) ferē omnino contemplatiua vacerur sub speciali cura, & spirituali disciplina religionis, ut num. 4. retulimus, & hic vocatur quasi per antonomasiā **tertius annus probationis**, quamvis suo modo, totum reliquum tempus usque ad professionem probationis etiam sit.

C A P V T III.

Vtrū specialis forma profendi in Societate speciali
obligationem inducat circa eruditio
nem puerorum.

Sequitur agendum de secunda parte huius libri, **I.** quam ipsius initio propositum. Ac pro hoc capite suppono imprimis fieri in Societate veram i. **professionem** per vota solennia, quod ex constitutiōnibus, & Bullis Pontificis, & ex vī manifestū **capitū** est; & ex dicendis constabit. Ne defunt, qui existimant fuisse hoc simpliciter necessarium, ut tota hac congregatio sit absolute, & simpliciter vera religio, ut etiam refert Henriquez lib. 12. cap. 5. num. 4. lit. T. in commento. Sed hoc in rigore non est verum, ut iam lib. 3. cap. 3. à numero 6. vidimus; tum quia, sicut potest esse verus, & propriis religiosus simpliciter sine votis solennibus, ita potest esse corpus mysticum vera religionis confitans ex foliis huiusmodi personis religiosis. Quia religio, ut dicitur, de toto corpore, solum significat corpus constans ex personis verè religiosis ut sic; tum quia fatis probabile est, antiquiores fuisse veras religiones, quam vota solennia, ut tomo praeced. ostium est; fuit ergo hoc conuenientissimum, secundum praeſentem Ecclesiæ institutionem ad maiorem perfectionem, decorem, & dignitatem huius corporis.

Secundū suppono hanc professionem Societatis **II.** includere omnia, quae sunt de substantia profectiōnē religiosæ in communi, & regulariter addere secunda. aliquid, includit enim traditionem religiosam, quam significant in forma profentiū præcripta s. p. constit. cap. 3. verb. illa, Ego N. profectum facio. & tria substantialia vota paupertatis, castitatis, & obediētia, quae in eadē forma statim expresse promittuntur. Addit verò duo. Primum est specialis que-

dam determinatio voti obedientia circa puerorum eruditionem, de quo in præsenti capite dicendum est. Secundum est speciale votum obedientie Summo Pontifici circa missiones, de quo in sequenti. Quod vero attinet ad ea quæ communia sunt statui religiosi, satis explicatum est in citato tomo, quia substantialis solennitas illorum trium votorum eadem est in professis Societatis, & aliarum religionum; & ita in illa generali doctrina explicata est: substantialis vero aut obligatio eorum de votorum, prout specialiter in Societate sunt, declarata a nobis est supra in lib. 4. tractando de votis scholiarum; solum ergo superest nobis explicandum id quod specialiter additum hæc professio.

III.
Supp: fijo
teria de
duobus mo-
dus profisci.

Vnus mo-
dus.

IV.
Alter mo-
dus.

vt in ea füssit: nam comparata doctrina, & maiori perfectione virtutis, potest transitus fieri ad professionem quatuor Votorum. De hac ergo ratione videndum est an revera addat aliquid tribus substantialibus votis religionis, & quæ immutabilis sit.

Vtrum conuersens fuerit Societati professa peculi-
rem curam & obligacionem pueros in do-
ctrina Christiana erudiendi,
suscipere.

In primis igitur circa puerorum eruditionem, ad quam votum obedientia specialiter in professione determinatur, notandum est duas esse eruditiones puerorum (sub quibus semper quascunq; rudes doct; & ignorantes personas comprehendimus). Vnam in literis, alteram in fide seu doctrina Christiana; veramque vero amplectetur religio Societatis: sed prior, quia non est tam propria professoris, & quia ad Collegia Societatis pertinet; superius in lib. 5. cap. 5. & 6. a nobis declarata est. Hic altera est explicanda; nam de illa in particulari sermo est, in prædicta forma profendi: vnde licet hoc ministerium commune sit omnibus membris Societatis, quia tamen peculiari modo videtur annexum, & expressum in ipsa forma professionis Societatis, ideo hæc breuiter explicandum est.

Quod ergo ad ipsum ministerium spectat, constat esse Ecclesiæ valde necessarium, quia est veluti fundamentum totius Christianismi, vt dicitur Catechismus Pij V. Quia vero tale ministerium facile videatur, & minus graue, ideo minus necessarium videtur potest; vt inter præcipua officia huius religionis, quæ alijs grauissimis rebus occupata est, poneatur, & cum tanta exaggeratione, vt solum illud in obedientia voto exprimeretur. Etenim Christiani parentes filios suos Christianam doctrinam docere possunt, & debent, quia vnum ex precipiis muneribus parentibus est filium in religione instruere. Vnde Ignatius Martyr epist. 9. ad Philadelphianos, P. tres (inquit) educat: filii, iustitia, misericordia, & admonitio; & Dominus, & doceat eos; fratres, & artes, vt non ded. in scolio, & in tercio: Hoc est (inquit) educat in suis pater liberos, in filio sapientia abutitur etiam: alludens ad illud Proverbiorum 10. Filium sapientiæ, ac Patrem. Deinde hoc etiam spectat ad patres, qui eos de sacro fonte levarunt, vt in 3. tom. 3. p. quæst. 67. art. 8. cum D. Thom. declarauit. Vnde in Concilio Arelat. III. sub Leone, tempore Caroli Magni canon. 19. statuitur, vt parentes filios suis, & patrinos, quos de fonte lauacris, & pueris erudit, summi pte studiant: illi, quia ex generatione, & etiæ a Domine sunt, sibi quicquid ei filii eius existunt. & in Concilio Maguntiaco sub eodem Carolo cap. 47. præcipit, vt in iustis pueris compatis, vel proximi, pueris filios suis, & catholice instruant. Deinde spectat etiam haec cura per se, & ex officio ad parochos, vt sumuntur Concilio Tridentino sess. 1. c. 2. & sess. 24. c. 4. vbi præcipit parochis, vt singulis diebus dominicis oves suas & in particulari pueros, in rudimentis Christianæ doctrinæ erudiant. Videbatur ergo quod hanc partem sufficienter prouisum Christianæ republicæ, non ergo oportebat Societatem tam sedulo ministerium hoc prosteri; atque si aliqua erat eius necessitas, sufficienter poterat opus hoc per scholares Societatis expleri, neque oportebat professos ad illud peculiarier obligari; deinde non appareat, quæ sit hæc specialis obligatio ad hoc ministerium, potius, quæ ad alia. Neque etiam videtur professos Societatis regulariter loquendo, huic ministerio magis incumbere, quam reliquis. Quid ergo necesse fuit in voto obedientia illud exprimere.

Dicitur

VII.
Prima af-
ferio.
sundatur
auctoritate
Societatis.

Item Ponti-
ficium.

VIII.
Acciden-
tationes
tres.

IX.

Dicendum verò in primis est, ministerium hoc merito à Societate suscepsum esse, tanquam vnum ex præcipuis & maiori cura, ac perfectione exercendis. Quod in primis satis persuaderi potest auctoritate ipsarum constitutionum, quam nemo potest facile præterire, tum propter iunctitatem, & prudentialiam auctoris, tum propter vsum, & confessum totius religionis, in qua tot viri religiosi & sapientes & prudentes fuerunt. Tum maximè propter approbationem Pontificiam, non solum in generali, sed etiam in particulari. Nam in prima Bula Pauli III. sic dicitur, & nominatum commendatam habent institutionem puerorum, ac rudium in Christiana doctrina dicem præceptorum, atque aliorum rudimentorum, que unquam secundum circumstantias personarum, locorum, ac temporum illa congrua videbuntur. Est enim maxime necessarium creare prudentialiam huius rei, diligenter Præceptum & Consilium inuigilare, cum in proximis edificationis fidei sine fundamento non possit consurgere, & in nostra præceptum sit, ne ve quisque erit Doctor, ita propositum hanc, tanquam primo effectu minus speciosam, si istam detrectare conatur, cum tam etiam revera & le sit fructuosa, vel proximis ad edificationem, vel in se ad beatitudinem, & humilitatem simul officia excedere.

In quibus Pontificis verbis omnes rationes, & sanè grauitates attinguntur, quibus assertio posita suaderi potest. Primo enim licet ministerium hoc in se non videatur nimis excelsum, in semine tamen, & virtute est maximum: quia ex eo magna ex parte pender honesta, & sancta vita fidei, tum quia fides est fundamentum omnis iustitiae, tum etiam, quia non solum docentur pueri quid credere debeant, sed etiam quid debent operari: & in quem finem debeant vitam instituere: quod maximè in principio necessarium est. Nec solum circa hac illuminantur, sed etiam excitantur, & variis mediis illi ætati accommodatis alliciuntur, & ad opera pietatis incitantur. Deinde occasione puerorum sit, ut etiam homines grandioris ætatis, vel interdum senes, nunquam in rebus fidei antea satis instruti doceantur: alij verò, qui eos obliuioni tradiderant, denuo addiscant. Multi etiam qui grauioribus concionibus interest non solent, vel eas non satis percipiunt, hoc medio doctrina Christianæ solent magis ad peccitiam agendum, & virtutem seständam commoueri. Vnde cum maior pars hominum rudis sit, & indocta, sperari profectò potest per hoc medium, si conuenienter exerceatur, plures proficere posse in fide, & virtute, quam per alia excellenter, & altiora ministeria. Et ideo cùm tanta afferuatione in illa Bulla dictum est, reuera nullam sit fructuosem erga proximos occupationem; quia hac prodesse potest omnibus, quibus alia, non verò è conuerso.

Accedit præterea hoc medium esse efficacissimum ad obliuandum erroribus, & falso doctrinis: & ob hanc causam existimo tam grauiter fuisse B. P. N. Ignatio commendatum: quia religionem hanc præcipue contra insurgentes hac tempestate hæreses Deus per eundem Ignatium præparauit. Tandem possemus hoc confirmare exemplis antiquitatis, & sacerorum canonum, sed hæc sufficienter adduicta superius sunt lib. 5. c. 5. tractando generatim de eruditione puerorum: nam multa ex illis loquuntur, præcipue de institutione eorum in fide, & rudimentis eius, ut ibi notauius. Et plaus Eusebii lib. 6. Historia cap. 12, cùm de Origine, & Heraclia loquitur, dicit eos assumptissime munus erudiendi iuuentutem in rudimentis hædi. Omnes etiam vtilitates, quas ibi ostendimus, habere hanc puerorum eruditionem ex hoc potissimum sperari, ac sequi, manifestum est, & ideo in Concilio Moguntiaco sub Carolo cap. 45. sic

Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

dicitur. Symbolum, quod est signaculum fidei, & orationem Dominicam dicere, semper ad monasteriis sacerdotes populum Christianum. Cum ergo Societas sit religio facta certorum, merito assumptis prouinciam, non solum admónendi, ut hæc discant, sed etiæ faciendi, ea nimis docendo in omnibus locis & occasiis, quibus possunt, scilicet in templis, in puerorum scholis ac per vias, & plateas. Vnde in eodem canone subditum, Propria dignum est, ut filios suos donent ad fidem suam ad monasteria, sive foras presbyteri, ut fidem catholicam recte discant, & orationem Dominicam, ut domi alios edocere valeant. Vbi specialiter expendo verbum illud, sive ad monasteria; illo enim significatur, etiam religiosos illius temporis non fuisse designatos hoc ministerium instituendi pueros in Christiana doctrina. Expendo etiam illud verbum, ut domi alios edocere valeant: nam per illud insinuatur alius modus, quo hæc puerorum institutio ad alios grandiores derivatur, dum coram his domi repertus pueri, quæ in publico dicerunt, secundum dicendum est, merito in forma propositi in Societate explicatum esse hoc ministerium in voto obedientie; quamquam id factum sit, non *factio*.

Secundum dicendum est, merito in forma propositi in Societate explicatum esse hoc ministerium in voto obedientie; quamquam id factum sit, non *factio*. tam propter nouam obligationem imponendam, quam propter ministerium commendandum. Suntur hæc assertio ex declaratione eiusdem constitut. p. 5. cap. 3. lit. B. quæ sic habet: pro missa conditorum puerorum, ac rudium hominum; multa literas apostolicas, & constituciones, non inducit aliam obligationem, quam religiosa spiritualia exercitio, quæ ad auxilium proximorum adhibetur, cuiusmodi sunt confessiones, predicationes &c. in quibus quisque se debet occupare, ut ex ratione obedientie suorum superiorum. Quod autem de queritur docendis in voto sit mentio, ea de causa sit, ut sancta hac exercitatio peccatis modo sit commendata, & ut deo deo curetur propter singulare obscurum, quod Deo peream in anima, ut auxilium exhibetur: & quia facilis obliuionis tradetur, & in diffusitudinem abire, quam alia magis spesi. Quibus verbis utraque pars assertio eiusque ratione explicata est.

Est autem circa priorem partem de obligatio- XI.
ne speciali adiutendum, in prima congregatio- *Natatio ult*
ne generale eiusdem Societatis decreto 134. post *terior circa*
electionem, commendari specialiter hoc mini- *1. partem*
sterium profissis, & subiungi hec verba, *Palat* *eiusdem af*
quidem notis Ignatius in iunctu singulis profissis, ut se- *fortioris.*
mel per quadraginta dies id facerent. Significat autem congregatio hoc fuisse iniunctum à B. Ignatio, ut perpetuò in Societate obseruandum. Quia verò id non satis erat ibi explicatum, additum est in secunda congregatio decreto 48. post electionem. Quibus profissis post editam suam profissionem iura annum, per quadraginta dies continuos, vel interpolatos doctrinam Christianam pueros rudes personas docere teneantur.

Vbi obscurum est, quam vim habeat illud verbum, teneatur. Nam licet alias verum sit ordinatio- *XII.*
nes, & regulas huius religionis, non obligare ad *Professos ob*
culpam, ibi tamen videtur determinari materia *ligari. Sideri*
propria voti obedientie professorum, quantum ad *ad docendam*
hanc expressam ordinationem, & ideo videtur ver- *doctrinam.*
bum illud inducere obligationem in conscientia. Ni- *Cbr. per 40.*
hilominus certum est, illam ordinationem esse so- *giorum.*
lum directionem quandam ad melius exequendum, *Oppositorum*
vel inchoandum id quod in praecita professione *estenditur*
exprimitur, nō tamen esse legem sub peccato obli- *quoad obli-*
gationem vi- *gationem vi-*
ponit, immo neque inter alias regulas in tali re- *gorum.*
ligione, & ita sunt similia verbis eius constitutio- *nes.*
bus explicata, neque etiam esse determinationem *Oppositorum*
materiæ voti, quia in illo decreto, quod hanc *estenditur*
partem, nulla sit mentio voti; vnde licet finis *quoad obli-*
illius decreti fuerit reducere ad proximam aliquo *gationem vi-*
modo votum illud; non tamen mens eius hanc *giorum.*
ponere, ut materiam præcepti. Eo vel maximè
Zz 3 quia

quia professus non vovet docere doctrinam Christianam: sed obedientiam, & secundum eam peculiariam curam, &c. & ideo impossibile est in tali voto de terminari hanc, ut materiam necessariam voti, nisi imponendo praeceptum obligans in virtute obedientiae: at hoc non ponitur ibi. ergo. Quocirca, neque ex consilio tenentur profesi absoluti ad hoc ministerium exercendum per quadraginta dies: nisi illis per superiorum inungatur, vel saltet licentia praebatur: quia non est intentio illius decreti, eximere subditos ab obedientia suorum superiorum, ut per se constat; sed paratos eos reddere ad hoc ministerium praestandum, vel etiam procurandum a suis superioribus: & superiores ipsos monere, ut non solum permittant, sed etiam carent ita obseruari a profesiis: & ideo si superiores, vel expressè, vel tacite excusent ab hoc ministerio eos, qui profitentur, eo quod alias legitimè impediti sunt: nihil peccant.

XIII.
Notatio al-
tera circa
partem se-
cundam.

Circa alteram vero partem de commendatione ministerij: notanda etiam sunt citata decreta 1. & 2. congreg. generalis: nam in priori, hoc tam pium exercitium admodum inculcat ipsi profesiis: in posteriori vero ipsi Praeposito Generali valde commendatur: ne villo unquam tempore illius obliuio in nosferos animos irripet, cum illud in otiorum nostrorum formula complectatur. Ex quibus ultimis verbis intelligitur fru⁹ illius explicationis in formula vouchē: inde enim factū est, ut curia huius ministerij in professorum animis infedetur, & in maiori etiam estimatione habeatur. Et ad hunc etiam finem B. Ignatius similem curam impostrit Rectoribus Collegiorum 4. p. constitut. cap. 10. §. 10. Rector ipsi legere aut doce Christ. anam doctrinam quadrangularis debet. Vbi in declaratione additur si impedimentum intercedat, cum Provinciali esse communicandum, ut per alium fieri possit: idque debere Rectoris implere intra primum annum sui muneric declaratur in 2. congreg. generali cap. 15. ut ergo omnes de Societate ad hoc ministerium magis, ac magis afficiantur tot modis, & signis eius utilitas, & necessitas commendatur.

XIV.
Ad rationes
dubitandis in
num. 4.

Nihil igitur obstant rationes dubitandi in num. 4. posita: nam licet in externa specie, ministerium minus speciosum appearat, reuera est Catholicæ Ecclesiæ valde necessarium, & quo maioris humilitatis officium: eo maiori religionis commendatione indiget. Nec refert quod parentes, patrini, & parochi, ex officio ad hoc ministerium teneantur: quia generatim loquendo, huius religionis officiū, est iuware in omnibus ministerijs ad salutem animarum pertinentib⁹ eos, quibus ex officio incumbunt: vel qui non omnes suis muneribus satisfaciunt, ut debent: vel quia pluribus existentibus ministris, & coadiutoribus, melius poterunt animi iuari, & illuminari. Accedit, quod hoc ministerium docendi Christianam doctrinam, habet latitudinem, tam ex parte personarum, quia non solum pueri, sed etiam multi ex adultis haereditudine indigent; tum ex parte modi docendi, & explicandi rudimenta fidei, ad quod sape non mediocris scientia necessaria est, & in dogmatis exponentibus, & maximè moralibus rebus, qua certe scientia scholarum Societatis nondum satis instruti supponuntur: ideoque multum potest in hoc ministerio industria, & solicitude, ac doctrina nostrorum religiosorum, maximè proiectiorum, Ecclesiæ prodefit, prout haec tenus per diuinam gratiam experientia demonstravit. Merito ergo in professione Societatis huius operis specialis, & expressa mentio fit, ut non solum scholaribus: sed omnibus operariis eius sit commendatum, ipsi profesi intelligent peculiari ratione ad suum statum, & officium pertinere, ut declarauimus.

Vtrum votum obedientie ad Summum Pontificem, quod profesi Societatis emitunt, sit solleme vatum, ab alijs tribus diffinendum.

C A P V T I V.

D¹ Vo puncta apparent in hoc voto difficultia. Primum est, quomodo ab alijs tribus, & speciali generali voto obedientie distinguatur. Secundum est, quomodo solleme fit. Ratio dubitandi: sicut circa priorem partem est, quia vel hoc vatum est distinctum, quod inducat nouam obligationem circa eandem materiam: vel quod obliget ad nouam materiam. Neutrum dici potest: ergo nullo modo distinguatur: nec enim fingi potest alius distinctionis modus. Minor quod priorem partem probatur: quia materia semel conferata Deo per vatum obedientie, non est capax nouæ obligationis, per aliud obedientie vatum: licet enim materia, alias debita, ex præcepto sit capax nouæ obligationis voti: tamen, quæ iam per vatum promissa est, non est capax nouæ obligationis. Vnde si quis iterum, atque iterum castitatem vovet, non multiplicat obligationem vatum: sed repetit idem vatum, ut in tomo 2. vatum est: sed per vatum obedientie religiosi obligatur quis obediens Summo Pontifici, non solum ratione iurisdictionis, quam à Christo habet, sed etiam ratione specialis promissionis Deo factæ, & Prælati religiosi, quorum supremus est Pontifex, & in tomo superiori ostensum est: ergo non potest per nouum vatum, noua obligatio obedientie circa eandem materiam superaddi. Neque enim ad hoc sufficit quod per unum vatum obedientie, & expressius promittatur obedientia circa talen actionem, vel ad talen perfornam, quia implicitum, vel explicitum non variant, neque addunt obligationem voti, ut patet ex his, quæ in precedentibus cap. num. 11. dicta sunt de illa expressione docendi Christianam doctrinam, quod non ideo addit speciale vatum, vel obligationem. Item patet in religiosis, quia solum implicitè vovent castitatem, & paupertatem, quia non minori obligatione tenentur. Altera item pars minoris probatur, quia per vatum obedientie omnia sunt promissa: ergo non relinquunt noua materia, quæ denud per hoc speciale vatum promittatur. Dices, vatum generale obedientie per se non obligare ad has missiones. Sed contra: quia ideo forte hoc verum sit respectu voti obedientie facti secundum regulas aliarum religionum, non tamen respectu facti secundum regulam Societatis: vnde in ea etiam scholaris approbati tenentur in his missionibus obediens, si præcipiantur: ergo ultra vatum obedientie generale in Societate factum, ad nullam actionem, vel rem nouam potest obligare hoc speciale vatum factum summo Pontifici.

Tandem circa secundum punctum propositum obfcurum est, cur hoc vatum inter solleme ponatur, aut in quo eius solennitas consistat. Et est ratio dubia, quia solennitas voti addit alii: punctum. quem effectum, scilicet inhabilitatem, vel capacitatem aliquam, ex vi iuris positum; præter omnem illum effectum, vel obligationem, quam hominis promissio secum assert, ut fugientem dicitur est; hoc autem vatum non assert secum talen effectum, neque aliquid includit præter promissionem. Nec satis dicere effe solleme, quia coniunctum, & simul cum professione fit: nam hæc est sola concomitans, non formalitas, alias etiam vota reliqua, quæ profesi emitunt, ut à cap. 6. videbimus, erunt solennia: quia cum professione sunt. Quod enim non statim, sed paulo

paſſo pōſt fiant: parum profectō videtur referre, vt hoc ſolenne, alia ſimplicia dicantur, cum mora- liter rem conſiderando quod parum diſfat nihil diſtare videtur. Et præterea reddenda eſt ratio, cur magis hoc votum ſtatiſ fiat, vt dicatur ſolenne quād reliqua.

III. Proper hanc difficultatem aliqui moderni scriptores dixerunt, licet hoc votum professorum Societatis laudabile sit, quia abundans cauta non nocet: re tamen vera, ex vi illius voti, non amplius obligari ad obedientium summo Pontifici secundum regulam suam, quam alij religiosi ex vi sua professionis tenentur. Quin potius afferunt, omnes religiosos inter se esse aequales in hac obligacione obedienti summo Pontifici, in suis obseruantij regularibus: quia omnes illum habent tantquam supremum Prelatum, vniuersitatemque religionis, a quo pender omnis obseruantia regularis: ita scriptit Emanuel Rodriguez de regularibus tom. 1. q. 22. a. 6. potestque hanc sententia iuuari ex ratione, quam nostrarum Patres in Bullis Pontificis ad hoc votum emendendum his verbis tradunt. *Quia non Evangelio doceamus, & fidei orthodoxa: cognoscamus, & firmiter profiteamur, omnes Christi fideles Romanum Pontificem tanguam capiti ac Christi Vicario subesse: ad maiorem tamen nostram Societatis humanitatem, ac proficiam abususque mortificatione, & voluntatum nostrarum abnegationem semper conducere indicamus, singulos nostros vti a illius commune vinculum sibi a latto voto strinximus, &c.* Ex his enim verbis colligitur, per hoc votum solum addit vinculum religionis; vltra vinculum subiectioris, quod commune est omnibus fidelibus: ac hoc vinculum religionis, omnes religioni superaddit, ex vi sua professionis, ergo re ipsa hoc votum nihil addit nouum comparatione facta ad alios religiosos. Sed ad summum addi potest huic sententia, hoc votum addere maiorem quandam certitudinem huius obligacionis obedienti Pontifici. Quod enim omnes religiosi ex vi professionis promittant obedientiam speciale summo Pontifici, non elira certum, quin aliqui Theologi hoc negauerint, vt significat Durandus 2. d. 44. quæst. 5. & quanvis oppositum doceat communis sententia, vt Carthusianus eadem d. 44. quæst. 5. notat. & in superiori tomo vistum est; ita verò sub opinione versatur: igitur hoc votum addit saltam certitudinem obligationis: non tam obligationem, iuxta hanc opinionem. Nihilominus hoc opinio vera non est, nec consentanea Bullis Pontificis, quibus hoc votum approbatum est, vt speciale, & omnino distinctum à reliquo. Vt ergo id ostendamus, comparabimus prius hoc votum ad professionem aliarum religionum, deinde ad alia vota seu vincula eiusdem Societatis, in quo fortasse maior difficultas veratur.

Quid addat hoc votum, tribus aliarum religionum votis.

IV.
i. **Affatio
bipartita.**
Dico ergo primo profesi Societatis emittentes
quartū votum obediendi summo Pontifici, & san-
cte faciunt, & ad aliquid ex vi illius voti obligan-
tur, ad quod non obligantur reliqui religiosi ex vi
professionis sua: vt conclusionem probemus ma-
teria huius voti p̄ ex oculis ponendis est: qua satis
expresē proponitur in dictis Bullis Pontificijs, &
in Examine cap. 1. §. 5. **Professa Societas** (dicitur)
p̄ auctoritate vota, votum facit exp̄ssum summo Pontifici,
ut vicario, quinque est, vel pro tempore fuerit, Ch̄ ista Do-
minus votis, nō r̄missis ad proficendum sine exaltatione,
non peccato viae, quoque genitum eis sanctissimis ius-
titiis, inter fratres, vel in filiis, ad res, quo ad autum cul-
tum, & religionis Christiane bonum p̄sidat. In quibus
verbis in primis obseruo, materiam huius voti

esse totam illam, que potest esse materia obedientiæ religiose; etiam secundum regulam Societatis, sed solam materiam missionum, ut patet ex illis verbis, *nimirum ad proficendum, quæ sunt declaratiæ, & limitatiæ voti, & materiæ eius. & ita in ipsa forma proficiendi exprestæ dicitur. Insper pro-materiam mitio faciælē obedientiam suum. Pontifici circa missis speciatim respon-ses. Vbi in declaratione dicitur, tota instantio quarti iussu Pontificis voti obedientiæ summo Pontificis est, & est circa missis. f. 22. fones. Et additur, hoc modo esse intelligendas literas Apostolicas, que interdum verba generaliora habent videtur, & in sequentibus magis declarabuntur.*

Ad præterea in materia huius voti, sub verbo, V.
prefusis, etiam verbum permanendi, in qua- spectat item
mavere ubi
influit.
cunquemundi parte, vel prouincia, & sub nomine missio-
nissimus perseverantiam etiam, iuxta intentio-
nem præcipientis, comprehendendi. Accommodatum
exemplum ad hoc explicandum habemus in cap.
xiiij. quod, de electione in 6. vbi Bonifacius Ponti-
fix interpretans constitutionem Nicolai Papæ, quæ
exigit ut electi ad quædam beneficia Romam pro-
ficiantur pro confirmatione electionis: inquit,
Non solum ut quæ veniat, sed etiam ex sui mente exigit
quod vñque ad finem negotiorum prosequatur: sic ergo in
præsenti dicimus, votum parendi in proficiendis
exigit ex sui mente obedientiam in permanendo,
vñque ad finem negotij, vtique iuxta intentionem
mittentis hunc rei accommodatam, ut statim ex-
plicabimus. Ratio etiam hoc coniunctis, quia via
est propter terminum; inutile enim esset missio,
nisi in termino fisteretur, quantum ad finem, &
effectum missiois necessarium est. Unde hic ter-
minus, & quies necessaria in illo, non est quæ nisi
extrinsecus, qui solet distinguere materia legis, vel
promissionis, sed est intrinsecus terminus, à quo
pendet tota ratio, & utilitas talis materie; & ideo
intrinsecè pertinet ad materiam talis voti. Et ita
explicari videtur in citatis verbis examinis, ibi, ad
7. quæ ad iutium cultum, &c. nam vna ex his rebus,
maxime necessaria esse potest permanens in tali
loco. Claræ etiam supponitur in 7. p. constit. cap. 1.
§. 2. ibi, residere, vel mutari.

vel residentes in aliquibus locis, sed actiones etiam & ministeria, ad quæ huiusmodi itinera, ordinantur. Obedientia ergo circa missiones, quæ per hoc votum promittitur, hæc omnia comprehendit. Et hinc sensus illorum verborum in Bullis Pontificum, speciali ad hoc voto attingi, ut quidquid moderniss. & alij Romani Pontifices pro tempore existentes iussissent, ad profectum animarum, & fidei propagationem, & quas-
cunque prouincias non mittere volerunt, &c. Vouent ergo non solum ire quæ misericordias fuerint, sed etiam ibi exequi quidquid facere iussi fuerint; vtrumque ergo est materia huius voti, quantum est ex vi obligationis eius. Quod ideo addo, quia in vñ talis erit obligatio, quale fuerit præceptum, quod actum imponetur. Saepè enim potest præcipi alii in re in Indiam, non tamen præcipi actionem ibi exercendam, sed relinquunt secundum institutum. Et tunc si quis obediat cuncto, licet postea fit negligens, vel alijs peccet male vtendo suo munere, non peccabit specialiter contra hoc votum, quia præceptum non fuit circa totam materiam illius impositum.

VII.
De fidei
dem voti seu
materia
eius.

Quarto consideranda sunt verba illa, *ad prof-
essionem animarum*: & fidei propagationē pertinentia, nam substantialiter limitata materialia huius voti, non enim obligamur peregrinari quoque, ad alios fines, sed solum ad salutem animarum, & fidei propagationem. In examine autem cap. §. 5. vide-
tur hoc ampliari dum dicitur; *Ad ius, que ad diuinum
cultum & religionis Christianæ bonum spectant*. Hic
enim finis generaliter esse videtur. Nam ire ad vi-
fitandæ, v. g. loca sancta Hierusalem, ad diuinum
cultum pertinet, & non videtur conferre ad fidei
propagationem vel profectum animarum. Verun-
tamen hæc verba accomodata videntur ad ea,
quæ in Bullis Pontificis continentur, quia sub illis
institutum approbat, & confirmatur; præ-
cipue, quia in 7. p. constit. cap. i. §. 1. eodem modo
declaratur tota intentio huius voti, scilicet, *vt sit,
ad animarum auxilium*; de hoc ergo cultu Dei, &
bono religionis Christianæ alia verba intelligenda
sunt.

VIII.
Extensio di-
stinguu.

Quanquam omnis alias cultus Dei, possit ad
hunc finem saltem indirecè, & romotè ordinari:
propriè tamen, & directè sub illo fine comprehen-
duntur omnes actiones misericordia spiritualis
circa proximum, vt sume procurare pacem inter
Principes dissidentes, subuenire laborantibus in
quocunq; animæ periculo; seminarie fidem, &
refistere hereticis, iuare Catholicos quoque spirituali
ministerio doctrina, aut Sacramentorum.
Actiones autem misericordia corporalis, vt sunt
redimere captiuos, vel similes, licet non videan-
tur directè sub hoc voto comprehensa, si tamè sine
ex his, quæ clericos docent; non videntur exclusi,
quia omnes possunt ad spiritualem profectum ordi-
nari, sicut eas etiæ Societatis institutu amplecti-
tur. Actiones verò defendendi Ecclesiæ, vel refisti-
endi delibibus per arma & bella, licet sine opera chari-
tatis, non tamè pertinent ad sacerdotes, & ideo clarum
est hæc non comprehendendi, quamvis ab his missioni-
bus non excludantur illæ, quæ sunt, sine in terra,
sine in mari adiuuando Christianos milites &
duces pro Ecclesiæ militantibus; nam hæc immediatè
pertinent ad finem spiritualem iuandi animas fi-
delium, & ultimè ordinantur ad pacem, & vi-
uens spirituale totius Ecclesiæ. Nec obstat, quod
materiali gladiis interueniat, cum ille non per-
ligiosos ipsos, sed per milites tractandus fit.

IX.
Collectio di-
ctorum de
materia &
fine huius
voti.

Atque hinc in summa concludo, sub materia hu-
ius voti comprehendendi omnia spiritualia ministeria,
quæ Societas circa proximos exercet; nā ad omnia
illa potest nos Pontifex mittere quoque velit. Et
quia sub missione (vt n. 5. diximus) cōprehēditur ex-
istentia, seu residentia in aliquo loco, etiam si Ponti-
fex eō non me miserit; potest mihi præcipere, vt ibi
cōcōniter, doceā, vel aliud simile ministeriū peragā,
quia si eo in loco nō essem, posset me illo mittere in
hunc finē; ergo licet adīm, potest præcipere vt per-
maneam, & tale ministerium exerceam: & ita in ri-
gore, & fine alia restrictione verum est, quod in Bul-
lis dicitur hoc voto nos alfringi, *vt quidquid Romanis
Pontificis, pro tempore existentes, iurant ad prof. etum an-
imarum, & fidei propagationem pertinens, exequi tene-
muntur*. Quod si dubium incident, an talis ministerium
hoc loco, & tempore pertinet ad profectum
animarum, vel si solum ad temporali, vel ciu-
liem utilitatem proximorum, vt docere hic Gram-
maticam, vel Philosophiam; eius rei iudicium
penes summum Pontificem sine dubio futurum est:
id enim ratio quod in dubijs pro superiori stan-
dum fit postulat: & verba ipsa, quibus materia hu-
ius voti explicatur, idem satis indicant.

X.
1. Circum-
stantia ex-

Tandem, ad materiam huius voti spectant ali-
quæ circumstantia grauissimæ, & non parum dif-
ficiiles. Prima est vt cum mittuntur profesi, nullo

expectato, aut petito viatico, ire renecantur. Hæc
conditio inter eas, que ad votum paupertatis pe-
nitentia, ponitur 6. p. constit. c. 2. §. 13. *Quando summa summa
ad laorandum in viua Domini misere, n. illam viatum
petrepositus, ad liberaliter representent, vt mittant, pre-
iota (id est, mittentibus) ad maiorem Delignanum pre-
videbuntur. Et additur in declaratione, id est pedes, vel
equites: cum pe: unius, vel sine illius, &c. Vnde videtur
hæc obligatio ex ea parte, quia reficit paupert-
atem, ad votum illius pertinet. Nihilominus tam
missionis, cadit etiam sub votum missiōnum: nec
enim est inconveniens, vt eadem res sub diversis
rationibus, cadat sub diversa vota, sicut etiam sub
diversa præcepta. Et ita in cap. i. Exam. §. 5. de Soci-
etate profesa dicitur, *Facit votū expressum, &c. ad profi-
cēndū, &c. non petito viatico, & 7. p. const. c. vii
votū hoc copiōsè traditur in §. 3. hæc conditio tan-
quam illius propria declaratur. Quocirca qui occa-
sione viatici, vel ex timore indigentis, missionem
detrectaret, cōtra hoc votum directè delinqueret:
quia vœt obediētā circa missiones, iuxta con-
stitutiones & Bullas, quæ ita materialia huius voti
declarant. Vnde etiam fit, vt non solum ire, sed etiam
refidere, vbiique locorum debeat profesi, non expectato viatico, nec subficio à Pontifice, sed
à Deo, & priorum elemosynis, quibus sustentari
debent, iuxta paupertatem, quam profiterentur.**

Secunda circumstantia ponitur his verbis in Pon-
tificis Bullis; *sine villa tergiveratione, aut extusatione,
illio quartam in nobis fuit. In examine dicitur, siue
excusatione, & aperte declaratur, hanc ipsam circum-
stantiam sub voto cadere. Agens enim B. P. Ignatius
de hoc voto ait; *Quo obediētā Summi Objet
Vicarii, sine villa excusatione, Societas obfinxit. Obe-
dientia ergo fine excusatione sub hoc voto casit.* Hæc autem conditio intelligenda est, & iuxta alia
loca earundem constitutionum, & secundum ratio-
nem rectam. In alijs enim constitutionum locis, &
in epistola de obediētā se p̄ monachos perfectio-
nem obediētā non excludere, quin si aliqua iusta
excusatio occurrerit, superiori debito modo, & re-
uerentia proponi possit; similes ergo proposito, &
iusta excusatio per hanc conditionem non excludi-
tur in præsenti, quia secundum se iusta est, & re-
lationi consentanea: neque in alijs obediētā o-
peribus illicita, quia est per regulam permisit: sed
ideo potius permisit est, quia rectatio illam po-
stulat. Imo aliquando illam racere effet valde con-
trarium intentioni Pontificis præcipientis & nisi
eius. Igitur vt vno verbo dicam excluditur per hoc
votum, excusatio voluntatis; non rationes: vel
certè excluditur excusatio, quæ includit abso-
luti decretum non eundi, non verò illa, quæ in his
expositione rationabilis impedimenti consistit.
Nam etiam cum excusatio videatur rationabilis, nō
licet absoluē nolle parere, & hoc modo se excusare;
quia si non obstante difficultate proposita Ponti-
ficis præceptum vrgeat; illi omnino parendum est ex-
iū talis voti; nisi evidenter præceptum effet mul-
tum, quod non potest presumi, aut timeri. Et è cō-
uerso quāvis homo ex fragilitate, sine dolo & fra-
ude tergiueraretur, infinituās difficultatem suam, &
rogatione autem parendi si Superior non conde-
cendat, tunc non est peccatum graue, sicut est im-
perfectio magna, & fortè etiam peccatum veniale.*

Terria circumstantia huius materiæ est, vt si-
niuersalit, & indifferēt ad omnia loca, & ad omnes Terriæ
gentes cuiuscunq; religionis, seu opinionis; siue ad con-
fessos, siue ad Turcas (dicitur in Bulla) siue ad quosunque alios infide-
les, etiam in partibus, quas Indias vocant, siue ad quosunque
misiones, hæc i-

hereticos, sijsmaicos, seu etiam ad quosvis fideles. Nec intellexit Societas (additur in Constitutione) particularem aliquem locum, sed ut per orbem in diversas regiones, & loca parcerentur. Vbi etiam scribitur, & in declaratione magis exponitur, ob hanc potissimum causam Societatem totam decreuisse per hoc votum, in potestate Pontificis specialiter se constitutere; quoniam cum maius Dei, & totius Ecclesiae obsequium in proximorum auxilio optaret, & ignoraret vbinam cum maiori fructu versari posset, negotium hoc Christi Vicario committendum iudicauit; tum quia illi, ut totius Ecclesiae capiti, maior cognitio rerum, ac necessitatem totius Ecclesiae futura erat: tum etiam, quia sperandum merito putauit, distributionem ministrorum Societatis per Pontificem, futuram esse optimam, & maiori auxilio Spiritus Sancti factam.

XIII. *Excedens etiam in aliis locis speciebus ad materiam voti.* Vnde etiam sit, ut ex vi huius voti teneantur professi Societatis, si Pontifici vobis fuerit, nullum habere certum domicilium, sed huc illucque discurrere, ac si oportuerit, extra Societatis domos diurno tempore habitare, eo quod ad bonum animarum expediatur. Ita ut hic viuendi modus non sit omnino accidentarius, seu extra latitudinem instituti, sicut esset in alijs religionibus, sed sit per se comprehensus & electus ad finem Societatis: propter quod de professis dicitur in 4. p. Constit. cap. 2. §. 4. lit. B. *non habere sibi bitem habitationem.* Et in Examine cap. 4. debere esse paratos ad discursandum per quasunque mundi partes, prout a Pontifice, vel superiori fuerit in iunctum.

XIV. *An recessus ab aliquo loco speciebus ad materiam voti.* Quari vero tandem potest, an sub hac materia missioni comprehendantur non solum actus eundi, sed etiam redeundi, seu recedendi ab aliquo loco, vel etiam negotio non cundi in aliquam regionem; ita ut ex vi huius voti, posset hoc Pontifex praepare, secluso alio titulo iurisdictionis. Hinc enim videtur non comprehendendi, quia in rigore, hanc sunt res distincte, ita ut negotio, seu recessus non comprehendatur propriè sub nomine missionis; materia autem voti ad proprietatem verborum limitanda est. Aliunde autem, moraliter hanc confidando, videntur planè, vel esse eiusdem rationis, velita connexa, ut non posset alterū sine alio promitti. Respondeo duplum posse principi recessum ab aliquo loco; primò propter priuationem termini a quo, primariò, ac per se. Secundò propter terminum ad quem id est, propter accessum ad aliquem locum. Hoc posterior modo non est dubium, quia recessus sub his missionibus comprehendatur, quia non potest principi accessus ad aliquo locum, quin pricipiatur recessus a quoconque loco alio.

XV. *Ex quibus infero, & probo in primis, hoc votum pium, & sanctum esse, que erat prior pars assertio- nis posita numero quarto, quia sit de re optima, & propter optimum finem. Nam per illud nihil aliud intenditur nisi commune bonum Ecclesiae, salus proximorum, & fiduci defensio, ac propagatio, ut in locis citatis constitutionum, & Bullarum, sepius declaratur, illi autem optimi fines sunt. Quod vero quidam calumniantur, per hoc votum Societate fauorem speciale ab Apostolica sede ambire, cum re ipsa nihil noui vobear, solumq; adulatiois causa, & propter humanū respectum, hunc singularē profundi modum inuenisse. Hac (inquam) calumnia non potuit esse prudentiū hominum, sed eorum qui temere, & iuxta affectū, & animi dispositionē suam, de alijs iudicant. Cum enim nec ex materia, nec ex fine ipsi⁹ voti secundum se, talis intentio, vel suspicio eius appareat, cumque sepius in constitutionibus recta illa intentio declaretur, & summo Pontifici in Bullis proponatur, quis potest nisi temere aliam ministrum intentionem suspicari? Praterquam quod illa ambitio intentio, in singulis personis non potest moraliter habere locū, ut per se cōstat, quia per tale votū, nec magis sunt notæ Pontifici, nec aliquid temporale ab illo sperant: intendere autē, ut tota religio sit specialiter sub summi Pontificis protectione, ut ad suum speciale finem ab ipso defendatur, & iuuetur: hoc non est ambitiosū, sed valde con- tanei rationi, & charitati. Sic enim diuinus Francisc⁹ pro se, & religione sua peculiariter promisit obedi- entiam Honorio III. summo Pontifici, & successorib⁹ eius, ut statim in numero 27. dicitur. Et Bonauen- tura in Apolog. paupertatis resp. 4. partic. 2. articulo primo, ut ratione singularis paupertatis, religione Minorum, peculiari modo esse commis- fam curæ Pontificis tanquam filium familias pa- renti, qua non est ambitio, sed sancta intentio, li- cet ergo Societas suo modo hoc intenderet, optimè faceret; quamvis reuera non sit hanc huius voti intentio, sed potest esse fructus, vel effectus, qui ex illo consequatur.*

Mater-

statem. Denique cum professi ex vi sui instituti alii cubi esse debeat ad fructificandum, eo ipso quod ab aliquo vno loco reuocantur, ad alium virtute mittuntur, siue hoc sit primariò, siue secundariò intentum; & siue ille locus determinatus sit a Pontifice, siue per superiores Societatis veniat determinandus, & siue in eo magis attendatur bonum ipsius religiosi, siue proximorum, hanc enim omnia accidentaria sunt: nam ad materiam huius voti sat is est, quod ibi non debet aliqua ratio missionis, ex qua posit maius aliquod auxilium proximorum, & bonum Ecclesiae redundare.

XVI. Atque eodem modo dicendum videtur de non eundo in aliquem locum, vel regionem. Nam hæc etiam negotio duplum potest precipi: primò propter permanentiam in termino a quo, & sic clarū est posse precipi, siue de ipsa permanentia dictū est.

Quid denon- cando ad certum locum.

Secundò potest per se precipi ad impediendum accessum ad talem terminum: & sic videtur res magis aliena ab hoc voto, sed eodem modo credo ad illud reuocari, si ratio prohibitionis sit utilitas animarū, quia semper hoc pertinet ad distributionem periodiarum, semperque reducitur talis negotio ad positionem oppositum, scilicet, ut Societas in alijs locis occupetur, siue hoc per se primò, siue secundariò sit intentum: satis enim est, quod materia de se talis sit, quodque per se si annexa cum materia voti: sicuti ex vi precipiti affirmatiū prohibetur ea, quæ sunt intrinsecè comunita, & qui potest actū precipere, potest etiā precipere necessaria, ac per se coniuncta actū, siue ipse principalius intendat negationem, siue minus principaliter. Ita ergo in praesenti dicendum censeo. Et hæc de materia huius voti.

Ex quibus infero, & probo in primis, hoc votum pium, & sanctum esse, que erat prior pars assertio- nis posita numero quarto, quia sit de re optima, & propter optimum finem. Nam per illud nihil aliud intenditur nisi commune bonum Ecclesiae, salus proximorum, & fiduci defensio, ac propagatio, ut in locis citatis constitutionum, & Bullarum, sepius declaratur, illi autem optimi fines sunt. Quod vero quidam calumniantur, per hoc votum Societate fauorem speciale ab Apostolica sede ambire, cum re ipsa nihil noui vobear, solumq; adulatiois causa, & propter humanū respectum, hunc singularē profundi modum inuenisse. Hac (inquam) calumnia non potuit esse prudentiū hominum, sed eorum qui temere, & iuxta affectū, & animi dispositionē suam, de alijs iudicant. Cum enim nec ex materia, nec ex fine ipsi⁹ voti secundum se, talis intentio, vel suspicio eius appareat, cumque sepius in constitutionibus recta illa intentio declaretur, & summo Pontifici in Bullis proponatur, quis potest nisi temere aliam ministrum intentionem suspicari? Praterquam quod illa ambitio intentio, in singulis personis non potest moraliter habere locū, ut per se cōstat, quia per tale votū, nec magis sunt notæ Pontifici, nec aliquid temporale ab illo sperant: intendere autē, ut tota religio sit specialiter sub summi Pontificis protectione, ut ad suum speciale finem ab ipso defendatur, & iuuetur: hoc non est ambitiosū, sed valde con- tanei rationi, & charitati. Sic enim diuinus Francisc⁹ pro se, & religione sua peculiariter promisit obedi- entiam Honorio III. summo Pontifici, & successorib⁹ eius, ut statim in numero 27. dicitur. Et Bonauen- tura in Apolog. paupertatis resp. 4. partic. 2. articulo primo, ut ratione singularis paupertatis, religione Minorum, peculiari modo esse commis- fam curæ Pontificis tanquam filium familias pa- parenti, qua non est ambitio, sed sancta intentio, li- cet ergo Societas suo modo hoc intenderet, optimè faceret; quamvis reuera non sit hanc huius voti intentio, sed potest esse fructus, vel effectus, qui ex illo consequatur.

XVII.

XVIII.

*a. probatio
ex honestate
matria.*

*Item ex be-
nitate
sane-
sandi.*

XIX.

*Obiectio de
huius voti
mutilitate
delictu.*

*Sic missi sunt
Layus in
Gallia, Bor-
gia in Lusi-
taniam pro
bono Ecclesie
&c. alii ex
primis sibi
Ignatij fo-
ciis.*

XX.

*Ex vi delli-
voti tenetur
generalis ex
aqua dis-
positio
nione para-
crica mis-
sionis.*

*Probatur
distinguendo
societatem a
monachali-
bus parvum per
hoc votum.*

Materiam autem esse in se optimam, & dicto fini accommodatam per se notum est: quia ministeria Societatis, sunt per se, & natura sua ordinata ad salutem, & sanctificationem animarum, scilicet predicatione verbi Dei, & alia, qua illam comitantur: hæc autem non sunt legitimè nisi ab his qui mituntur, iuxta illud Roman. 10. *Quomodo predicabunt, nisi missantur?* A nulla autem potiori iure & maiori Spiritus Sancti directione mitti possunt, quam à summo Pastore ouium Christi, ad quem ex officio spectat ouium salutis spirituali intendere. Modus etiam optimus, quo mitti possunt est ex obedientia, quæ est holocaustum Deo gratissimum, & maximè quando voto consecrata est: ergo ex omni capite est hæc materia optima, & optimo fini accommodata.

Dices aliunde videri talem promissionem inutilem, quia Pontifex non potest singulos professos, Societatis cognoscere, vt eos mittat: nec potest his missionibus intendere, alijs grauissimis rebus occupatus. Respondeo primò experientiam docuisse contrarium, nam frequenter hæc missiones sunt à summo Pontifice, vel in generali perendo personas, earumque determinationem Generali committendo, vel interdum etiam particulares personas, & aliquando etiam ipsum Generalem mittendo, non sine magno fructu, quem hic referre necesse non est. Deinde licet singulare personæ non sint cognitæ Pontifici, multum referit ipsum scire totam hanc religionem esse huic muneri speciali voto cœferat, & suo nutri obedienciam fore in omnibus, quæ ad bonum animarum iussit. Cum enim ipse sit generalissimus dux totius Ecclesiastici exercitus, vtile illi esse potest habere ad manus auxiliaries copias militum, quos liberè possit distribuere, prout expedire cœserit. Et ob hanc causam Pater noster beatus Ignatius in 7 p. constitut. cap. primo, §. vltimo, sapientissime prouidit ad finem huius professionis melius consequendum, vt *Præpositus Generalis, cum novus Christi Vicarius in Ap. Politeia sed fœderis consiliarius, per se, vel per alium intra annum ab eius creatione, & coronatione tenetur eius sacerdotiatis declarare professionem & promissionem expressam obedienciae, quam ipsi Societas peculia in voto circa missions ad Dei gloriam & affermit.* Denique licet Papa non posset omnes professos Societatis cognoscere, aliquos autem præcipios, & quibus commodiis vt instrumentis vt potest, facile potest cognoscere, vel ex fama, vel ex facie, quia Roman sepe diuertunt, vel multi etiam degunt, & ab his potest de alijs, prout voluerit, notitiam sufficientem sumere, hæc ergo satis supérque sunt, vt hoc votum ex ea parte non inutile, sed potius valde vtile reputetur.

Non tamen omittant aduertere, quia *Præpositus Generalis* est principalis minister, quo summus Pontifex necessariò ordinarii viriis est, ad has missiones faciendas, teneri ipsum ex vi sui munieris, & (vt ego opinor) ex vi eiusdem voti, quod ipse emisit, fideliter exequi & ordinare quidquid sua sanctitas in hoc genere iussit, & iuxta intentionem suam. Hoc etiam significatur in 7 p. constitut. capite primo, §. quarto, ibi; *Superior, iuxta eum (id est, Pontificis) præcepit, eos qui magis conuenire, & aiores ad id re videbuntur, designabit.* Et §. 6. ibi; *Qui (scilicet Superior) sanctam intentionem Pontificis in Christi Doctrina nostre iobsequum considerabit.*

Secundò principaliter inferunt, & probatur ex dictis votu hoc speciale inducere obligationem, quam generale votum obedientie aliarum religionum, non includit, quæ erat secunda pars assertioñis in numero quarto. Probatur facile ex dictis facta inductione, etenim religiosus monachalis non tenetur, ex vi sui voti obedientie, esse paratus ire in India, vel ad Turcos, quicquid iussus a Pontifice fuerit;

nam quoad hoc non magis tenetur illi obediens, quam secularis quipiam, quia illud non pertinet ad professionem suam. Suppono autem ex superiori tomo de votis religiosorum, votum obedientie omnibus simpliciter, etiam si optima & perfectissima fint, sed tantum in his, quæ ad professionem suæ regulæ spectant directè, vel reductiæ: illa autem non pertinent ad monachalem professionem, vt per se constat. Suppono etiam ex omnibus sententiæ, votum obedientie, in quamcumque religione, quantum ad materiam suam, non alter obligare respectu Pontificis, quam respectu prælatorum religionis, quia id est obedientia votum, & secundum candè regulæ fit, ad summumq; gradum quædā extenditur, & ascendit sive ad summum Pontificem tanquam supremum prælatum viuis cuiusq; religionis, vt in fine materie de voto in communis dictum est. Constat autem prælatori Carthagini, &c. non posse obligare subditu suu ex vi voti obedientie, ac per se loquendo, vt eat in Indiam, &c. ergo neque potest Pontifex hoc titul id præcipere. Dico, *huius titulus*, quia non agimus de iurisdictione Pontificis vt Pontifex est, ratione cuius potest in aliquo casu id præcipere, sicut etiam potest præcepere clerico seculari, sed ille casus & ratiō est, & non est ex votu obedientie, quod nunc confidamus.

De religionib; mendicantibus magis potest quis dubitare, quia ex institutione sua aliquo modo ordinantur ad actionem circa proximos: & ideo de illis verisimile est, posse mitti ad Indos ex præcepto obedientie, vt videatur supponere Soto lib. 7. de Iustit. q. 2. art. 4. in fine corporis. Nilominus tandem absolutè, & simpliciter est magni difficultas. Primò, quia religiosus alterius ordinis, etiam mendicantis, solum potest obligari ad migrandum in regiones longinquas, quatenus potest a suo Generali transferri ab una prouincia in aliam, propter maius bonum suum, vel religionis, vt latè tractat Nauarr. Comment. 3. de Regulari. n. 22. quia cum tota religio vt unum corpus, distanciam locorum non obstat, quominus per supremum gubernare possit fieri translatio ab uno in alium, quando toti corpori expedit. Professus autem Societatis, ex vi huius voti, mitti potest à Summo Pontifice, præcisè ratione munieris prædicandi, vel alio modo ministrandi proximis in spiritualibus, etiam si neceſſe sit eō tendere, vbi nulla sit Societas domus, neque prouincia, neque moralis speci illius.

Vnde etiam fit, vt ex vi voti mitti possit, vbi perpetuè extra domos, & collegia Societatis habent per alienas domos, & hospitalia peregrinando: ad quod (vt opinor) alii religiosi ex vi voti cogi non possunt. Et forte in hoc sensu dixerunt aliqui moderni non posse religiosum, etiam mendicantem, præcepto obedientie obligari, vt eat ad Indos nam id propter solam distantiā absolutè verum non est, quoad hunc autem viuendi, & peregrinandi modum, est probabile. Maximè vero exculpi poterunt, si versari debeat inter ipsos infideles, cum sit probabile periculum mortis, seu martyrii in tali munere obeundo. Et ideo S. Franciscus in regula solum dixit, *qui voluerit ire inter Sarracenos, peccatum, &c. indicans aliter mitti non posse, vno notavit Cordub. suprà q. 2. in expositione Regule S. Franc. c. 10. & Iohannes de Capistrano in suis Constitutiōib; cap. 12. Professus autem Societatis, ratione sui voti, non potest hoc titulo tergiuersari, & ita in pluribus casibus obligatur, ratione huius voti, in quibus alii religiosi ex voto obedientie non obligantur. Accedit etiam obligatio in modo eundi: quia viri Societatis tenentur ire (vt sic dicam) expensis suis, id est, sine viatico, & mendicando si oportuerit: alii autem, cum hoc non profiteantur, non poterunt*

poterunt obligari cum tanto rigore. Denique professus Societatis, quasi ex officio tenetur esse expeditus ad hoc munus, ita vt linea speciali necessitate mitti posset, quia hunc modum vivendi professus est: alij non item, sed ex accidenti, vel communione lege charitatis, iustitiae, aut obedientiae Christianae, vel ob aliquem peculiarem respectum, seruendi sua religione, vt de transitu ab uno loco in alium paulo ante dicebamus ex Nauarro.

XXXV. reticorum incursum defensandam.
Quanvis autem hoc votum sit de re valde ardua,
& difficulti, & si ad fragilitatem hominum compa-
retur periculis expostum (id enim non negamus;) non tamen propterea imprudens est, aut temerarii.
Primo quidem, quia non humanis viribus, sed Spi-
ritus Sancti gratia implendum creditur, qui enim
cepit, & inspiravit illud, ipse perficiet, si per nos no-
fiterit. nam (vt in superioribus lib. i. c. 6. num. 9. &
cap. 7. num. 10. diximus) haec est specialis gratia hu-
ius vocationis, quae potenter est omnibus periculis,
& difficultatibus. Deinde per hoc votum non pro-
mittimus nos periculis expovere, nec has, vel illas
regiones adire, aut has, vel illas actiones exercere,
sed obedire Christi Vicario, quo medio nullum po-
test esse certius ad non errandum in via Dei. Ace-
dit tandem religiosis prouidentia, tum in dispo-
nendis & probandis personis, tum etiam in eis eli-
gendis. Et præterea in Constitutione⁹, & Bullis sa-
moneum, ut patet in 7. p. cōfīt. c. 1. §. 2. & in Bulla 1.
Pauli III. & Iulii III. ne vltus in hanc, vel illam par-
tem mitti procuret, sed fe moueri finat, quamvis se
paratum ostendere malum non sit. Ita expendit
Greg. lib. 6. ep. 5. c. 169. illud Ista. 6. vbi cum Deus di-
ceret, Quem mitti? aut quis tu nebras? ipse se obtulit di-
cens. Ego, ego, misse me. Et illi confort cum Hieremia,
qui cap. 1. se excusat, dicens; *A. 2. 2. 2. Domine Deu-
nescio loqui*, atque verumque spiritum laudat, quia
ex bono affectu profici potest. Et quia nec Hie-
remias resiliuit, nec Isaia ire contendit prius quam
se per altaris calcum purgatum vidiit. *Ne eum non*
purgatus (inquit Gregorius) *idre quisque* *se* *ra* *mini-
straria audire*; *qui* *super agmina* *el* *git*, *sub humi* *in iusta*
fusio *pro* *re* *contra* *uas*. Et hactenus de prima com-
paratione, quia in fine numeri tertij proposuimus.

*Quid addat hoc votum, ultragenerale votum
obedientie Societatis.*

Supereft vt de altera comparatione dicamus ad numeri tertii pofta, in qua eft maior difficultas vt in fine numeri tertii dicebamus, quia volum obediencie in Societate factum obligat secundum regulas, & coſtitutiones eius, & ideo ad multa obligat, ad qua alij religioſi, ex viſu obediencie non obligantur, yni in superiorib; a numero quarti riuſum eſt. Videſer ergo obligare per ſeſ ad has misiones acceptandas, atque adeo per profesſionem quatuor votorum, nihil addi in reiſpa vtra obligationem trium votorum ſubſtantialium humus religionis. Aſſumptum patet ex 7. p. cap. 2. & exprefſis 9. p. conſtitut. cap. 3. §. 9. vbi dicitur, Præpoſitum Generalem habere potefatem mitterendi omnes fibi ſubditos, etiam non profesſos ad quilibet mundi partes, & pro quoconque tempore, ac minifterio pro animarum auxilio. Et in 6. p. cap. 2. 1. 3. ex quæ de coadiutorib; ac de profesſis dicitur, um ad laborandum in vinea Domini mitteruntur, nullum at: ut petere poſſunt, ſed ſe liberaliter (dicitur ibi) reſentent, ut miſtantur, propt: Pon: iſiſ: ut ſuperiori ad auorem Dei gloriam fore videbuntur. Vbi plane ſupponitur, eſe quæ obligatos, cum tamen coadiutores hoc votum non emittant. In contrarium autem eſt, quia hoc votum fit diſtinguunt a reliquo: proterea enim in coſtitutionib; & Bullis quartum votum appellatur, & profesſio hæc quatuor votum dicitur: ergo oportet ut diſtinguam obligacionem inducat, alia quomodo diſtinguitur:

Ad hoc imprimis dicitur, siue hoc votum in votu
obedientia Societatis implicitè continetur, siue
non, sanctè, & vtiliter fieri. Hoc in primis ostendo
exemplo religionis sancti Francisci, qui in principio
sua regula speciale votum obedientia facit Papæ
Honorio, & legitimis successoribus eius. Quod
exponens Bonatetur in expositione regulae capite
primo insinuat: *Ei si votus clericu[m], & religio[rum] votu[m]* siue *as[se]ntentia formis apostolico domino oblitera: tam* Sanctu[m] huic debito votum obrexit speciale, *scilicet votu[m]* fortis ari sacri ordinis vincularu[m], & meritis geminari.
Quod votu[m] dicunt communiter expoſitores eiusdem
regulae factum esse a sancto Franciso, non pro
se tantum, sed etiam pro omnibus suis fratribus, id
est, ut ab omnibus etiā fieri intelligatur, nec enim
potest votu[m] per alium fieri cum sit actio personalis,
vt libro quarto de voto tractauimus cap. q. i. sed
quia voulent obedientiam fecundum regulam, & in
ea continetur illud votum ex resu, ideo cententur
omnes speciali quodam modo illud votum facere.
At illud votum sancti Francisci exprefse factu Horo-
nioru[m] ad plura obligauit illū, quām votum obe-
dientiæ generali sua religionis, & nihilominus illud
fieri specialiter, & exprefse, valde laudabile fuit, &
nunc est in tota illa religione: etiam non adeo
exprefse tale votum: singularis fuit: ergo etiam in
glorioso Patrelgatio, & locis eius, & in omnibus,
qui illos imitantur, tale votu[m] digni laude est, siue
ad nouos actus obliget, siue non obliget. Deinde sunt
optima ad hoc declarandum verba Concilii Tolentini XI. capite decimo, quia reſeruntur in caput quā-
quā m. d. 23. vbi dicitur expedire ut qui sacris imitan-
tur prominent, & voulent obedientiam, etiam in ex-
istari sui canonico[rum] regulis teneatur obſeruandi, &
ratio subiungitur, *sols enim plus timeri quād singula-*
ris pollietur, quām quād generali. Ibo sicuti conſervatur.
Deinde esto hoc votum non addat specialem obli-
gationem, nihilominus est specialis reterentur, &
humilitatis actus: ergo, vel ex hoc capite lauda-
bile est. Atque haec ratio tangit in predictis: Bellis
dum dicitur: *Ad maiorem solle Societatum* <http://www.tertius.com>

552 Lib. VI. De professione quae in Societate fit, & de iis, quae illam antecedunt & conse^g.
ac perfectam: viuisque mortificationem, & voluntariam, & ceterum abnegationem, &c. Denique addit nouam & expressam voluntatem illius obligationis, qui est nouus actus meritiorius.

XXVIII. Hinc præterea probabile est, vorum hoc, circa eosdem actus addere maiorem obligationem, quasi intentum, etiam si non addat extensum. Potest autem dici additum extensum duplicit modo, vel quia extenditur ad nouos actus: vel quia eidem actui addit obligationem diuerter rationis, ac virtutis, si ergo supponamus ad has missiones, cum omnibus circumsstantiis eius à numero decimo adductis, oriiri obligationem ex vi voti obedientie Societatis, claram est per hoc votum expressum non extendi obligationem priori modo, quia non ad nouos actus, nec posteriori modo, quia non est in alia specie virtutis, nisi religionis, neque in ea est alterius rationis, quam voti, quia, ut supra numero primo argumentabam, generale, vel speciale non mutant specificam rationem obligationis, licet intra eandem speciem possint aliquam diueritatem habere.

XXIX. Iam ergo probatur assertio de maiori obligatione intensiva, quia specialis promissio videtur intra suum genus maiorem inducere obligationem, ut in citato Concilio Toletano significatur, & glossa sentit in dicto cap. quinq. am. Idem etiam significavit Bonaventura in verbis nuper citatis, dicens de illo voto sancti Francisci, quod addidit, & firmitatem & meritum, cum tamen non differret a voto obedientie sua religionis, nisi sicut explicitum ab implicito, seu speciale à generali. Imo licet à reliquis fratribus illius ordinis tale vorum non fiat, ita explicitum, solum quia in regula ita continetur, ait Corduba dicta quæsitione tercia, grauius peccare fratres minores mandatis Póntificis inobedientes, quam castros religiosos. Ita ergo professus Societatis IESV grauius peccabit recusando missionem à Pontifice inueniuntur, quam coadiutor, aut scholasticus approbat, licet hi etiam peccent contra obedientiam illam derectando. Aliqui etiam addunt solam multiplicationem voti circa eandem materiam augere obligationem, & consequenter culpan, si transgressio fiat. Vnde Angles quæsitione de voto articulo primo difficultat.9. art. qui in duabus religionibus professus est, solenniter castitatem, grauius peccare, si incontinenter vivat, quam qui in una tantum, quod licet per se loquendo non ita se videatur, quando vota sunt omnino similia, & eiusdem rationis: at in nostro casu est satis verisimile.

XXX. Nam aliud circumstantiis diuersis, quæ in hoc voto Societatis inueniuntur, valde verisimilis probatio ex illis desumitur: sunt autem haec circumstantiae duæ potissimum. Vna est specifica promissio talis materiae, per quam persona ex officio dicatur ad illud munus, propria, ac peculiari voluntate; inde enim talis obligatio magis voluntaria, & expressiori pacto confirmata est, & ideo auger obligationem intra eandem speciem; cum enim de ratione obligationis sit, esse voluntariam, quo magis voluntaria fuerit, eo erit maior, ceteris paribus. Item prohibitum, quod fuerit expressior, & specialior, eo magis obligat. Vnde etiam probabile est, sacerdotem, qui proprio speciali voto cōfirmat expressè obligationem seruandi castitatem, magis peccare illam violando, quam contra expressiorem promissione, magisque voluntariam. Sic etiam dixit D. Thom. 4. d. 3. 8. quæst. 1. art. 2. quæst. 2. ad 2. votum improprium, quod fit in Baptismo, augere obligationem intra eandem speciem, propter maiorem cognitionem, & voluntatem. Secunda circumstantia, quæ in hoc voto considerari potest, est persona cui obedientia per tale vatum promittitur, quæ est digna maiori reverentia, & fidelitate: constat enim promissione, ceteris paribus, eo in-

ducere maiorem obligationem, quo persona, cui promissio fit, dignior est: ob quam rationem promissio facta Deo, altiori modo obligat, quam facta portione, promissio facta Regi magis obligat, eo quod facta priuatæ persona. Igur in praesenti ex eventia præstanta Summo Pontifici, erit maiore obligatio.

Nec refert, quod tale vatum directè fit Deo, nam etiam includit promissionem factam Pontifici, quæ est materia illius voti, & per se magis obligat in suo genere, & facit ut vatum fit grauius, & consequenter magis obligans. Nec etiam obstat, quod etiam vatum obedientie in generali includat summum Pontificem, quia solum includit lib. communione Prelati huius religionis, & num. 21. dicimus: hoc autem vatum directè fit Pontifici secundum se, etiam si verum esset alia non esse Prelatum alicuius religionis. Quare in hoc voto considerari potest specialis proprietas, quod cum Propositus Generalis aliquem professum mittit in virtute huius voti, propriè gerit vices Pontificis, & speciale potestatem ab ipso datum, exigit promissionem Pontifici factam. At vero quando ipse mittit, vel præcipit aliquid ratione generalis voti obedientie, tunc utitur proprio iure, & quia domino sibi acquisito. Et hinc etiam fit, ut prius præceptum grauius sit, & magis obliget: sicut eadem lex humana posita à Papa, vel ab Episcopo, habet inter eandem speciem obliget, grauius obligat à maiori Prelato posita, iuris etiam naturæ, & humanæ leges circa eandem materiam possunt augere obligationem intra eandem speciem, propter respectum ad plures superiores, ob digniores: ita ergo suo modo in ratiōnē.

Vltimo addo, probabiliter defendi posse, addere hoc vatum obligationem aliquam, etiam ex parte materiae, ita ut ad aliquid, vel in aliis causibus possit hoc vatum obligare professos, in quibus alijs, ex vi generalis voti obedientie, in rigore non obligabuntur. Hoc ita declarato, quia imprimit non inuenio in constitutionibus expressum scholares approbatos teneri ad proficendum in huiusmodi missionibus sine viato, vel illo non petit, aut procurato: nec videntur obligandi per se, ob culpam, quia illi non sunt hoc genus paupertatis professi, sed ad summum in cau necessestis, quando aliter non potest fieri, & alioqui profectio, seu missio necessaria est. Coadiutores autem obligantur ratione voti paupertatis, quod illos magis obligat. Professi tandem non solum ratione paupertatis, sed etiam ratione obedientie, & ita comparatione facta ad scholares, est in professis maior haec obligatio ex parte materiae: comparatione autem coadiutorum est maior in eadem materia, sed vinculo noui voti, seu promissionis obedientie.

Deinde nec de scholariis, nec de coadiutoriis inuenio expressum in speciali, quod in his miserationibus sine excusatione obediere teneantur, & ideo videntur posse in aliquibus casibus excusari sine negotiorum est nimis arduum, vel cum graui periculo mortis, & adesse professus, qui regi bene, & sufficienter mitti posset. Certe debetur superior poti^m mittere professum, quam alijs, quia ille quasi ex officio tenetur esse expostus illi numeri in speciali: ergo in eo casu excusari religiosi non professi, ob magnam rei difficultatem, cui eius persona contraria voto, saltem in rigore præcepit: excusatio autem professi esset contraria, quia expressè vobire sine excusatione, & tunc eius excusatio, necrationabilis, nec colorata esset. Hoc autem ea mente dixerim,

dixerim, ut professi suam magnam obligationem agnoscant, non ut alij suam extenuent, & occasio-
nem excusationum asumant, nam præterquam quod illa nunquam erit fine magna imperfectione, vix potest in particulari excusari, si in istet rigor pre-
cepti, quia non potest moraliter constare priuato religioso de omnibus rationibus, qua Pontificem, vel Generalem mox ad ipsum mittendum potius quam alium, vel de impedimentis, que circa ca-
lios occurunt, &c. Eo vel maximè quod in propria causa sepe quis fallitur, vel timendo vbi non est ti-
mor, vel iudicando sibi iniuriam fieri, se potius, quam alium mittendo. Nihilominus tamen verum censeo, in rigore precepti maiori obligatione, etiam extensiua, teneri professum ad abstinentiam ab excusationibus, & ostendendum se paratum ad has missiones, quanvis difficiles, quia hoc totum expresse, & in specie vovet.

XXXIV. Accedit præterea, quod professor, ex vi profes-
sionis, pluribus negotiis, & missionibus exponitur, quam alij, quia cum professio dari non debet nisi hominibus prudentia, literis, & religione conspi-
cuis, eo ipso quod ad professionem admittuntur, quasi iudicantur idonei ad omnia ministeria, ad que doctes illæ sunt necessariae. Et similiter cum ipsi professionem acceptant omnibus illis ministeriis se offerunt, prout superior iudicauerit: quare vix iam in eis locum habet legitima excusatio. Alij autem, dum in inferioribus gradibus existunt, merito possunt se ab illis grauioribus missionibus, saltem ex parte rerum, vel negotiorum, ad quæ desti-
nuntur, excusari. Ita ergo intelligi potest omnibus modis maior obligatio hunc voti, etiam respectu aliorum membrorum Societatis. Et consequenter satis constat non solum conueniens, sed etiam vi-
lisimum, & iuxta suum institutum necessarium fuisse tale votum nostræ Societati. Et ita satis-
fatum est primæ rationi dubitandi in principio po-
site.

XXXV. Ex quibus etiam obiter explicatum est, cur hoc votum sit summo Pontifici in particulari, & non simpliciter prælati religionis sicut solet fieri gene-
ralis obedientie votum. Ratio enim esse potuit iuxta dicta in num. 30. vt hoc votum ex omni parte grauissimum sit, maioremq; reverentiam conciliet. Item est alia ratio, quia cum finis huius voti, sit vniuersali Ecclesiæ obsequium, vel auxilium, distributio ministeriorum soli Pontifici vniuersali eius pastori debuit principaliter committi. Præterea factum videtur, vt ipse summus Pontifex intelligenter, se acquirere proprium, & speciale ius in totam hanc Societatem, sibi peculiari modo subiectam: nam licet sola Societas professi hanc propriam habeat obligationem, cum omnes alij gradus Societatis ad illum supremum ordinentur, vel cooperando illi, vel ad illum homines disponendo, dum talis gradus specialiter deuincitur summo Pontifici, tota religio illi subiecta specialiter euadit. Tandem speciali Dei prouidentia hoc consilium invenitum & intitum credimus, vt quo tempore hereticorum apostolicam sedem speciali odio profequatur, vna aliqua religio-
sa familia, eam speciali reverentia profequatur, & ideo se totam eius obsequio deuoueat: et usq; supremam potestatem specialiter recognoscatur.

Sed quæret hic aliquis, quando teneantur profes-
si qui mittuntur a summo Pontifice, vel a Præ-
posito generali nomine illius, ex vi huius voti obe-
dire sub culpa graui, & an debeant hanc obligatio-
nem expectare, vt obediatur. Respondeo ad priorem partem, ex parte materiæ ferè semper esse hanc obligacionem grauem, quia materia grauius momentum est: vnde quantum ad animi preparacionem, semper tenetur esse parati, quia ex parte Pontificis semper est potestas præcipiendi. Quoad actuali-
tatem Franc. Suar. de statu relig. Tom. I. V.

verò obligationem ex parte modi præcipiendi, seu mittendi raro imponitur proprium præceptum. Existimo enim, quod de generali voto obedientie cautum est 6. p. conit. cap. vlt non imponi præceptum eius, sed simplicem obedientiam, nisi superior in nomine Domini nostri Iesu Christi, vt in virtute obedientia ubeat, id etiam in hoc voto intelligendum esse. Quod quidem quoad missiones, quæ Generali iu-
bentur, certissimum est, & vnu receptum, quia consti-
tutio illa vniuersalis est, pro omnibus materiis. De missionibus autem ab ipso Pontifice inmedia-
te iniunctis, potest quis dubitare, quia ipse non com-
prehendit constitutionibus. Nihilominus tamen id sentiendum est, quia dum his religiosis præcipi-
bit, intelligitur iuxta modum suarum constitutio-
num illis præcipere, quandiu aliud non declarat. Item quia nunquam presumitur imponi proprium præceptum, donec iuventibus verbis exprima-
tur.

Ad alteram verò partem, quamvis Soto lib. 7. de XXXVII.
Iustit. q. 2. art. 4. indicet in huiusmodi rebus arduis & missionibus consilium esse expectare proprium superioris præceptum: & si rastellæ in casu dubio (in quo ipse maximè loqui videtur) ita esse consulendum simpliciter tamen, ac regulariter loquendo, id consulendum non est, sed potius, vt ad nutum superioris obediatur. Quia licer ratio præcepti videatur aliquod meritum addere, tamen illud compensatur, excediturque promptitudine voluntatis, & prius meritum non amittitur, quia voluntas parata est, ad multo magis obediendum præcepto, si interponeretur; & per solam simplicem iniunctionem fa-
tis constat subdito de diuina voluntate, vt omnem fructum obediæ, & omnem diuinam protectionem, & auxilium eam ob causam sperare possit.

Vtrum hoc votum sit solenne, & in quo eius solennitas consistat.

Vltimo loco explicandum superest, vtrum hoc votum sit solenne, & in quo eius solennitas consistere possit, quod erat secundum punctum in numero secundo propositum, cuius dubitandi rationem, ibidem adduxi. Nihilominus negare non possumus, hoc votum esse solenne: nam in confititione, Aſſe-
dente Domino, Gregorij XII. primum hi appellantur professi quatuor votorum, quia omnia illa so-
lennia sunt, alias plurimum votorum appellari de-
berent, vt infra à cap. 6. videbimus. Postea verò ex-
peditus de eisdem professis dicitur tribus illis substan-
tialibus votis solennibus, quartum similiter solenne addunt
speciale summo Pontifici obediencie circa missiones prestantes
ob certiorem Spiritus sancti in missionibus ipsa directionem,
&c. Et ex constitutionibus in forma ipsa pronti-
di satis colligitur, quia eodem tenore, in eadem so-
lenni professione hoc votum cum aliis fit.

Eius autem solennitas eodem modo videtur de-
claranda, qui in generali voto obedientia, propor-
tione seruata: nam in hoc voto probable est, to-
tam eius solennitatem confidere in traditione o-
mnino irreuocabili ex virtute parte, promissioni
adiuncta, quam de seipso facit persona proficiens, se
verè tradens in dominium religionis, hic enim pro-
fessus Societas specialiter se tradit in dominium,
& potestatem Pontificis, quo ad huc effectum mis-
sionum, ita vt quod illum non maneat sui iuris,
nec propria religionis, sed tanquam seruus Ponti-
fici, quam seruitutem tota ipsa religio participat
per hanc professionem, quam fideliter per hoc vo-
tum seruare promittit. Præterea sicut in solenni vo-
to obedientie, ita subdicitur voluntas religiosi, vo-
luntati Prælati, vt definat esse sui iuris, atque ob
eam rem omnes contractus facti à tali religioso, vel
nulli sint, vel rescindi à superiori possint: ita cum
A. a. a. propor-

Concluditur
questum in
num. 16. qn
de fato fit 1.
argum ibi
posito.

XXXV.
Cur a votu
fuit Papa
nominalis.

XXXVI.
Dubium bi-
partitum.

proportione, de hoc voto dicendum est: nam in ordine ad missiones, arque adeo in ordine ad habendum in hoc vel illo loco: ita est professus Societatis alieni iuris, ut quidquid efficere vel contraherere velit, illi obligationi repugnans, validum esse non posat. Habet ergo hoc vatum eandem solennitatem, quam generale vatum obedientia seruata proportione, & ideo de illa nihil amplius dicendum superest.

C A P V T V.

Vtrum professio conuenienti modo in Societate fiat.

DVO in modo emittendi professionem confidari possunt. Vnum est id, quod pertinet ad substantiam eius: aliud ad exteriorem solennitatem, & cærementiam spectans. Vtrumque potest in praesenti brevissimè explicari, quia substantialia huius professionis, iam fere declarata sunt, accidentalia, vero sunt paucissima.

De modo substantiali.

I. Ad substantiam ergo huiusmodi professionis ex parte emittentis illam, supposita legitima receptione, & sufficiente probatione, de quibus suprà in lib. 3. cap. 1. & hoc lib. 6. cap. 2. dictum est, supposita etiam dubita intentione profundi, solum sunt verba illa qua habentur in 5. p. confit. cap. 3. §. 3. Ego N. professionem facio, & promitto omnipotenti Deo, coram eius virginie marre, & vniuersa cœlesti curia, ac omnibus circumstantibus, tibi reverendo Patri Generali Societatis Iesu locum Deitentem, & successoribus tuis, perpetuam paupertatem, castitatem, & obedientiam, & secundum eam, peculiarem curam circa puerorum eruditioem, iuxta formam vivendi in literis Apostolicis Societatis Iesu, & in eis constitutioibus contentam, infra promitto specialem obedientiam Summo Pontifici, &c. In quibus verbis considerare licet, distinctissimè contineri omnia, quæ sunt de substantia status religiosi, ita ut nulla ratione professio magis expressa fieri posse videatur. Nam in ea in primis expressè fit traditio per verbum profundi, deinde singula vota sigillatum exprimuntur, declarantur, extenduntur, & limitantur: ac denique etiam in finiatur totum hoc fieri in religione, per Sedem Apostolicam approbata, dum literarum eius mentio fit.

II. Nihilominus tamen aduertere necesse est, non omnia & singula illa verba esse de substantia & valore huius professionis, multa enim ponuntur ad ornatum, vel maiorem decentiam ac deuotionem, ut quod fiat promissio omnipotenti Deo, quod coram virginie matre, &c. quodque fiat Generali & successoribus, in rigore enim fatis est, profiteri, & quatuor vota expressè emittere: hoc enim videtur esse in hac religione necessarium, & substantialia, ex mente constitutionum eius. Quapropter aduertit etiam potest, omnia hæc verba, quantum ad dictam expressionem votorum, & professionem, sumi per modum vnius continuatae orationis, quæ non habet perfectum sensum, donec tota proferatur; ita ut si quis solum dicere: Ego profiteri in Societate Iesu, & professionem expressam taceret, non fieret professus. Idem censeo de singulis votis substantialibus quod in tribus primis est manifestum, quia sunt de substantia cuiuscunque professionis. & in hac religione, nisi explicitè fiant, non censentur fieri, unde qui vnum emitteret, professionem non faceret, & ideo nec reliqua duo valida essent, quia non sunt, nisi ut annexa professioni.

III. De quarto autem potest esse maior dubitatio, si quis post prolatam illam formam, usque ad illa

verba, iuxta formam in constitutionibus contentam, nol. ^{formam} _{deinde} let ultra progreedi, nec quartum votum emittere, an maneret verè professus trium votorum Societatis. In quo mihi breviter dicendum videtur ex parte sua manere professum, quia supponimus habere intentionem profundi illo modo, quippe se sumptus sufficit ad quandam veram professionem faciendam: ex parte vero Societatis, dependere huc valorem ex intentione acceptantis: nam si ille legitimè talen professionem acceperet, valida erit alia verò minime; ut in sequenti punto declarabitur.

Ex parte igitur Societatis de substantia huius professionis est, vt in manibus aliquius fiat, qui est ^{Ex parte} _{deinde} lam posset acceptare, & accepteret: hoc enim est de ^{Ex parte} _{deinde} substantia cuiuscunque professionis, quia est velut ^{Ex parte} _{deinde} contractus reciprocus, ut tomo præced. tractatum in communis est. Est autem hoc singulare in Societate, ut in ordinario, potestas admittendi ad professionem, in solo Præposito Generali sit, ita enim statuitur 5. p. confit. cap. 1. §. 2. & p. quest. cap. 3. in principio. Quia vero in his locis generaliter est sermo de omni admittance, tam ad professionem, quam ad alios quoque gradus, etiam nouitiorum, & de omnibus dicitur potestat recipiendi esse apud Generalem, posse tamen perse, vel per alios illam exercere, ideo alius in locis declaratum est, hanc commissione admittendi ad professionem ordinariè non debere generatum fieri. Pronobis ^{Ex parte} _{deinde} aliis à Præposito Generali, sed in particulari ^{Ex parte} _{deinde} diligenter in quatuor, & bonam ac ^{Ex parte} _{deinde} sufficiemte informatione de eorum vita, & doctrina, ut patet ex declaratione dicit. cap. 3. pars. in lit. A. & ex cap. 2. 5. p. confit. in præc. vbi in declaratione additur, in remotissimis Indiarum regionibus, posse faciliter generalem commisionem fieri, in ceteris vero locis non facile. Ex quibus verbis intelligere licet posse aliquando fieri hanc commisionem confusa, & in communis pro arbitrio prudenti Generali, & ideo hoc non pertinet ad substantiam, sed solum quod potestat sit Præpositi Generalis, vel à Generali commissa. Est autem notanda differentia inter professionem, qua immediate ab ipso Generali acceptatur, vel per alium: nam ipse potest liberè acceptare, ut voluerit, alij solum iuxta potestatem sibi delegatam: quia in Generali est hæc potestas cora quæ ipsa est, in aliis vero solum quanta datur.

Vnde in casu suprà posito de illo, qui ex intentione Generalis accedit ad emitendum professionem, quatuor votorum, & potest in ipso admissum, & amplius non vult emittere quartum votum, dicendum est, si professio fiat coram ipso Generali, in voluntate eius esse illam acceptare, neque? & si accepteret voluntate, quia nihil aliud expectabatur, si vero non licet acceptare, posse id facere, & professionem manere nullam; quia supponimus Generalem acceſſisse animi acceptandi professionem quatuor votorum: nō ergo censetur acceptare, donec tota professio finitur, & ipsa, vel scriptum, in quo continetur, recipiat, vel faleat taceat, & confessio: ergo quandiu quartum votum non emitatur, adhuc manet res suspensa, donec Generalis explicitementem suam.

At vero si professio admittenda sit per alium, qui demandata solum est potestas admittendi talen demandata personam ad professionem quatuor votorum, non ad alium, potest talen professionem acceptare, quia non est sicut illi potestas commissa acceptata ad alium gradum, nisi ad professionem quatuor votorum: & ideo admittere non potest ad aliquem alium gradum, etiam inferiorem: quia hi gradus non distinguuntur pars & totum, ut qui possit totum, possit & partem, sed distinguuntur; ut quodam tota: seu mem-

*Forma professio sub-
stantialis ex
parte profi-
cientia.*

*Quæ verba
sunt substan-
tiales, qua
minime.*

An valeat

seu membra diuersa, inter quæ non potest fieri illatio, ut qui possit vnum, etiam maius generare, possit & aliud etiam inferius. Maximè, quia professio trium votorum raro, & ex magna causa conceditur in societate: & ideo non potest, is qui ad professio- nem quatuor votorum approbatu*s* est à Generali, ad professionem trium votorum tantum admitti, sine noua eiusdem Generalis cōcessione. Potest de- nique a de hoc confirmandum, argumentum à simili sumi, ex iuribus afferentibus, cui mandatur prouideri de integra præbenda, etiam in Ecclesia sine tam integræ, quam dimidia præbenda, & ipse ve- lit dimidia esse contentus, non posse de illa prouideri, & cui mandatur dari præbenda certæ quanti- tatis, non posse dari præbendam minoris valoris, etiam ipso volente, cap*c*aus*e* de non sacerdotali, de præ- bend*e*, in & subiungitur ratio, Non enim huiusmodi mandata (quorum fines diligenter seruari oportet) debent ad casus alios, quam expref*s*o extendi. Hæc autem ratio, & decisio, cum eadem, vel majori proportione in pre- senti, locum habet.

De modo accidental*is*.

VII. Circa modum accidentalem, seu solennitatem huius professionis, vel loqui possumus de ea, quæ antecedit ipsam professionem etiam remotè, quæ magis propriè potest dispositio, vel de ea, quæ comitatur ipsum profundi actum, & quidem pro antecedēte solennitate, seu dispositio ad profes- sionem hanc, multa præscribuntur de iure ordinario Societatis. Nimirum longa probatio, sacerdotium, etas 25. annum excedens, seruiduo prout in c. 1. huic libri tractatum est; proximus verò requiri- tur defensio thefum Philosophiæ, ac Theologiæ, quatuor argumentantibus, ut habetur p. 5. consti- tut. c. 2. §. 2. quod retinetur in 4. congregat. decreto 11. quantus verò profectus in iis scientiis postuletur: ita tandem in 7. congreg. decreto 28. n. 3. statutum fuit. Nemo ad quatuor votorum professio- nem admittatur, nisi qui sub finem anni quarti deprehensus fuerit tantum eruditio*n* habere, quantum necessum fore ad Philosophiæ, ac Theologiam cum iurificatione docendum, nisi forsan ad gubernandum, vel concionandum, illastraria talenta habent, &c. vbi etiam rigorosa sit forma examinis præ- pitur, quæ ibi videri potest: requiritur deinde à professiis, ut Societatis institutum, ac Pontificias Bullas attente euoluant in c. 4. examinis n. 41. & alibi: item ut triduo ostiarii mendicent, ut denique per dies octo ante ipsam professionem exercitiis spiritualibus vacent, de quibus in lib. 9. à c. 5. agen- dum erit.

VIII. Iam verò pro solennitate comitante ipsum profes- sionis actum paucissimæ quidem c̄emonia, sed grauissimæ, & antiquitati valde consentaneæ in citato loco Constit. 5. p. cap. 3. præscribuntur, idque in Congreg. 1. decreto 36. habetur ratum, atque item in can. 20. vbi primò postulatur, ut hæc profes- sio publicè fiat coram domesticis, & externis, qui Missa sacrificio interfuerint. Quia circumstantia videri potest essentialia, ut professio non sit clande- stina, utque de illa in foro Ecclesiæ constare possit, sed de hoc in tomo superiori diximus, agentes de professione religiosa in genere, omnino seruan- dam esse hanc circumstantiam propter ratu*m* factam: haec tamen verò nullum inueniri ius irritans professio*n* aliter factam: idem ergo in præsenti dicimus, quia nec in constitutionibus, nec in Bul- lis Societatis inuenitur speciale ius irritans, vel maiorem necessitatem imponens: & ideo non magis credimus hanc circumstantiam esse substantialiæ in præsenti, quæ in professio*n*ibus aliarum reli- gionum.

IX. Secundò postulatur ut ante professio*n*em præ- Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

cedat Missa sacrificium celebratum publicè ab eo, qui professio*n*em admis*s*urus est, finitoque sacrificio habens in manibus sanctissimum Eucharistia*m* Sacramentum, ad eum se conuertat, qui professio*n*em emis*s*urus est, & ita eius professio*n*em audiat. Quæ ceremonia fine dubio grauissima est, & magna reverentiam conciliat: & licet peculiaris no- stræ Societatis esse videatur, in aliis enim religio- nibus non solet fieri professio*n* tempore Missæ, nec finito sacrificio: non est tamen noua: nam in primi- tiva Ecclesia ita fuisse vistatum ex Dionysio intel- ligimus cap. 6. de Eccles. hierarch. vbi si inquit, *hæc quidem sacerdos ante sacram altare, monasticam impre- cationem pfalens, &c.* vbi licet non faciat expressam mentionem sacrificij quod præcederet, verisimile tamē est ita fuisse vistatum, & hoc significare cum ait, sacerdotem stantem ante altare (vtique sacrificio peracto) mysticam inuocationem super eum, qui professio*n*em emis*s*urus erat, solitum fuisse inchoare, quod ex aliis, quæ ibi subiungit, magis intelligitur, ut statim in numer. 10. exponemus. Denique Societas loco illius inuocationis, solo sacrificio Missæ, & precibus, ac collectis eius con- tenta est, & illum etiam morem quad cantum, & psalmodiam non imitatur, quia chorum non profitetur: & in omnibus actionibus suis unifor- miter, ac simpliciter procedit, & ad delitatem solennitatem sufficit Missa publicè dicta, etiamq*ue* abs- que cantu proferatur: magnamque reverentiam ac timorem conciliat præsenta Iesu Christi, D. N. in manibus sacerdotis existens, ut in manibus ip- siusmet Christi, potius quæm̄ Prælati professio*n* fieri intelligatur.

Tertiò ille qui professio*n*em emis*s*urus est, dicta confessione generali, voce alta professio*n*is for- mam suprà à numer. 1. explicatam, ex scripto legit, *etiam non vbi meritò vox alta postulatur, ut ab assentibus de essentia, audiiri possit, & intelligi: scriptum autem requiri- tur, tum ad maiorem solennitatem, & certitudinem, ut infra in num. 11. iterum dicitur: tum etiam ut in singula verba formæ, que vel substantialia, vel decentissima sunt, fidelius, & securius, profes- riantur. Sic etiam D. Benedictus in sua regula cap. 5. 8. præcipit professio*n*em in scriptis redigi. Additur autem in prædicta constitutione oportere, ut scri- pta illa voulendi, per aliquot dies antea fuerit con- siderata cum diuina meditatione, & singulari a- nimi, & sensu omnium collectione, ut in exami- ne cap. 4. §. 41. explicatur. Et ob hanc causam non sunt à sacerdotiis in huiusmodi actione interrogatio*n* illæ, & exhortationes de seculi renuntiatio- ne, de perfectione vita, ac statu talis religionis, & similibus, quæ loco supra citato Dionysius cōme- morat, quia supponuntur hæc, & per longa proba- tione tempora esse satis interrogata, & proposita, & per proximos præcedentes dies esse multum premeditata.*

Quarto finita forma professio*n*is, qui eam emi- fit, sanctissimum Eucharistia*m* sacramentum sumit de manibus eius, qui professio*n*em admittit. Hoc etiam olim seruatum fuisse Dionys. suprà testatur, qui 2. p. illius c. 6. ita cōcludit, *vbi vero ille, (id est, monachus) ista omnia intente promiserit, diu nōrum mi- nisteriorum partem efficit, cuius rei cauam in fine 3. pars eiusdem capituli scindit. In fine vero omnium, ex Dionysio.* sacerdos ad dominum ita instruunt vocat communionem, aperte sati insinuans, eum, qui sic consummat*ur* est, non modo contemplatorem fore sacrarum rerum, sive in morem medi ordini ad communionem accessum, sed augustiore scientia futum alio, quæm̄ sanctus populus, modo ad communionem diuinam participationem admittendū. Ac si dicaret per hanc communionem moneri religiosum ma- iori puritate, & consideratione, quæm̄ communem populum debere diuinissimum hoc sacramentum tractare,

*Alcerariatio
excedens.*

tractare, quæ ratio maximè locum habet in professis Societatis, qui & sacerdotes esse debent, & officium a summum exhortandi, & disponendi homines ad eiusdem sacramenti convenientissimum usum. Vnde etiam subiungit in clericorum ordinationibus sanctam communionem tradi, non solum quia sacramentum hoc est consummatum, & perfectum omnium sacrarum rerum, quia est summa mysteriorum omnium, sed etiam, quia omnes ordines, suo modo, sunt participes singulari ratione huius sacramenti, ut per illud subleuentur, & perficiantur: ob eandem ergo rationem & significationem in fine nostræ professionis nobis diuinum hoc sacramentum traditur. Addimus etiam, per hanc communionem, diuino quodam modo formari, & stabiliti pactum inter Deum ac Societatem, & professum initum. Nam sacerdos dans Eucharistiam, ostendit se acceptare professionem, & in suam communionem spiritualem professum recipere. Deus autem, & Christus scriptum principaliter dans, auxilium suum ad fidem ibi datum seruandam tacite promittit, & pignus singularis premij postea tribuendi, si ab ea non defuerit, tribuit. Professus autem Christum ipsum suscipiens, eum quasi in fidei fore adducit, & Deo offert de fide, ac promissione a se praefixa seruanda.

XII.

S. solenn. 2. ad. Quinto soler sacerdos scriptam professionem accipere de manibus eius, qui professionem emisit; et quæ vox consuetudo, in signum acceptationis: quamvis necessaria non sit, nec de ea in constitucionibus fiat mentio: quia satis censeretur acceptari professio publicè, & cum illa solennitate illam audiendo, & consentiendo, & maximè (vt dicebam) sacram communionem statim impertiendo. Post hæc etiam sequi solet mutua cum amplexu salutatio, cuius etiam meminit Dionysius verbis, *Cum sanctis aliis, qui astant viris ipsum salutat. Per quam salutationem ait idem Dionysius 1. 5. p. 3. Significatur equalium spiritum sanctæ Societas, mutuaque & secunda letitia.* Et in 3. p. eiusdem cap. 6. ait, *quod si modo quoque, tam sacerdos, quam circumstantes reliqui viri sancti sic dicatum consolantur, sacram intellige Dei preferentem speciem Societatem, quælibet inueni cum latitu, & charitate gratulatur.* Hoc ergo eodem spiritu hac consolantur in nostra Societate fit, hac obseruata differentia, quod Dionysius in finitam illam salutationem fuisse fieri solitam ante communionem, in Societate vero fit post finitam communionem, quia illa censeretur veluti consummatio professionis: *Alia vero quæ demutatio vestrum, & tonsione aliquisque ceremonijs ibi Dionysius refert & in aliis religionibus iuxta vniuersitatemque modum sancte seruatur, in hac professione omittuntur, propter rationem supradicam.* intinuatam, & quia Societas, ut lib. 1. cap. 5. diximus, quoad habitum, & externam speciem vietam proutetur communem. Additur vero in citato loco constit. postea describendam esse professionem, cum omnibus circumstantiis particularibus eius, cum personarum emitentis, & admittendis illam, quam loci ac temporis in libro ad hoc peculiariter deputato ve de rota semper constare posuit ad Dei gloriam: similiusque diligentia à sancto Benedicto in citato loco regulæ sua præscripturæ, in modo quidem aliquantulum diuersa, quoad substantiam vero & spiritu eadem, in eundemque finem tendens.

C A P V T VI.
De voto simplici non assentiendi relaxationi pauperatis, quod eligiis Societati, simul cum aliis votis simplicibus, post solennem professionem emittunt.

Explicitis iis quæ professionem Societatis antecedunt, & comitantur, restat dicendum de illis quæ consequuntur: supponendum igitur est, in *Diputatio* Societate obseruari, ut peracta professione, & emissis quatuor votis solennibus, separatis, & non ita publicè neque in Ecclesia, sed in Sacrificia, velatio simili loco coram eodem superiore, velatio a sacerdote, qui professionem acceptauerat, & aliquibus domesticis, immo & exteviis nonnullis aliquando alia simplicia vota emitantur, quæ in Confit. præscripta sunt. Quorum mentio etiam fit in *constitutione Gregorij. Ascendente Domino*, ut hic mos, inter alia instituta Societatis, expresse & in particulari confirmaretur, ut revera conformatus fuit. Illorum ergo vim & rationem in hoc & sequentibus capitibus explicare necesse est. Posset autem prius *obligatio* in communis queri, an oportuerit noua vincula addere, ultra illa, quæ sunt essentialia professioni. Nā *hanc* etiam locum habet frequens obiectio de reuocitate, cum alia religiones simile quid non obseruent. Item quia videtur alienum à spiritu Societatis vincula multiplicare: ideo enim in eisdem constitutionibus 6. p. c. 5. declaratur exceptis quatuor votis, nullas constitutiones, aut ordinationes obligare ad culpam, ut virtutem laquei incurriendi diuinam offenditionem: ergo eadem ratione videri potest, non debuisse multiplicari hæc vota, vel certe cum ibi non excipiuntur, videri possunt non inducere grauem obligationem: quia exceptio firmat regulam in contrarium.

Nihilominus non oportet de hac re questionem mouere, quia certum est, & indubitatum, hæc vota inducere grauem obligationem, quia habet materiam fatis grauem, ut videbimus, & sunt vera, ac propriissima vota, vt ex facto ipso, & locis citatis eiusdem est: obligatio autem grauis per se loquendo, ac seclusa contraria declaratione, quæ nulla in praesenti interuenient, in separabili est ab huiusmodi voto. Quapropter in dict. cap. 5. 6. p. non omnis alia obligatio votorum excluditur, sed constitutiones, declarationes, & ordinationes, & idem esse, quæ non sunt, illa vota expresse excipere. Quod verò de aliis quatuor facta sit mentio, & non de his, facile responderetur, quia hæc in illis virtute comprehensa sunt tanquam annexum principali. Vnde vno quasi actu moraliter loquendo, emitit sicut hoc est, non multo post ipsa solennia. Parum autem refert, quid hic ritus vobisendi nouis sit, si bonus est, & ad finem huius religionis necessarius, aut valde conueniens. Quæ autem fuerit ratio huius necessitatis, & conuenientie, melius in particulari singulis progressu explicabitur. In genere vero dicere possumus, per hæc vota non multiplicari oportet, sed caueri, quædam mala, vel incommoda, quæ iure timeri possint, si hisce votis non præcluderentur; & ideo sine periculo fieri, & obseruari possunt, atque ita nihil repugnare cum spiritu, ac intentio Societatis in altera constitutione 6. p. cap. 5. in finuita.

Quod vero attinet ad votum non admittendi relaxatio paupertatis, initio dubitandi esse potest, *De iudicio* quia materia huius voti, ita indeterminata summa in aliis votis, est incerta, & indifferens: ergo non est coveniens post in finitam relaxatio intelligitur, quod redditus, vel proficiens

Villam in proprium vsum, vel ad sacram, vel ad fabricam, vel ad aliquem aliam finem, præter id, quod ad Collgia, & domos probationis attinet, admittendum: vt in 6. Constitutionum cap. 2. §. 1. lit. A. declaratur. De hac autem relaxatione magna controvèrsia est, an expediat: nam multi putant melius esse ad perfectionem cuiuscunq; religionis, habere conuenientes, ac moderatos redditus in communis, & quod magis est, Concilium Trid. hoc videtur regulariter iudicale, cum facultatem concessit omnibus religionibus, (Minoribus & Capucinis exceptis) admittendi huiusmodi redditus. Et quamvis nūc generaliter hoc non concedatur, tamen non videtur dubium, quin discursu temporis, positis res ad eum statum deuenire, in quo ad maius commune bonum, vel religionis, vel Ecclesie expediatis hunc modum viuendi, in dominibus professis Societatis mutare, maximè in aliquibus locis, in quib; religio, aut fides plurimum labefactata sit: non ergo fuit conueniens Societatem professam, non obligari voto ad huiusmodi mutationem non admittendam.

IV. Tria breuiter circa votum hoc sunt explicanda scilicet finis, materia, & obligatio huius voti, ex quibus facile patet responsio ad rationem dubitandi positam. Ad finem huius voti explicandum duo proponit fundamenta B. P. N. Ignatius in dicto c. 2. 6. partis confit. Primum est, paupertatem esse murum firmū religionis, & ideo in sua puritate esse conseruandam, quantum diuina gratia inspirante, fieri potuerit. In 10. autem p. §. 5. propugnaculum religionum, eam appellat, quā in statu suo, & disciplina conseruat & a compluribus hostibus defendit. Quæ doctrina consentanea est illi, quam tradit D. Thom. 2. 2. q. 186. art. 3. paupertatem esse primum fundatum perfectionis acquirendæ. Quod etiam assertit S. Bonavent. in Breuiloquio p. 5. cap. 6. dicens, ad integratem perfectionem primo requiri recessum à malo superbie, quod sit per paupertatem spiritus; & idem significat opusculo de reformatio- nementis p. 2. c. 16. 17. & 18. & late in Apologia pro Euangelica paupertate; cœuius rei rationes, & causas latè in tomo superiore tractauimus disputando de variis votis paupertatis.

V. Secundum fundatum est, humanae naturæ hostem ad hoc propugnaculum, ac refugium debilitandum maximè enti soleare atque ea, quæ à primis fundatoribus bene ordinata fuerant immutare. Quod & experientia ipsa satis notum est, & ex priori fundamento sequitur: nam cum dæmon nati- turam destruere religionem, maximè pro- curat eius fundatum contulere & murū, ac propugnaculum eius euertere, quia illo sublato facile poterit tota religio expugnari. Vnde prudenter adnotauit Nauarrus lícet votum paupertatis inter tria substantialia religionis infimum sit, vt docet D. Thom. 2. 2. q. 188. art. 8. & ex obiecto eius facile conflat: & quamvis etiam sit obseruatione facilius, quia facilius est nostra, quam nos ipsos quoad corpus vel animam relinquerem, vt dixit Greg. hom. 33. in Euangelia: nihilominus violationem paupertatis maiora nocuenta religionibus attulisse, vel quia frequenter est propter maiorem ex parte dæmonis impugnationem, eo quod eius malitia, aut minor apparet, aut magis later, facilisque proinde dissimulatur, ac permittitur ex parte prælatorū (cum tamen pro castitate maxime pugnet præbrum, ac pudor, pro obedientia, superior cuius interest vt pareatur) vel etiam quia est maximè accommodata communitatis corporis, nam pecunia generale instrumentum est ad omnes illas; vel denique, quia rerum proprietatis maxime contra est ordinis religioso, qui hinc luditur penitus, & mutatur, vt dixit Alexander III. in Concilio Lateran. p. 49. cap. 15.

Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

Ex his ergo duobus fundamentis concludit S. Ignatius finem huius voti esse, vt quod in nobis scirem fuit, hoc in parte Societatis proficiamus; quod alii verbi dictum est à Gregorio XIII. in constitut. Ascendente Domino, ad paupertatis que regularis institutus murus est, & propugnaculum ad perfectionem tuendum. Ut enim suffitetur adiicium, & vrbs defendi possit, nihil magis curandum est, quām vt fundamentum firmum maneat, & murus integer, ac illæsus. Et ideo Alexander III. in dict. cap. 15. Cistercienses religiosos vehementer exhortatur, vt dominus illa (air) quæ à prima suis origine in ordine vestro sunt fundata, constituta, & ordinatis terminis sine contenta, loquitur autem de terminis paupertatis. Et eandem solicitudinem adhibuerunt reliqui Pontifices grauissimas penas imponentes violatoribus paupertatis religiose, vt in Superiori tomo vidimus. Et gloriosi Patres Dominicus, & Franciscus specialem maledictionem suis religiosis transgredientibus paupertatem à se institutam, reliquerunt, vt Bonavent. in Opusculo de Christi paupertate, de S. Dominico refert, & de S. Francisco legitur in speculo Minorum.

V. Autem ad secundam partem (id est, materiam huius voti) explicandam accedamus, distinguenda est duplex mutatio paupertatis religiose, una quod ad factum tantum, alia etiam quoad ius. Prior habet de se intrinsecam malitiam; nam consistit in transgressione substantialis voti paupertatis religiose; posterior vero, per se spectata, non est intrinsecè mala, aut prohibita, quia non sit per violationem iuris, sed per mutationem illius, factam ab eo, qui potestatē habet, ut supponimus. Alij ergo fundatores vel præfatores religionum adiungunt pœnæ, aut maledictionibus præcauerant, ne ferent mutationem religiosis circa paupertatem, quoad factum, id est, quoad custodiā, vel transgressionem paupertatis promissæ; non verò remedium aliquod prouiderunt, ne institutio ipsa talis, vel talis paupertatis mutaretur: & ita videmus plures religioses, forte sine culpa, quamvis non sine aliqua primi feruoris remissione, rigorem primæ institutio- nis sua, quoad obseruantiam paupertatis, per inducta Apostolica temperasse; cui certè induito, etiam sponte oblatio, virginem Claram renunciasse legitur. Beatus autem Ignatius ad obseruationem paupertatis promissæ durate eius obligatione, nullam penam, vel maledictionem adiungendam cœ- fuit, præter eas, quæ in iure communi continentur, & alia media, quæ ad generalem regularum, & cōstitutionum obseruationem prouidit: vt lib. 4. a. c. 7. vidimus: præcauere autem studuit, ne in iure ipso paupertatis, quod pro Societate statuebat, relaxatio heret, quod facere non potuit, per comminationem, aut maledictionem, quia talis mutatio (vt dixi) non erat per se mala, & ideo id fecit adiungendo nouam obligationem per hoc votum, cuius materia est, nec procurare, nec consenire, vt relaxatio paupertatis in Societate fiat, etiam eo modo, quo alias sine culpa fieri posset.

Est simile de voto, quod interdum fieri solet, de non petenda dispensatione circa obseruationem promissæ castitatis: nam mutatio in voto iam facta media dispensatione, non est per se mala; tamen per se loquendo, melius est in voto facta perseverare, & non faciliter dispensationem petere, & ideo votum illud non petendi dispensationem, & per se bonum est, & distinctam habet materiam ab ipso voto castitatis. Aliud est enim non ducere vxorem; aliud non petere dispensationem, ad ducendam illam. Et fieri potest, vt aliquis violet hoc posterius votum, petendo dispensationem, & non violet votum castitatis: maximè si illa non virgat. Inī fieri etiam potest, vt neque vredo illa, agat contra

VI. Concluditur 1. punctum
ascendente domino, ad paupertatis que regularis institutus murus est, & propugnaculum ad perfecti-
onem tuendum. Ut enim suffitetur adiicium, & vrbs defendi possit, nihil magis curandum est, quām vt fundamentum firmum maneat, & murus integer, ac illæsus. Et ideo Alexander III. in dict. cap. 15. Cistercienses religiosos vehementer exhortatur, vt dominus illa (air) quæ à prima suis origine in ordine vestro sunt fundata, constituta, & ordinatis terminis sine contenta, loquitur autem de terminis paupertatis. Et eandem solicitudinem adhibuerunt reliqui Pontifices grauissimas penas imponentes violatoribus paupertatis religiose, vt in Superiori tomo vidimus. Et gloriosi Patres Dominicus, & Franciscus specialem maledictionem suis religiosis transgredientibus paupertatem à se institutam, reliquerunt, vt Bonavent. in Opusculo de Christi paupertate, de S. Dominico refert, & de S. Francisco legitur in speculo Minorum.

VII. 2. punctum
id est matri-
ria eiusdem
60: 4: 1

Quid alij
fundat res
pro pauper-
tate pro-
drum.
Sicut R.
ignatius;

VIII. Explicatur
hac ienit;
hac ienit;
providentia
exempli.

votum castritatis quia licet dispensatio male fuerit perita, concessa tamen valida fuit, & ita ab illo votum castritatis. Et è contrario, posset quis violare votum castritatis, & non aliud votum, non petendi dispensationem; vt si absque dispensatione diceret vxorem. Ita ergo in praesenti, votum hoc, & bonum est & distinctum à voto paupertatis, quia distincta habet materiam. Aliud est enim non habere proprium, nec redditus vel capellanias, & cetera, quae sunt materia voti paupertatis in Societate: aliud verò non admittere relaxationem in hoc instituto paupertatis, quod est optima materia huius voti: tum quia perseverantia in primo spiritu religionis per se melior est, tum etiam quia relaxatio paupertatis, solet esse occasio cadendi simul à tota observatione rigorosa religionis, vt docuit S. Bonaventura, tom. I. Opus. in epist. de Reformatione fratribus, & Dionyius Carthus. in Opus. de Reformatione claustr. art. 17. Distinctio autem inter hæc vota, & eorum materias, eodem signo percipi potest: nam si professus Societatis habeat proprium, &c. peccauit contra votum solenne paupertatis, non tamen propriea violabit hoo votum, quamvis non absenserit, vt simile quid per modum iuris, seu dispensationis in Societatem introducatur, & è conuerso si præbeat hunc assensum, violabit hoc votum, quamvis nihil contra paupertatem peccet. Vnde etiam obiter intelligitur ratio ob quam soli professi hoc votum emittant: quia nimis ad illos pertinet præcipue Societatis gubernatio, & illi soli habent suffragium in Congregatione generali, in quo sola posset huiusmodi alteratio fieri: & ideo professi obligando, satis fecit in hac parte Societati prouisum.

IX. *3. punitum
id si obligatio
in his
votis impo-
natur.*

Atque ex his facile erit tertium, quod prôposuimus, explicare: qualis scilicet obligatio ex hoc voto nascatur: omne enim votum obligat ad executionem suæ materiæ: materia autem huius voti est, non admittere relaxationem circa paupertatem in Societate institutam: ergo ad hanc observationem obligat. Ut autem hæc obligatio exactius declaretur, & dubitationes, quæ infusuræ possunt, expediuntur: ponderanda sunt verba, quibus materia huius voti in Constitutionibus proponitur. Nam in 6. p. cap. 2. §. 1. sic dicitur, *Promittant se ad innovationem constitutionum, in his, quæ ad paupertatem pertinent: nihil facturos, nisi magis restringendam iudicarent. Vbi primum expendo hoc votum purè negantum esse, quia non obligat ad aliquid agendum, sed tantum ad non agendum, ut plane constat ex illis verbis, Nihil facturos.* Non ergo peccabit cōtra hoc votum professus, qui viderit alios procurare huiusmodi relaxationem, & non resistenter, aut dissenserit, quamvis possit: quamvis enim in illa omissione possit peccare cōtra charitatem suæ religioni debitam; quomodo etiam posset in simili casu peccare non professus, qui hoc votum non emiserit: non tamen transgredietur hoc votum, quia per illud non obligatur ad impedendum, vel resistendum, sed tantum ad non agendum. Quod si quis obiiciat: quia non resistentes cooperari censetur in moralibus, argumento cap. quante, de sentent. ex commun. ibi, eos delinquentibus fauere interpretamur, qui cōm̄ possint, manifesto fauori definire obiiciare. Respondetur in primis, id procedere in casibus in iure expressis, & ita declaratis, qualis est, in illo textu. Deinde quoad culpam apud Deum, solum habere hoc locum iuxta mensuram obligatio, quam aliquis haberet ad impedendum, vel resistendum. In praesenti autem hæc promissio, vel obligatio eius, qui non extenditur ad huiusmodi actiones, & ideo, qui illam omittit, non censetur moraliter cooperari.

X. *Est obligatio
pure negati-
vam, nihil fa-
ciendum contra
paupertatem.*

Quid autem sub illa negatione, nihil facturos comprehendendatur, in declaratione sic exponitur, quod

nunquam assentietur ad immutandum, quod ad ius patrum in constitutionibus periret: nec in conuentu totius Societatis congregata, nec per seipsum ultra ratione id curanda. Ex quibus verbis colligo duas actiones in genera prohibiri, ex vi huius voti: prima, ac præcipua est, si continget in Congregatione generali de hoc puncto tractari, nunquam ferre suffragium, vt pauperes relaxentur, quod suffragium decisum est, & ideo circa illud maximè virget obligatio: nam si illi obserueretur, quidquid ante præcesserit, non multum nobebit Societati, quia nulla poterit fieri mutatio, regulariter loquendo. Propter periculum autem, quod imminere posset, additur, seu prohibetur secunda actio, quæ est, quacunque ratione procurare, vt talis relaxatio fiat, vel in Societate admittatur: & in Bulla Ascendente Domino, additur, se nunquam querantur actiones, vel consensu: quod tamen intelligo de consensu cooperativæ, & dante auctoritatè, vel efficaciam aliquam huiusmodi mutationi: nā verba illa ex constitutionibus sumpta sunt, & iuxta illas sunt interpretanda; itaque per illam negationem prohibetur omne consilium, seu suffragium, etiam consilium de tali relaxatione facienda, & a fortiori omnis positius favor, aut procuratio, non auctoritatem sola permisso.

Statim verò oritur dubitatio, an sit contra hoc votum, indicare in aliquo eventu esse expeditam relaxationem facere. Nam si licet interius ita sentire, licet & verbis id proferre, & actionibus procurare: nam per se bonum est, & melius id velle, & desiderare, quod religioni magis expeditus iudicatur; nec votum potest hoc impeditre, quia impetrare maius bonum. Quod autem illud iudicium possit esse licitum probatur, quia potest esse verum, nam vt in num. 3. obiciebamus, tanta esse posset mutatione in rebus humanis, ut omnino expediatur ad maius bonum religionis habere redditus in communione, vel aliquid simile. Respondetur potius illo casu, cessare huius voti obligationem, exempli est in voto de non petenda dispensatione, potius enim quod validum sit: vt lib. 2. de materia voti cap. 11. n. attigimus, & si alij, quos sequuntur Sancius lib. 4. de voto cap. 8. a. num. 20. non admittant; plane non obstante absoluta eius forma si casus occurrat, in quo penitatis omnibus prudenter iudicetur melius, & gratius Deo esse petere dispensationem, cessare obligatio illius voti, iuxta communem sententiam Doctorum Richard. in 4. d. 38. art. 9. q. 3. supplem. Gab. ibi q. 1. art. vlt. Anton. 2. p. tit. 11. cap. 2. §. 9. ad fin. Sot. lib. 3. de Iustit. q. 9. verius finem, Sylvest. votum 2. q. 14. Angel. votum. 3. n. 20. ita ergo in praesenti. Ratio autem generalis est, quia votum tamquam esse potest de meliori bono, ut in citato lib. de voto c. 7. dictum est, & ideo non potest esse impedimentum maioris boni: ergo etiam in praesenti, non obligatur votum quando eius materia ita mutata est, ut servari non possit, sine impedimento maioris boni. Neque oportuit hoc in ipso voto explicari, quia hec conditio generalis est omni voto, ut scilicet eius obligatio cesseret, eo ipso quod materia eius, vel utilis facta est, vel maius bonum impediens. Vrauenem hoc sine scrupulo fiat oportet, vt si endens, & certa mutatione illa facta ex parte materie: nam in dubio melior est conditio ipsius voti, cum deabsoluta promissio certò constet.

Non videtur tamen fore contra tale votum, in rationes dubitandi, in veram partem proponeare, & quid verius similius, aut probabilius appareat, proferre: nam supposita predicta dubitatione, hæc omnia non solum per se honesta sunt, sed etiam necessaria ad communem bonum, ut in simili dubio videntur periculum alii maioris incommodi totius religionis. Vnde etiam addo in simili evētu, quādis rei

Sci veritas, & necessitas non possit certò, & euidēter cognosci, non fore contra votum totam dubitationē, & rationes eius Summo Pontifici propōnere, vt ipse statuat, quod toti religioni melius est iudicauerit: quod etiam securius fieri prius ab ipso facultas peratur, vt non obstante tali voto possit vnuisque quod sentit, vel opinatur, libere proponere.

XIII.
 Quidam 2.
 An accepto-
 riqueas dif-
 penso ob-
 laza in hac
 voto.
 i. sensus eius
 refutatur.

Occurrerit verò statim dubitatio illa, scilicet, an obliget hoc votum nō solum ad non petendam di-
 etam relaxationem, sed etiam ad nō admittendam
 illam motu proprio à Pontifice concessam. Dupliciter autem potest hoc à Summo Pontifice concedi,
 scilicet praecepio, vel indulgendo. De priori modo nulla est quæstio, quia obediendum omnino est præcipienti Pontifici. Dices, Pontifex vt Pontifex non haberet ius præcipiendi in his materiis, quæ per-
 tinent ad confilium, vt et autem supremus præla-
 tus religionum, nihil potest præcipere contra regu-
 lam, maximè, quia voto firmata est: ergo in eo casu
 non tenebimus obedire tali præcepto. Respondeatur
 materiam illam esse capacem præcepti Pontificis,
 vt Pontifex est: supponamus hinc & nunc prudenter
 iudicari talem paupertatem esse nocuam, vel
 impedituam majoris boni talis religionis, in ordi-
 ne ad finem sibi præstitutum: nā licet profiteri, aut
 non profiteri paupertatem, absolute loquendo, nō
 sit materia præcepti, sed confilii, supposita tamen
 professione religionis firmare in eo statu hunc, vel
 illum modum paupertatis potest esse materia præ-
 cepti Pontificis, quia potest esse medium moraliter
 necessarium ad communem bonum talis status à Pō-
 tifice in Ecclesia Catholica approbat; sic posset
 Pontifex à principio approbare talem religionem
 cum hoc modo paupertatis, & non cum strictiori,
 vel laxiori, & a fortiori posset prohibere, ne quista-
 lem statum profiteretur, nisi sub tali paupertate, ve
 per se constat. Ita ergo postquam semel approbavit
 religionem cū vno genere paupertatis, potest mutu-
 tis temporibus, illam approbationem reuocare,
 vel mutare, prout expedire censuerit, & consequē-
 ter prohibere, ne deinceps quis talentum flatum pro-
 fitetur nisi sub tali paupertate. Tenebitur ergo re-
 ligio parere huiusmodi præcepto, quod iustum pre-
 sumitur, quādū oppositum evidens non est, ma-
 natque à Summo Pontifice quatenus talis est, quia
 ad illum sub hac ratione spectat religionū institu-
 ta approbare, vel mutare, continetq; in virtute il-
 lud præceptum, vel dispensationem voti, vel decla-
 rationem quod cum talibus circumstantiis nō ob-
 liget. Imo supposita hac declaratione, vel manifesto
 fundamento eius, posset Summus Pontifex, etiam
 vt supremus prælaus religionum illam mutationē
 facere, & sub obedientia virtute præcipere, quia nō
 esset contra votum, nec propriè contra regulam, sed
 est rationabilis mutatio regulæ, ad meliorem ro-
 tius regule obseruationem ordinata.

XIV.
 Aliorum
 refutatio per
 vnam irri-
 gationem
 Ratiōnem.

Dicunt etiam aliqui, posse Pontificem, vt supre-
 mum religionis prælaus, irritare hoc votum suo
 arbitrio, & consequenter præcipere relaxationem
 paupertatis, admittendo dominū, v.g. in dominibus
 Societatis. Sed mihi valde probabile est non posse
 Pontificem hoc votum irritare, quia et votū quod-
 ammodo de substantia talis flatus, vel certè per se
 annexum illi: vota autem huiusmodi non possunt
 irritari à Prælatis religionū. Item quia in potestate
 irritandi, quodam materiā, vel obiectū, nō videtur
 excedere, per se loquendo, Summus Pontifex Præ-
 positum Generalem cuiuscunque religionis respe-
 cti suorum subditorum, quia ex eadem traditione,
 & ex eodem voto obediēt, nascitur illa potestas:
 certum est autem non posse Præpositum Generale
 irritare hoc votum: ergo nec Pontifex. Item quia a-
 illis posset pro sua voluntate, sine alia iusta causa, hoc

votum tollere, quod incredibile est, quia est contra
 intentionem vuentium, & totius religionis, quæ
 nunquam voluit, quoad hanc pārem, tribuere al-
 teri potestatē dominatiuam. Sicut etiam non est
 verilimile posse Pontificem irritare suo arbitrio, &
 sine causa votum abstinenti à carnis, & laetici-
 niis, quod religiosi minimi emitunt. Addo insuper
 etiam ablatio hoc voto, non posse absque legitima
 causa præcipi Societati professe, vt admittat domi-
 nū, quia illud est contra votum solenne pauper-
 tatis, cuius obligatio auferri non potest, sine causa
 legitima: neceſſe est ergo, vt virtualis dispensatio, vel
 interpretatio intercedat, quæ non potest esse sine
 causa iusta, vel cogente. Vnde quia talis causa rara
 est, & difficultis ad estimandū, ideo Pontifex raro,
 vel nunquam talia præcepta religionibus impo-
 nit.

Alio ergo modo potest hoc Pontifex concedere
 indulgendo sicut Concilium Trid. s. f. 25. cap. 3. de
 Regularibus, concessit ferè omnibus religionibus, ^{1. f. 25. cap. 3.} ut possint habere bona immobilia etiam quibus ^{ut idem quod} ^{2. f. 25. cap. 3.} ^{biuncelle.}
 antea non erat permisum. In eo autem casu dubi-
 tari potest, an si Pontifex nunc similem concessio-
 nem faciat Societati professe, possint licetē profel-
 li illam acceptare sine transgressione huius voti. vi-
 dentur enim nō posse, quia promittunt se nunquā,
 quacunque ratione acturos, aut consensuros in hu-
 iusmodi relaxatione: ergo cū rūnū non cogantur
 acceptare: ne licetē consentire possunt. Sicut qui
 votū non petere, neque accipere dispensationem
 voti, non potest licetē illam acceptare, etiam si Pon-
 tifex illam concedat.

Nihilominus probabilis censeo: hoc votum nō
 obligare professos Societatis ad non acceptandam
 illam Pontificis concessiōnem. Quod in simili casu
 videntur senilis Patres secunda congregatiōnis
 generalis, quando cesserunt illi concessiōni Concili-
 iij Trid. nam id fecisse videntur, non ex necessitate,
 & obligatione prioris voti, sed quasi denuo illud
 cōfiantes, vt significant illa verba canone 21.
 Congregatio totius Societatis nomine, cōficit cūcūque iuri
 proueniēti ex concessione Concilij Trid. Habebat ergo ius
 non cedendi, si vellet. Et in frā, vt iuxta nostras consti-
 tutiones, & vota, que posse professionem emittuntur, in profel-
 si, acipitorum dominis pauperi, atem retinere, quæ verba in-
 dicant quasi nouam voti confirmationem sponte-
 neam, ac mērē voluntariā: & ideo in actis eiusdem
 Cōgregationis, præpositū rēfertur, an placet de re
 Concili renunciare: & ab omnibus responsum esse,
 placet. quæ verba indicant non ~~obligatione~~ ^{Probatur 1.} huius voti, sed ex amore perfectionis id fecisse. ^{Probatur 2.}
 tera suprā oīfentum est, verba illa, nunquā acturos,
 vel consensuros, iuxta mentem constitutionum inter-
 pretanda esse in constitutionibus autem solum po-
 nitur pro materia huius voti, non procurare vilo
 modo, neque esse causam huius mutationis: ergo
 acceptare illam, si à Pontifice fat, non est contra
 hoc votum. Neque est contra verbum illud ^{Probatur 3.}
 non consensuros, nam ibi est sermo de consensu cooperatio
 in actionem, seu negotiationem huius voto contra-
 riū, cuiusmodi est suffragium in Cōgregatione,
 acceptatio verò huc, neque est consensus cooperati-
 vius, sed recepius, vt hī dicam: neque etiam est
 in actionem voto contrariam: sed in eam tantum,
 quam summus Pōtifex auctoritate sua efficere po-
 test. Tandem id ostendit retroquendū exemplū
 adductū: nam si quis voleat præcise, non petere ^{Probatur 4.}
 dispensationem, aut non procurare licentiam ad ^{Probatur 5.}
 exemplū aliquid faciendum; & superior suo nutu offerat ^{Probatur 6.}
 dispensationem, vel licentiam, non est contra votū ^{Probatur 7.}
 illam acceptare, quia minus est acceptare, quam pe-
 tere, & obligatio voti non est extendenda vltra ri-
 gorem verborum, nisi aliud certò constet de inten-
 tione vuentis. Ita ergo est in præsenti.

XVII.
Infantia
contra pro-
ximè dicta
occurritur.

Dices ergo si Societas professa nunc velit vti cōfessione facta à Concilio Tridentino, posset id facere, sine lexione huius voti. Respondeatur negando sequelam, quia res non est integra, neque in eodem statu, postquam enim Societas cessit illi priuilegio, virtute confirmavit votum solleme eiusdem paupertatis, non obstante illo; & in eodem sensu professi sunt canendi paupertatem successores omnes, & consequenter per hoc votum promittunt paupertatem illam, quam sic professi sunt, illam cōseruare, nihil ex parte sua innuando, quod ad relaxationem pertineat; reuocare autem cōfessionem factam, praeferit postea à sede Apolotica cum reliquo instituto toties confirmatam, esset magna relaxatio; & ideo sine dubio esset contra hoc votum. Secus autem erit si vel summus Pontifex, vel aliud Coneilium generale in futuro tempore denuo simili faculatatem faciant, nam tunc habebit Societas eandem libertatem renuntiandi, vel acceptandi illam, quam habuit secunda Congregatio generalis, circa decretum Concilij Tridentini.

XVIII.
Quaestio.
3. quorum
bonorum
pauperias
non rela-
xanda.

Posset preterea circa hoc votum dubitari, an obliget solum circa paupertatem professorum, & domorum professorum, vel etiam circa alia, quae pertinent ad paupertatem scholiarum, Collegiorum, & domorum probationis, & ratio dubitandi sumitur ex verbis illis declarationis cap. 2. 6. p. Innuare quod ad paupertatem attinet, est relaxari ad redditus, vel professionem vli. in prop. sum ysum, &c. Constat autem hæc solum pertinere ad domos professoras. Imò hinc oritur dubium, an hoc votum solum obliget ad non procurandam relaxationem quoad hæc bona immobilia, non vero circa omnia alia, quae in paupertatis yliu Societas obseruat, vt lib. 4. à cap. 7. vidi- mus. Respondeo breuiter obligationem huius voti, extendi ad totam materiam paupertatis, prout cadit sub votum in Societate factum, in quounque gradu seu statu illius factum sit. Hoc satius explicatum est in dicta constitutione Gregorij XIII. illis generalibus verbis, Nunquam acturos, vt quid in Constitutionibus Societatis circa paupertatem ordinata sunt, immutentur. in Constitutionibus autem, tam sunt ordinata, quæ pertinent ad Collegia, & domos probationis, quam cetera. Extratio reddi potest, quia professi non tantum hoc promittunt propter seipso, vel domos suas, sed pro tota Societate, cuius cura, & præcipua gubernatio illis incumbit. Vnde quod in predicta declaratione dicitur, ideo est, quia illa est præcipua, & magis propria materia voti paupertatis in Societate. In 10. autem p. constit. 5. additur, non accipere stipendia pro nostris ministeriis, & non applicare redditus Collegiorum ad vilissimam domorum: quatenus ergo hæc vel alia pertinent ad

Diendum voti paupertatis in Societate, eatus sum simplex eorum immutabilitas sub hoc votum cadit. De eo. quo inquiri etiam posset, an sit solenne, vel simplex, sed ex materia, & modo quo fit, & ex intentione Constitutionum, & Bullarum constat esse simplex.

C A P V T VII.

De voto non ambiendi dignitates, quod professi Societatis emittunt.

I. **Vera suppo-
sitio.** Forma, sub qua hoc votum à professis Societatis emititur, ita habet: Prætere a promitto nunquam me acturam, vel prætenurum, ne indirecte quidem, vt in ali- quam prælationem, vel dignitatem in Societate eligar, vel promovere. Promitto præterea nunquam me curaturum, prætenurumve, extra Societatem, prælationem aliquam, vel dignitatem, præscripta est hæc forma in 1. & 3. Cō-
gregatione generali, & sumpta est ex 10. cap. const.

§. 6. & eisdem serè verbis probatur in confi-
tione; Asidentem Domino; & a peccata: Neque præten-
datur (dicitur ibi) ne indirecte quidem, vt in aliquam præ-
lationem, vel dignitatem intra vel extra Societatem eligatur. De hoc igitur voto nulla est controværia, quin-
cūm, & sanctum sit, vt expresse docuit D. Thom.
2. 2. q. 185, art. 2. ad 3. & ib. Caiet. & Soto lib. 10. de
Iustitia q. 2. art. 2. ad 3. Antonina p. cit. 20. c. 2. §. 6.
& ratio est; quia tale votum cūdenter est de melio-
ri bono.

Ve autem hoc explicitetur, aduertendum est, quæ-
tionem esse inter Theologos, an appetere Episco-
patum, vel procurare illum (et idem est cum pro-
portione de qualibet alia prælatione) illud sit, quam-
citat Doctores ibidem tractant, & plures re-
fert Henr. in sua summa lib. 10. cap. 32. n. 3. in com-
mento; sentiuntque id esse illicitum, ac pertinere
ad ambitionem, vel præsumptionem, quod etiam
doct. Card. in Clem. in plenaria de elect. 1. 7. Abb.
in cap. non est de voto num. 9. idemque insinuant
Augustinus 19. de Ciuitate, cap. 19. dicens, non si pri-
or sine quo populus regi non possit, & si adiutorium est,
debet, tamen indecenter appetere. & Chrysostomus lib.
3. desideratio parum à principio, cum multa cō-
memorasset Episcopato necessaria, subdit, interquæ-
lud præcipuum, sacerdotis animum honestius desideria
vndique vacare. & infra sibi obiecti sibi Pauli; Si
quid Episcopatum desideras, &c. responderet. At ego ne-
periu ipius, sed dominations ac potentiæ desiderium pse-
lens esse dixi. Quod eleganter prosequitur ambitionis
pericula exaggerans. Idem vero hom. 3. in Acta, cū
ita ipsiusmet Episcopatus periculum exiūset, vt
paucos ex eis saluari, & alia similia dixisset, subdit.
Hac loquuntur ut vobis pudorem in ciuitatem, sed vt vestram
cohibeam cupiditatem: quem enim consenserit ad ipsi-
us præceptum, vel per alium? quid in omnibus tandem
illum, qui tibi fuit auxilio? quid habebis quod exiūset? &
hom. 66. in Matth. tractant illa Christi verba, Prin-
cipis Gentium dominans eorum, Matt. 10. ait, illis of-
fendisse Christum, gentium mores esse prima que
appetere. Tyrannica (inquit) hec pessima, & non
nunquam ex mortis statim viros perturbat: quapropter cum
vehementiore castigatione indigent, ac si etiam si infor-
mis comparatione gentium cum eum in præsumptionem animum re-
tinetur: nam qui primatus quareunt fibi dederit sunt, i-
gnorantes hoc se pæco in infinita detrahere. Similiter habet
in imperfetto hom. 35. inter alia, Quicunque desiderat
primatum in terra, inveniatur confusione in celo, vt
iam inter seruos Christi non sit de primatu certamentum. Et in-
frā, Volens Dominus duorum fratrum ambitionem ex-
quiere, & decem discipulorum inuidiam, introducit differentiam
inter Principes mundiales, & ecclesiasticos, oīlūd,
quia primatus in Christo, neque ab aliquo appetendus est non
habet, neque alteri inuidendus est non habent. Hac autem
& similia dicuntur à sanctis Patribus de appetitu præsum-
ptionis, quatenus in ea honor, excellētia, & domus li-
superior potestas spectatur, & concupiscitur: nam eam
hoc modo talis appetitus, & omnis prætentio, que
ex illo procedit, malitiam habet ambitionis, & va-
næ præsumptionis.

Si ergo votum sumatur, quatenus coercet hoc
vitium & inordinatum appetitum, manifelum est. Aproposito
esse optimum, & religiōne valde expediens. Primi op̄ionis
patet, quia abstinere ab huiusmodi vicio, optimū
est: ergo præmissio de cauendo hoc vicio, etiam est
optima. Nec refert quid per se, & ex diuino, ac na-
turali iure teneamus vitium hoc fugere, tum
quia ea etiam, quæ per se bona, & necessaria sunt,
laudabiliter Deo vountent; vt tract. 6. est often-
sum in lib. 2. de voto cap. 3. tum etiam vangelizant
obligatio; quia fortassis in huiusmodi negotio
inordinatio tantum esset venialis culpa, quæ in-
terueniente voto, erit mortalis; tum denique, quia
ad aliquod amplius obligat hoc votum, quam ad
vitan-

vitandum id quod per se malum est, ut statim dicam.

IV.

Secundum autem probatur, quia nullum vitium potest esse magis perniciosum communitati, praesertim religio, & specialiter Societati. Ex hoc enim vitio inuidice, dissensiones, contentiones, calumniae, quae sunt pestes cuiusunque communis, oriuntur, ut sumitur ex Basio in constitutionibus monast. c. 10. & ex Augustino 5. de Civit. c. 12. & sequentibus; & ex Philosopho Plutarcho in moralibus lib. de Auditoris officio, ante medium. Et ideo Plato in Gorgia, quem laudat Eusebius lib. 12. de Praepar. Euangel. c. 4 dixit, Nemo fronte ad gubernandam Rempublicam accurrit. Quod si hoc verum est de seculari Republica, multo magis de Ecclesiastica, cuius gubernatio ad spirituale bonum subditorum ordinatur. & ideo Leo Papa epist. 85. alias 3. c. 1. refertur c. miramur. 61. d. non solum eos grauiter reprehendit, qui Episcopatum ambiunt, sed etiam qui ambientes eligunt: Non est hoc (inquit) confidere populus, sed nocere, nec prestare regnum, sed augere discriberi: integrum enim presidentum, salus est subditorum: & ubi est incolamit as obedientie, ibi est doctrina. Principatus autem quem aut sedis extorsit, aut ambitus occupauit, etiam si moribus, aut actibus non offendit, ipse tamquam initus suus est perniciosa exemplo: & discide est, ut bono peragatur ex ea, que malo sunt inchoata principio. Quia grauissima sententia maiori quadam ratione locum habet in Congregatione religio, tum quia non solum scilicet, sed etiam perfectio singulorum, ex vita, & exemplo presidentis magna ex parte pender: tum etiam, quia totum religionis bonum ex obedientia pender, que ex ambitione maximè perturbatur. Nam, ut dixit Simachus Papa in Synodo Romana cap. 1. quos amordominationis inuidit: etiam in igitur Ecclesiastica discipline facit resipere. & ideo dixit idem Pontifex epist. 1. c. 5. alio hic ex officio in laica coniugatione culpetur, quis dubitat quin religiosus ac Deum timentibus incurrat opprimum habetur in cap. nullus ita que 1. q. 1. Et rationem explicitum? Bonifacius 3. p. in cap. quorundam de electionibus in 6. Quia religiosus ambientis dignitatibus, sua professionis oblitus, incipit retro respicere. Demique nihil professionis, immo & virtutis viam ita impedit, sicut ambitio: est enim, ut scripsit Bernardus ser. 6. in Psal. Qui habitat, subtile malum, secretum viri, peccatis occulta, dolis artifex, luors patens, viciorum origo, criminum fomes, virtutum arugo, tinea sanctitatis, excacatrix cordi um: ex remedis morbos creans, generans ex medicina languorem. Qui etiam legi potest est. p. 42. & 126.

Ob hanc ergo causam, tanta solitudine praevenit B. Ignatius, ut huic vicio in Societate viam omnino praecluderet, mediante hoc voto speciali professorum, quod illis maximè conueniens fuit, quia & intra Societatem principia gubernatio ad eos pertinet, & extra Societatem illi esse possunt, ad huiusmodi dignitates apiores. Et propter hanc etiam causam potuit esse in hac religione votum hoc magis necessarium, quam in aliis: quia facilius poterat hoc vitium eam impetrare, eo quod professi eius futuri erant, quoad fieri posset, literis eruditis, & ad Ecclesiastica quæcumque ministeria idonei, & in eis plurimum exercitati, vnde etiam facile conferri poterat, ut inter Principes, & Praelatos Ecclesiæ familiariter versarentur, illisque grati, ac benevoli existerent: quia omnia & multa alia, quæ ab unoquoque considerari possunt, facile poterant ambitionis motus excitare, vel etiam promouere, nisi quancum est ex parte instituti, hoc remedium esset adhibitum: quod non solum vtile est post professionem, quando ipsum votum emititur, sed etiam à principio his, qui in nouitiam instituuntur: qui statim hoc spiritu imbuiuntur, ut concipient ni-

hil esse magis contrarium fini, ad quem in hac religione tendunt, quam in ordinatum ambitionis affectum: ac proinde etiam factum est, ut nulla in re superiorum prouidentia magis inuigilet, quam in hoc vicio à Societate exterminando, cum prælaturas intra religionem, soli generali committendo; ut lib. 10. c. 3. dicetur: tum etiam cum debita reuerentia procurando ne electio alicuius extra religionem a Pontifice intentata, ad effectum veniat, ut non semel cum diuina gratia perfectum est, & in historiis Societatis legitur; quoad ipsum verò generalium una inter alias perpetuatus eius causan & Oratio, redditur in 9. p. cap. 1. in declarat. lit. A. quod London. c. 14. regis recedit omnis cogitatio, & occasio ambitionis, que huiusmodi officiorum peccata est: si certis temporibus effet eligendum 22.

V. *Vida Riba-*
dan & Oratio
modi officiorum peccata est: si certis temporibus effet eligendum 22.

Addendum verò viterius est, per hoc votum, non solum prohiberi id, quod per se, & natura sua malum est, sed etiam aliquid de se indifferens, quodq; in isto aliquo titulo honestari potest. Quanquam enim appetere prælationem propter excellentiem, & potestatem, malum sit; appetere illam propter fructum aliorum, & propter vigilias, & labores eius non est ex se malum, immo potius habet speciem boni, dicente Paulo, ad Timotheum 3. Quod Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. Ex quo fit, ut procurare Episcopatum; si fiat ex moderato affectu, propter dictum honestum finem, & cum aliis circumstantiis debitis, non sit malum ex natura rei, & aliquando fortasse possit esse meritorium, si Episcopatum vel prælationem multum haberet laboris, & parum honoris, aut temporalis utilitatis, & ideo pauci; vel nulli essent, digni qui illum acceptare vellet. Per hoc cigitur votum, non solum obligantur professi Societatis, non procurare prælationem, extra vel intra Societatem ambitionis, vel turpi intentione, aut pretensione, sed etiam si ea prætentio aliquo titulo vel colore honestari videatur. Hoc constat ex ipsa forma votum, manuam in acturum, curarum, aut prætentiarum; quæ verba indifferenta sunt ad prætentionem alias licet, vel illicitam: sicut qui absolute votum castitatem, non solum promittit abstinere a illicitis actibus venereis, sed etiam a licet matrimonij. Neque obstat quod in 5. 10. p. constit. dicitur, erit summum momenti, ut perpetuū felicis status Societatis conferetur, diligenterque ambitionem malorum omnium in quatuor publica, vel congregatione, matrem, submouere, &c. Dicimus enim, licet hic sit principia finis huius voti, non tamen esse ad eum quatum materiam eius, quia ad illum finem cœquendum medium conuenientissimum fuit, omnino precludere adhuc ab huiusmodi dignitatibus querendas, ut statim in eadem constitutione additur: non precludere autem adhuc, moraliter loquendo, nisi absolute omnis prætentio, abstrahendo a licita, vel illicita prohibetur: nam tunc omnibus aperta iniquitiam, ut rationabilis causas suæ prætentio nis coningent.

Atque ita patet ratio huius tam vniuersalis materiae: & addi potest alia, quia quanuus interdum posuit quis bona intentione, & ex rationabili causa, prælationem aliquam prætendere, tamen id moraliter loquendo, rarissimum est, & multis periculis expostum, ideoque simpliciter loquendo, melius est ab omni tali prætentione, fuisse licita, siue illicita in vniuersum abstinere. Est ergo illa accommodata materia voti & Societati valde necessaria. Consequens satis patet ex dictis. Antecedens vero, & per se notum moraliter videtur, & consentaneum est testimonis Patrum, quæ nu. 2. adduximus, & quæ statim afferemus. Solum singi posset casus in quo non solum esset licitum, sed etiam necessarium ex præcepto naturali, vel diuino.

præla-

prælationem procurare propter spiritualem salutem proximorum: ut si ponamus illam maximè periclitari, & non esse aliama personam, qua possit, aut velit ei subuenire. Hic ramen casus adeò extraordinarius est, ut cogitari potius valeat, quam timeri; quia ad pastores Ecclesie spectat his necessitatibus prouidere, per quam prouidentiam sufficiēter potest subueniri necessitatibus populorum, absque prætentione, & negotiatio alicuius persona; quis prætentio regulariter potius impedit, quam iuuat, quia reddit personam suspectam, & in foro Ecclesie minus dignam. Vt enim dixit Gregorius lib. 7. epist. 110. & habetur 1. q. 7. cap. vlt. sicut u. quis inuitatus renuit, quiescit refugia, sicut est altaria ad mouendus: sic qui vltro ambit, vel impunitus singerit: est procul dubio repellendus: nam qui se iustit ad aliora condescendit, quid agit nisi ut resendo decessat, & ascendendo descendit? Similiaque sumi possunt ex Clemente Lepist. 1. & ex Concilio Aurelian. II. tempore Vigilij cap. 1. Quia ergo hoc regulariter est malum, vix admitti potest casus, in quo tale medium sit necessarium ex charitate, ad subueniendum proximis.

VIII.

Eto tamen contingere possit, propter illud non oportuit exceptionem in voto facere, sed hoc relinquer generali regulæ, & naturæ voti, cuius obligatio cessat, quando tanta fit mutatio in materia. Vnde admissio tali casu, solum id faceret, quod ad subueniendum proximis ex parte sua sufficeret: quale esset dare notitiam Pontifici, vel ei cui cura incumbit, de necessitate proximorum, se ad labores offerendo, quantum ipse voluerit, vel expedire iudicauerit; tunc enim locum habet; quod Gregorius ait 1. p. Pastorali cap. 7. prædicationis officium non unquam laudabiliter appeti, id confirmans exemplo Isaiae cap. 6. qui cupiens prodebat proximis Domino quarent quem mittet, vltro se obtulit, dicens: Ecce ego, mitt me, & c. subdit, tunc esse posse laudabile Episcopatum quarere; quando per eum ad supplicia grauiora peruenire posse non dubitatur: & ideo, ait, dixisse Paulum, Qui Epis. op. atum desideras, bonus opus desiderat: quia illo tempore hoc dicit, quo is qui plebis prætereat, primus ad martyrii tormenta ducebatur.

IX.

Quæsiun. 1.
am hoc votu
solo affectu
voleantur.
Approbatur
parvus neg.

Quæret verò aliquis, an desiderare, vel appetere prælationem fit contra hoc voto? vbi etiam exponendum erit, quid significetur illis verbis, directe, vel indirecte. Atque adeò qua actiones censeantur prohibita ex vi huius voti. Primum ergo dicimus, solum affectu, & appetitu interno desiderare prælationem, esto fit alioqui malum, & prohibitum, non esse huic voto contrarium. Probatur, quia desiderare, quandiu in hoc sicutur, non est prætendere, procurare, aut agere aliquid ad obtinendam dignitatem: nam per hæc omnia verba explicatur aliquis influxus, vel causalitas circa effectum obtinendi dignitatem: per solum autem desiderium nihil causatur, neque applicatur aliquid medium, quando intra limites desiderij homo continetur: tota autem materia huius voti explicatur per illa verba, agendi, procurandi, aut prætendendi: ergo in illa non comprehenditur præcüssus actus desiderandi: ergo per illum solum non violatur voto, per se loquendo. Quod ideo addo, vt excludam scandalum, quod sibi ipsi (vt ita loquar) quipiam inferre potest, exponendo se morali periculo frangendi votum: quia difficile est, post conceptum desiderium non efficere aliquid ad implementum eius: præserrim oblatæ occasione: nam hac ratione posset iam tunc inchoari leſio voti, sed hoc rarum erit, nisi desiderium fit vche- mens, & de morali periculo, per aliquid experimentum iam constet.

X. Deinde altero facere aliquid ex hoc desiderio, quod solum ordinatur ad maiorem capacitatem,

vel dignitatem ipsius desiderantis, nondum videtur esse etiam indirecta prætentio, & ideo con- querter non videtur violatio huius voti dummodo negotiacionem aliquam circa alios non inuoluerit. Ut v.g. studet quis diligenter ut sit magis capax prælationis intra, vel extra Societatem, & ex eius determinio in eo munere laborat: non existim certe pecare illum contra hoc voto, etiam si Coram Deo ambitiosus sit, & ea ratione studium ad culpam ei imputetur apud Deum, quemadmodum qui ex interna heresi induceretur ad studendum pro impugnanda fide, nondum censeretur exprelisse fatus heresi contra leges Ecclesie. Ratio verò est, quia licet interius, & apud Deum id sit prætendere prælaturam, non tamen exterior, & apud homines: quando autem per hoc voto promittimus non prætendere, & c. intelligitur de prætentione humana, cum aliqua negotiacione, & inductione eius, qui possit prælationem dare. Et explicatur in hunc modum: quia aliud est obiectum tantum posse alium mouere ad sui electionem: aliud verò, per aliquam actionem moralem effectu illum mouere ad exercitium actus dandi prælationem (vt sic dicam.) Hoc posterius est in vniuersum prohibiti ex vi huius voti, vt ex verbis adductis constat: non autem prius: quia illo modo excitare, seu mouere aliud ad meam electionem, seu conferendam mihi prælationem, est quidem effectus necessario, consequens ex ipsa scientia, aut virtute, ac similibus dotibus, & ideo illud per se non prohibetur voto. Qua- uis autem intendere hunc effectum proper se, cœtiat autem, & virtutem proper ipsum, malum fit, nihilominus per hoc voto illa præa intentio per se non prohibetur, quia hoc voto directe est de actionibus externis, vt ex verbis eius declaratum est. Confirmatur tandem, quia aliter explicatur hoc voto moraliter esse valde periculosum, genera- reque plures scrupulos, quia intentio hominis facile mutatur, & difficile cognosci potest: ideoque non fuisse expediens votare, non habere hanc, vel illarum intentionem, in actionibus de se bonis & necessariis religioni.

Magis dubitari potest, an sit contra hoc voto ostendare, aut fingere virtutem apud Generalem, aut alios, qui ad hæc promotionem iuare possint, solum ex affectu captandi prælationem. Videntur enim ex dictis in 1. confirmatione numeri præcedentia, hoc non esse contra hoc voto, quia hoc non est ius suum, nisi moraliter agere: sed solum est obiectum ipsum ordinare, & aptum reddere ad excitandos alios, saltem tam per imaginem virtutis. In contrarium verò est, quia voto obligat ad non procurandum directe, nec indirecte: quid autem est indirecte procurare? hoc non est? Item quia si hoc non est contra voto, etiam procurare ex dicta intentione, vt aliis me laudet apud superiorem, seu bonam informationem tribuat, etiam fallam, non est contra hoc voto: quod planè est absurdum, quia illa est magna ambitio indirecta. Sequela autem patet, quia calis laudatio, vel informatio solum est obiecti propositio: non est autem inductio, nisi in quantum ab ipso obiecto fieri potest.

Respondeo ad dubitationem videri quidem ostentationem illam prætentionē indirectam (quoniam res non careat dubitatione, quia ratio in dicta confirmatione facta non caret difficultate) & prater hunc possunt esse alii modi prætentionis indirecta, vt est, v.g. obfēquis, aut beneficis benevolentiam apud aliquem procurare, ex intentione parandi viam ad obtinendam prælationem, quoniam hæc intentio omnino non declaratur, quia calis declaratio iam redderet prætentionem directam, que non requiritur ad violationem voti. Deinde procurare apud Generalem vel alios bonam famam, seu

seu estimationem, per aliorum informationem, etiam est ambitio indirecta, quando ex dicta intentione fit: quia nullus est efficacior modus negotiationis in huiusmodi rebus. Et ideo sub nomine pretentionis propriissime comprehēditur. Vnde si talis intentio explicetur, est pretēnē maximē directa: quando autem latet, est indirecta (formalis enim prætēnē interior, semper est in se directa, solumque dicitur indirecta, quando aut ipsa externa prætēnē, aut ipse pretēndens nobis illam non exprimit formaliter, ut ex 1.2. suppono) quod censio verum, non solum quando informatio falsa est, sed etiam quando est vera, quia eodem modo procedit ratio facta. Nec refert, quod procurare bonum nomen, aut famam apud alios, per se non sit malum, neque ambitio; nam satis est quod sit de se indifferens, et quod relatum ad talē finē sit tacitē seu indirectē pretēndere prælationē. Et in hoc est differētia inter hæc duo, procurare virtutem, aut scientiam, vel procurare immedietā ex estimationē virtutis, aut scientiæ apud alios: nam primum est per se bonum, & ideo per hoc votum non prohibetur; etiam si possit male fieri ex prætēnē intentione operantis; secundum autem ex se ad summum est indifferens, & solitariē spectatū, seu abſque positiva ordinatione ad bonum finem, statim contrahit speciem quandam ambitionis: & ideo continetur sub actionibus indirecūs, quæ per hoc votum prohibentur fieri ex tali intentione; & ob eandem rationem id apparet probabilis de hypocrisi, seu fictione virtutis; quia talis etiam actio, præ se fert speciem ambitionis, & non pertinet ad virtutis operationem, sed ad ostentationem eius; ideoque facta ex predicta intentione, indirecta pretēnē est, & conſequenter huic votu repugnat. Confidētum autem est, hæc non semper esse peccata mortalia in individuo, vel propter levitatem materie, vel quia intentione illa subrepit, & non est satis deliberata, vel certe quia non propriē imperat actum, sed solum illi adiungitur, & circa illum veratur, ut circa obiectum tantum, & ita vel eius materia est merē interna, vel certe prout exterius prodit, leuis est.

XII. Supereft verò adhuc explicandum, quid nomine **Quid prælatis, & dignitatibus in hoc voto intelligatur, & quid per an hæc duo idem importent. Cū enim tam in Constitutionibus, quam in Bulla Gregorij hæc duæ voces semper distinguantur, videtur profecto aliquid prælationis significare: & quidem extra Societatem, non eft difficile hæc duo distingue: nam prælationis nomine intelligi potest Episcopatus: dignitatis vero nomine Cardinalatus: nam cum per se non habeat ordinariam potestatem iurisdictionis, videtur magis propriē, ac frequentius dignitatis nomine, quam prælationis significari. Non existim tamen limitari votum ad hæc duo, sed comprehendere in uniuersum omnem prælationem, & dignitatem Ecclesiasticam, quæcunque illa sit, sive hæc nomina significant res distinctas, sive tantum ad maiorem explicationem posita sint; omnis enim prælatio videtur esse dignitas, licet fortasse non cōuertantur: quia dignitas iurisdictione carent, non censetur prælatio. Non est autem ita facile in hoc tenui declarare, quid intra Societatem nomine dignitatis significetur, quod diuersum à prælatione sit. Nam per prælationem omnes intelligunt significari munus superioris habens ratione sui iurisdictionem propriam, & spiritualem in subditos, sive ordinariam, ut sunt munus Generalis, Provincialis, Præpositi, & Rectoris Collegij aut domus probationis, sive delegatam, ut vicarij generalis, Commissarij, aut Visitatori, nam reliqua ministeria, inferioris gubernationis sub Rectoribus, seu Præpositis localibus, ut est officium Magistri nouitio-**

rum Ministrorum, &c. non possunt propriē, & in rigore prælationes appellari, nec secundum ius communne, argumento cap. quatuor, de verborum significatiōne. Nec etiam iure speciali Societatis, quia in Constitutionibus solum appellatur officialis Rectoris 4. p. c. 10. §. 7. vnde ordinariam iurisdictionē non habet, sed quantum ei committitur à Rectori, ut exprefſe dicitur in examine cap. 4. §. 31. adiuncta declaratione. Idem patet à famili ex his, quæ de aliis religionibus mendicantibus tradunt Sylvest. verb. Prælatus, q. 2. & Angelus eod. verb. in principio.

XIV.

Quia munia non reputantur dignitas in Societate.

Ad explicandum autem nomen, dignitatis, intra Societatem, in primis vti possumus declaratione Sixti V. in motu proprio, quo familiæ verba in alio motu proprio de illegitimiſis declarauit, dicens, nomine dignitatis, in religionibus, non comprehendendi ministeria concionandi, aut docendi, vel legendi, neque etiam gradus Magisterij, aut Doctoratus. Ita ergo in præsenti dicendum videretur, hæc omnia, & familiæ, quæ magis sunt oneris, quam honoris (ut ibidem dicit Pontifex) sub hoc voto non comprehendendam licet, verum sit declarationem illam Sixti, ex intentione eius, datam esse solum pro materia subiecta illegitimiſorum, de quibus loquebatur; nihilominus ex illa sumitur validum argumentum à familiis, & à paritate rationis. Quocirca probabile mihi est, intra Societatem illa duo verba eandem rem significare, neque inueniri propriam dignitatem, nisi prælationem ipsam, quia reliqua omnia sunt magis officia onerosa: atque ita potest hæc scripta receptum est à septima Congregatione decreto 4.4. ex mente P. Claudio, ministrum in Societate, nec dignitatem à prælatura distingui, neque aſſistentiū munus esse dignitatem, quod hæc officia alia à prælatura habent honorem adiunctum, & non est tantus, qui sufficiat ad rationem dignitatis, & magis est ob doctores, seu qualitates, quæ ſupponuntur, vel ostenduntur in personis, quam ex ipsis muneribus. A fortiori vero idem de Consuloribus Provincialis erit dicendum.

Posset tamen esse contra hoc votum pretēndere in Societate dignitatem aliquam extraordinariā, ut, v.g. habere quasi iure proprio, & personali ſufragium in Congregatione generali, extra omnem modum, & titulum in coſtitutionibus præscriptū: aut procurare nomen aliquod, & modum dignitatis, ratione cuius habeat conſortium aliquod in regimine cum aliquibus ſpecialibus prærogatiis, prout eft ſolent in aliquibus religionibus, iuxta ſuam conſuetudinem, vel obſeruantiam magistri ordinis, deſinatores, aut alij potest aliqua officia grauiora emeriti, ac priuilegiati. Hinc etiam ſatis verisimile fit, actum contra hoc votum, qui vacante generalatu, prætenderet in Congregatione provinciali, fieri ſe electorem Præpositi Generalis in generali Congregatione: nam licet illud non fit munus perpetuum, aut ſtabile: nihilominus iuxta conſuetudinem Societatis eft reſ valde grauius, & partici- patio quædam iurisdictionis ſupremæ pro illo tem- pore in hac religione, & circa potiſimum auctum, qui in ea eft potest. De electione autem in Procuratore non eft eadem ratio, quamvis non carcat ſcrupulo, propter ſuffragium decimū, quod ha- beret cum Præpofito Generali in Cōgregatione pro- curatorum, ratione ſe, & quia in eo non ſe co- tam ſuam provinciali repreſentat, ſufficiens dignitas censeri potest, ut ſe, quæ intra Societatem eft poſſunt.

Vitimus inquiri potest, quā poena incurrat is, qui votum hoc in Societate violat. Ad quod ex eiusdem coſtitutionibus respondendum eft, in qua- rum 10. p. 6. pro his qui extra Societatem dignita- tem ambiant, nulla poena defignatur fortasse quia

XV.
Quia potest reputari.

Quid prælatis, & dignitatibus in hoc voto possint.

munus, quia in eo non ſe co- tam ſuam provinciali repreſentat, ſufficiens dignitas censeri potest, ut ſe, quæ intra Societatem eft poſſunt.

XVI.
Quid prælatis, & dignitatibus in hoc voto possint.

Quid prælatis, & dignitatibus in hoc voto possint.

*Interfici-
er procura-
re vobis-
sum vel
scientiis
& eni-
m opere-
tum.*

*Tempore-
data reſolu-
tio.*

*Quid præla-
tis in Soci-
tate.*

illud peccatum magis priuatum est; & non ita nocet corpori religionis. Pro his autem, qui intra eandem Societatem, directè, vel indirectè prælationē procurant, ponitur pena incapacitatis, & inhabilitatis ad quamvis prælationem: quod intelligo respectuè, id est, de prælatione intra eandem Societatem; vsurpantur enim verba iuxta subiecta materia. Exponitur ^{confusio} Er poena hæc non incurritur ipso facto, sed post sufficientem probationem, atque adeo post sententiam saltem declaratoriam criminis. Ita enim intelligo illa verba, *Incapaces, & inhabiles, ad prælationem, quamvis habeantur ijs, de quibus probari posse, quædam cam ambigunt.* Non enim de sola potestate, seu possibilitate intelligendum hoc est, ita ut satis sit delictum esse probabile: sed de potestate redacta ad aetum, ita ut quis sit coniunctus de crimen, de quo oportet, ut per sententiam constet. Atque ita expressius declaratum est p. 8. consit. cap. 6. §. 2. cum declaratione A. vbi specialiter sermo est de ambitione Generalatus: & augetur hæc poena, quia non solum imponitur inhabilitas passiva, ut eligi possit, sed etiam activa, ut possit eligere; non solum pro ea vice, sed etiam perpetuè, ut declarant illa verba. Nec in eam congregationem, nec in aliis vnuquam admitti posse. Requiritur tamen ibi ad huiusmodi penam; ut prius aliquis de tali ambitione coniunctus sit: & in declaratione A. exponitur ad totam hanc poenam incurrandam, necessarium esse, ut probationes tales sint, ut rem ipsam, seu veritatem sufficienter ostendant: nam si solum efficiant probabilitem suspicionem, illa non facit erit ad poenam inhabilitatis neque, ut aliquis suffragij iure priuetur, licet aliud remedium adhibendum sit, ne illa persona tunc eligatur, tanquam minus idonea, minus digna.

XVII. ^{Dicit poena} Quod genus poena ac prouidentia, satis est contentaneum, & rationi, tum, ut in eo quis puniatur, in quo deliquerit; tum etiam, quia per ipsam ambitionem fit quis indignus prælationis, ut rectè dixit Panorm. in cap. per inquisitionem, de electione n. 5. & propterea est poena hæc satis contentanea, sacris canonibus, ut videre licet i. q. 6. c. vlt. vbi Gregorius ait, *sicut is, qui inuitatus renuit, quisitus refut. sacerdos est altrius admouendus; sic qui vltro ambis, ut importune se ingredit, est proculdubio repellendus.* Similem poenam imponit Leo Papa epist. 82. cap. 8. Episcopo ambienti altiorem Episcopatum, nam propria sede illum priuari iubet, habetur 7. q. 1. cap. si quis Episcopus, & idem refertur ibi cap. si quis de ordine, ex Concil. Melensi cap. 30. & alij plenè similes videri possunt in Synodo Romano II. sub Symmacho cap. 3. cap. si quis Papad. 39. & in Concil. Romano sub Innocentio II. & cap. Apostolica, 8. q. 1. & concordant etiam iura ciuilia, ut patet ex I. sancimus. C. ad legem Iuliam repetundarum, quam refert etiam Gratianus i. q. 7. cap. sancimus, & plura de hac materia videri possunt in Simianas lib. 2. de Republica cap. 9. 10. & seq. Ioannes Matienzo in Dialogo Relatoris 4. cap. 4. Alexander ab Alexandro li. 3. cap. 17.

C A P V T VIII.

De alio voto non acceptandi dignitatem aliquam extra Societatem, nisi præcepto superioris ad id ente, quod prof. Societatis existim.

I. ^{Explicatur} **T**ertium votum simplex quod sit à Professis Societatis ultra ea, quæ diximus in præcedenti capitulo. de prælationibus extra Societatem, includit partem altam, quæ sub his verbis profertur. Nec consensurum in me electionem quantum in me fuerit, nisi coactus

obedientia eius, qui mihi precipere posset, sub penitentiæ. Per quæ verba amplificabitur prius votum, & quæ nouum votum emititur, eiusque materia prælationem omnem, & dignitatem extra Societatem comprehendit; eam vero in tit. c. nomine Episcopatus significauimus, quia in illo facultis cernuntur difficultas huius voti, ut videbimus, & inde facile potest doctrina ad reliquas dignitates applicari. Quod ad prælationem vero intra Societatem, non fuit conueniens facere huiusmodi ampliationem, quia intentio institutus, seu fundatoris non fuit, ut prælations intra Societatem non habeantur, hoc enim repugnaret gubernationi ipsius Societatis, & ideo non oportuit promittere illas non acceptare, sed solum non pretendere. Fuit autem intentio eiusdem institutus ut extra Societatem omnino non habeantur quoad fieri possit, & ideo voluit, ut profesi obligarentur, quantum posset, ad non acceptandas illas. Non potuerunt autem obligari simpliciter, & absoluè, quia non possunt licet impetrare præcepto superioris, & votum esse debet de re licita. Extra casum autem præceptum nulliter non acceptare & ideo potuerunt certam obligari ad non acceptandum in omni casu non accepto.

Hinc vero oritur difficultas: quia votum non solum esse debet de re licita, seu non mala, sed oportet ut sit de meliori bono, sed hoc votum est de re que impedit maius bonum, non igitur est validum nec conueniens votum. Minor probatur primò, quia melius est obedire simpliciter verbo Prælati, quam ex parte rigorosum præceptum eius. Ita enim distinguuntur obedientiam perfectam à necessaria D. Bern. lib. de Præcepto, & dispensat. cap. 12. & seq. & D. Thom. 2. 2. quælibet. 10. 4. art. 5. ad 3. & docuit etiam B. Ignatius 6. p. consit. cap. 1. §. 1. nosque in lib. 4. a. gendo de obedientia perfrinximus. Ergo nouerit non obedire Prælati, nisi rigorose præcipient, et votum impeditum maius bonum: et ideo hoc votum reprehensibile in quolibet religioso, respectu sui Prælati. Simile autem videtur esse in presenti; nam per hoc votum tollitur libertas obediendi Pontifici simpliciter mandanti accipere Episcopatum, donec cum rigore præcipiat. Quod pars ratione est contra perfectionem obedientia debita Pontifici.

Secundò potest etiam alio modo hoc votum impeditum maius bonum: quia interdu erit maius Dei obsequium acceptare Episcopatum, etiam Pontifex non præcipiat: ergo si votum impedit tunc acceptationem, impedit maius bonum: ergo imprudenter fit cum illa generalitate, sed limitatio est debuisse non acceptandi nisi vbi certum esse manus Dei obsequium. Antecedens patet, quia considerato obiecto, & circumstantia, quæ occurrit possunt, dubitari non potest, quia sèpe contingere possit casus, in quo maius sacrificium Deo fit accipere, quam repudiare Episcopatum, ut etiam contaretur in præcedenti capite. Non est autem necesse ut in omnibus his casibus Pontifex adiungat præceptum, quia hoc pender ex libera voluntate eius, & variae rationes occurtere possunt, ob quæ nolit absoluè præcipere, licet valeat, sed tantum offere. Imo aliquando potest accidere: ut acceptare Episcopatum sit materia consilii, & non præcepti, quod proinde non possit etiam à Pontifice imponi. Quia status adeo perfectus non potest præcipi, sine gravi necessitate: potest autem consili proprie maius Dei obsequium, maioresque perfectionem proximorum: ergo contra consilium, & maius bonum est ligari voto ad non acceptandum Episcopatum, nisi ex præcepto superioris.

Et confirmatur ex cap. 1. d. 85. vbi Gregorius Papa Crispinus

de quodam Archidiaco ad Episcopatum electo, ut cognosceret an dignus esset, inter alia iubet inquiri, si talis furosum Evangelio, scis nobis nuntiandum est, ius tuum praeuerit, nonquam se ad Episcopatum accedere. Vbi significatur tale iuramentum fuisse illicitum: ideo enim de illo inquiri iubetur, ut glossa notauit. Non est autem verisimile iuramentum illud aedœ fuisse temerarium, ut factum fuerit de non acceptando Episcopatum, etiam si iuste præcipetur ob necessitatem: ergo intellexit Gregorius non fuisse prudens, & licitum iuramentum illud, etiam si absolute fieret de non acceptando Episcopatum etiam tum quando licet potest non acceptari. Vnde Glossa ibi senit hoc iuramentum, etiam in eo sensu intellectum, esse peccatum veniale. Quod in eo principio fundari videtur, quia tale iuramentum (& idem est de voto) repugnare potest charitati, vel saltem perfectione eius: nam, ut dixit Gregorius cap. in Scripturis, 8. quæst. 1. Si is, qui valer, omnipotens Deo ousrenus pse. e. ostendit pastorem suum minime amare: Vbi Glossa dicit mortaliter peccare, qui Episcopatum sibi oblatum non recipit, si se dignum credit, quod confirmat ex cap. proximè precedentibus, vnde Augustinus lib. 32. contra Faustum cap. 10. dicit merito contemni ab Ecclesia, & in opprobrium haberi eum, qui electus ab Ecclesia, ministerium euangelizandi renuit, & qui curam lucrandorum refugit aliorum. Et ideo dixit idem Augustinus 19. de ciuitate c. 19. negotium iustum suscipiendum esse ex charitate, si imponatur.

V. Conf. 2. Denique confirmatur, quia intentio illa, in qua diximus fundari hoc votum, videtur esse contraria maiori bono Ecclesia, & ideo non esse consentaneum ordinis charitatis: ergo & votum, quod ab ea procedit, non potest esse charitati conforme. Antecedens patet, quia maius bonum Ecclesia est, ut viri sanctiores, & doctiores ad Episcopatus afflantur, quam quod inferioribus ministeriis occupentur, iuxta illud (Inoc. 11. in cap. Lxx. de Regularibus, si uir m. ius bonum min. ib. no proponit: ita communia uulnus speciali uili ait referuntur, sed hoc impeditur intendendo, & procurando, ut profecti Societatis, etiam si religiosissimi, & doctissimi sint, ad Episcopatum non afflantur. ergo, &c.

VI. Propter hac, & similia argumenta non defuerit moderni auctores, qui votum hoc improbare auctiuerint. Citatur Gutierrez de Iuramento confirmatorio 1. p. cap. 72. num. 5. & 8. & eodem modo referri possunt auctores dicentes, esse illicitum iuramentum non accipiendi Episcopatum; quod tenet Nauarr. in summa cap. 12. num. 16. cum Angelo verbo iuramentum 5. n. 3. & Sylvest. iuram. 2. quæst. 7. & Iuram. 4. quæst. 1. Anton. 2. p. tit. 10. cap. 6. §. 4. Soto lib. 8. de iust. q. 1. art. 7. ad secundum, eam vero sententiam tenet expresse Palacios in 4. d. 38. disput. 1. ante medium verific. Sed quid si liquet legi uolit (scilicet non esse Episcopus) vi eximias præcepti casum nonquid culpabile tam est iurum? Respondet; Iudicem arbitror esse culpab. q. si calus recepti uarum est in hac materia: satis est quod poterit esse salubregi Christi, quod hic vel ille sit Episcopus, ideo non licet salubrare gregis Christi impedimentum offerre. Hæc ille. Fauet etiam idem Sylvestris verb. Ep. 10. q. 3. in fine, quatenus dicit esse peccatum mortale non acceptare Episcopatum, non solum quando speciali præcepto Superioris quis cogitur, sed etiam absq. præcepto, si probabilitate credat, quod per alium quæ bene prouideri non potest, quia est contra fraternalm charitatem.

VII. Para afferio
bipartita. Nihilominus vera, & certa sententia est, votum hoc esse laudabile ex obiecto suo. Nobis etiam indubitatum est Societati esse yadie laudabile, & opportunum. Prior pars sumitur ex D. Thom. 2. 2. quæst. 185. art. 2. d. 3. vbi sic inquit, Accipere Episcopatum non est de se ne esset uolum ad salutem, sed est necessarium Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

ex superiori præcepto: his autem, que si sunt necessaria ad salutem potest aliquis impedimentum lucte apponere antequam fiat præceptum. Loquitur autem de impedimentoo voti non acceptandi Episcopatum, de quo in argumento obiecerat. Vnde subiungit in soluione. Qui autem votum emitit de non sul ipsoendo Episcopatu, si per hoc intendit se obligare ad hoc, quod ne per obediensiam superioris præceptis accipiat, illuc est uolit. si autem intendit ad hoc se obligare, ut quantum est de se, Episcopatum non querat, ne suscipiat, nisi immunitetur. Igitur, licitum est uotum, quia uotum se factum, quod hominem facere datur: & quodlib. 5. art. 22. in corpore, & ad 2. generaliter sentit melius esse non acceptare Episcopatum, quam acceptare; quandiu necessitas ex parte præcipiens non agnoscitur. Sequitur hanc sententiam Richardus quodlib. 3. quæst. 21. Sylvest. verb. electio 1. quæst. 19. & 20. Idem sentiunt Antonius Caet. & Soto citati superiori capite num. 1. item Cordub. in Summa Hispana q. 154.

VIII. Fundamen-
tum eorum
præceptum.

Fundamentum principale huius sententia esse debet, quia propositum non acceptandi Episcopatum, quandiu id fieri possit sine culpa, optimum est, & consequenter est aptum ut voto confirmetur, vel aliter (& in idem reddit) quia non acceptare Episcopatum, ex suo genere melius est, quam acceptare, quandiu utrumque licet, & ideo est apta materia voti. Consequens per se clara est. Assumptum vero præter citata loca sumi potest ex D. Thom. in 4. d. 29. art. 4. ad 4. vbi reprobat opinionem dicentem Papam non posse præcipere alicui, ut accipiat Episcopatum: quia hoc est o (inquit) perire Ecclesiæ sticlus ordo. Nisi enim al quis possit cogi ad suscipiendum regnum Ecclesiæ, Ecclesia conservari non posset, cum quandoque illi, qui sunt de noe, hoc non nisi ipse nisi coacti. In quibus verbis supponit hoc est laudabile. S. etiam Bonaventura super regulam, cap. 2. circa medium, loquens de religiosis, quia Episcopale officium assumuntur, ait, si uocet ab Ecclesia, huiusmodi inuitabilis n. c. s. f. i. s. p. i. a. r. g. i. r. e. g. i. n. a. m. a. r. u. m. non sub repudiando ab ordine egredi: si quantum in ipsis est, semper appetant in sua ordine confici. Quod si non vocati ad Episcopalem gradum, nec coacti ad sondem aspirant, ut fugiantur a pauperum, & ordinis rigorem, credo eos in illi usurpare cefuros, qui dicit, si debet in monte regalum, in lateribus Aquilonis. Vbi considerare possumus Bonaventuram duos tantum ordines posuisse, scilicet, vel eorum, qui coguntur, vel eorum qui male affectant, & procurant Episcopatum; cum tamen possit addi tertius, eorum, qui vel non illicite, vel nullo modo Episcopatum querant, tamen oblatum acceptant, etiam non cogantur. Cum tamen eos solum defendat, qui coacti inuitabilis necessitate regimen suscipiunt, planè sentiunt alios omnes, à religionis affectu aliquo modo deuiri; atque adeo simpliciter melius est non accipere episcopatum nisi predicto modo.

Suaderi autem id præterea potest antiquorum Patrum sententijs. Augustinus enim 19. de Cuius. c. 19. necessitatem requirit, dicens, Negotium iustum pro eadem suscipi ut si. as. baruaria, quam sarcinum si nullus impo. Parte dicta sacerdotum, veritate conuenientia v. c. andum est. Quod maximè dicere potuit propter sarcinam Episcopalem: de qua idem August. epist. 14. 8. ad Valerium. Et habetur c. ante emend. 40. dixit nihil esse in hac vita, & maximè hoc tempore difficultius, laboriosius, & periculiosius Episcopi officio Greg. etiam 1. p. Pastoralis cap. 6. eius humilitatem laudat, qui regiminis culmen ex corde fugit, & cum sibi imperatur, inuitus obedit. Multaque similia sumi possunt ex cap. 7. sequenti, & ex eodem lib. 6. epist. 5. & habetur in cap. in scripturis, 8. q. 1. sunt etiam ad hoc propositum grauissima Imperatorum verba in L. si quenquam, 39. C. de Episcopis, & clericis, iustus & humilis nostris temporibus eligatur Episcopus, ut quicunque locorum perue-

IX.

Accident
pro eadem
parte dicta
sacerdotum.

nerit omnia vita integritate purificet. Tantum ad ambitum debet esse proficitus, ut queratur cogendus, rogatus recedat, iniuratus effugiat, sola illi suffragetur necessitas excusandi. Proficit enim indignus est sacerdotio, nisi fuerit ordinatus iniuritus; utroque quantum in ipso est, nam absolutus consensus necessarius est, saltem supposito precepto.

Item patrum antiquorum Patrum exempla, qui quantum valuerunt dignitatem Episcopalem recusarunt, qui mirandus, sed varijs modis vni sunt. Primum est admirandum non imitandum, potius quam imitandum, huiusmodi est; quod de Marco Euangelista refert Hieronymus in prologo ad Marcum, qui in Glossa ordinaria circumfertur, amputasse sibi pollicem ne Episcopus fieret; sed ille prologus & falsò ascribitur Hieronymo, ut in editionibus libris Hieronymi in tom. 7. ante commentatorem in Marcum, annotatur: & ibi etiam narrationem illius facti omittitur; & in lib. de scriptoribus Ecclesiis in Marco, nihil huiusmodi insinuat: immo ea, que simpliciter narrat, videtur cum illa historia repugnare. Nicolaus autem de Lyra dans hunc illi narrationi dicit non amputasse sibi totum pollicem, sed partem aliquam, quae non fuit sufficiens impedimentum, ut Episcopus fieret. In quo non recte diuinat, nam si amputauit sibi pollicem ne Episcopus fieret, potius credendum est tantum abscedisse, quantum ad impedimentum Episcopatus sufficeret; praesertim, quia etiam partem abscedere, de se malum est: si autem aliqua ratione excusari potest, tam in toto, quam in parte excusari debet. D. igitur Thom. 2. 2. q. 185. art. 2. ad 3. respondeat Marcum non peccasse nolendo Episcopatum, immo in hoc exemplum eius esse per se laudabile: medium vero illud per se non fuisse licitum, credibile autem esse ex instinctu Spiritus Sancti Marcum eo vsum fuisse. Quod si hoc verum est optimè, & veluti per quandam exaggerationem docuit nos Spiritus S. quantum illi placet intentio & desiderium fugiendi Episcopatum.

Simile exemplum est, quod de Antonio Anachoreta refert Lyra super ex lib. qui dicitur Paradisus, nam cum quidam cives vellent eum rapere, & constituerent Episcopum, ferro secuit sibi aurem finistram, dicens, in lege divina esse prohibitum, ne quispiam aure praecisa Episcopus fiat; sed mirum est tam insigne factum fuisse ab Athanasio omisum in vita Antonij. Si autem verum est, intentio probanda est: medium autem minimè, sed excusandum, vel propter ignorantiam, vel per infinitum Spiritus S. Fortasse autem Lyra loqui voluit de Ammonio monacho; de quo factum hoc refert Palladius in historiæ cap. 12. Socrates lib. 3. historiæ cap. 30. qui addit cum Ammonius non obstante defectu auricula, cogeretur Episcopatum accipere, iure iurando se obstrinxisse, si vim inferre sibi comarentur, linguam quoque excisurum. Socrates vero addit Euagrius Ammonium perstrinxisse quod auriculam praescindens facinus fecisset, sequitur coram Deo reum ipse peregrineretur, quam culpam non negavit Ammonius; sed cum idem Euagrius etiam auferret, ex quod ad Episcopatum esset electus, illi respondit Ammonius: *At tu Euagri non putas teponas daturum, quod lingua propter nimium tui amorem excisa, gratia, que donata est tibi, minime vus sis.* Hoc igitur modo sancti illi viri pro exitu dignitate Episcopali, & in alium reiencia inter se certabant. Mirabiliter etiam sunt illorum sanctorum exempla qui cum hominibus resistere non possent, quin Episcopi fierent, a Deo mortem impetrarunt, prius quam Episcopatum accipere cogerentur. ita referunt de S. Nilamone Sozomenus lib. 8. historiæ, cap. 19. & Nicephorus lib. 13. cap. 17. & de S. Goare refert VVandelbertus lib. 1.

vitæ eius cap. 14. & 15. habetur apud Surium tom. 4. die 6. Iulij, & Vincentius in speculo historiæ, libro 22. cap. 13. & sequentibus.

Præter hec vero sunt alia frequentia etiam Sanctorum exempla, qui modo magis humano, quam Ecclesiæ præcedentes, atque (ut sic dicam) morali & imitabiliter quantum potuerunt, electioni sua ad Episcopatum, vel fugiendo, vel se occultando, vel precibus obscuro, vel alijs modis refirent. Ita refertur de Gregorio Nazianzeno, Basilio, Martino, ac Cypriano, Ambroso, & Augustino, Chrysostomo, Gregorio Magno, Antonino, & Laurentio Iustiniano, Malachia, & alijs, de quibus videri potest Surius in historiis de vita eorum; & specialiter Ambrofus de ipso, id referi in epist. ad Vercensem Ecclesiam; refert etiam Ruinus lib. 2. historia cap. 11. & Socrates lib. 4. historia cap. 25. tripart. lib. 7. historia cap. 8. & habetur in cap. Valerianus, d. 63. Augustinus etiam de se idem dignat epistol. 148. ad Valerium, & habetur in cap. ante omnia, d. 40. ac videri etiam potest in serm. de communis vita clericorum, vbi de se dicit: *Admittebam Episcopatum, ut, quoniam caperat iam esse aliquis momentum inter seruos Dei famam meam, in quo loco scilicet non esse Episcopum, non illo accederem.* Caenam hoc & agnam quantum poteram, ut in loco humili ferarum, ne in alto periclitarer. Sed vix dixi: *Dominus seruus contradicere non debet;* indicans tunc solum acceptasse, quando intellecte esse Dei voluntatem. Idem de D. Gregorio intelligi potest ex lib. 1. epistolarum epist. 3. 4. 7. 25. 26. 29. & 30. in quibus valde doler de Episcopatus onere sibi imposito, & de amicis conqueritur quod de illo tamquam de bono aliquo ei gruarantur. In epist. autem 31. subdit, *Homo neq; ad appetendum locum procas infistere, neque ad repellendum conuincere debet inuenire;* unde indigere ego ad suspicenda Episcopatus onera, infirmi omnipotens Dei vestigare me voluntas subdidit. De Laurentio etiam Iustiniano ad rem nostram considerare possimus quod quantum potuit, episcopatum recusauit, donec resiliere non potuit Eugenio Papa ter iubent, ut refert Bernardus Iustinianus in vita eius cap. 4. in fine. Denique hic etiam spectat, quod de se refert Clemens 1. epist. 1. refutasse se Petro volente Episcopum creare, donec ab eo audiuit; si periculum peccati timens, suspicere refuge Ecclesie gubernacula, certus ejo quod amplius peccas, qui populum Dei, velut in factibus peccatum & periclitando, cum inuare posset, subterfugit, tammodo habens confiderationem, & non quod in commune e-munibus expedit, prouidens.

Quibus etiam addi possunt eorum exempla, qui non solum affectu conati sunt, sed etiam effectu. Exempla obtinuerunt ne Episcopi fierent, quoniam a summis Pontificibus iniuriantur. Quod de S. Bernardo, his fratris & sancto Thom. de Aquino & alijs, nostræ etiam ^{etiam} religionis hominibus, celebratum est, legique potest apud Hieronymum Platum lib. 1. de bono latus relig. cap. 38. Alij denique semel obtentum dignitatem, postea repudiarunt. Calestius V. Pontificatus renunciavit, ut colligitur ex cap. 1. de renunciati. in 6. Petrus Damiani Cardinalatum, & Episcopatum reliquit, quoniam ob eam rem grauius peccatum ei fuerit à Summo Pontifice imposita, quam ipse acceptauit, tamen in defensionem facti sui apologeticam epistolam ad Gregorium VII. scripta, quæ habetur in Bibliotheca sanct. tom. 3.

Vltimo probatur ratione assertio posita: *Quia Episcopatus sit status perfectissimus, superponit tamen, non confert perfectionem, per se loquendo;* cum tamen illam requiratur ne illum accipiens se multis periculis exponat; ergo loquendo ex obiecto; quandiu homo potest sine peccato Episcopatum reculare, melius facit il-

sum recusando, quām acceptando, saltem morali-
ter, & vt plurimum loquendo: ergo votum non
acceptandi in tali casu ex suo genere optimum est;
consequens est clara, quia votū de meliori bono
laudabile est. Antecedens patet, quia non accepta-
re, in ordine ad propriam salutem est securius, &
quoad propriam estimationem sui ipsius, est humili-
lius, & a propria præsumptione maximē distans:
ergo ex his capitibus hoc melius est, magisque con-
sentaneum perfectioni. Aliunde verò sufficienter
prospicit quis utilitati aliorum, si paratus est illud
onus accipere, quando vel charitas, vel obedientia
obligauerit: ergo. Ut autem vim huius rationis
exponamus, declarare oportet sufficienter, mate-
riam huius voti, quoad illam exceptionem, nisi ex
obedientia eius, qui præcipere possit; in illa enim sola, tota
difficultas versatur.

XV.
Hoc Socratis
votum
tempore
etiam pre-
ceptum cha-
ritatis, &c.

Et in primis certum est, ibi nō solum excipi præ-
ceptum possumus humanum: nam licet Papa non
præcipere sub virtute obedientiae, si alia via certò
confaret iudicio prudentum, præceptum charita-
tis obligare ad sufficiendum illud onus in bonum
proximorum, propter aliquam urgētē Ecclesiæ
necessitatem, non est dubium, quin casus ille non
comprehendatur sub hoc voto, nec recipia; quia
votum non potest obligare contra charitatem, nec
ex intentione voulentis. Nam absolutè excipitur
obedientia eius, qui præcipere potest sub pena pec-
cati, tunc autem intercedit obedientia Dei, qui
sub reatu culpa præcipere potest ergo casus illi sub
dicta exceptione comprehenditur. Et à fortiori
comprehendetur quilibet casus, in quo continget
diuina voluntatem speciali signo, & miraculo
manifestari, ut cum antiquis sanctis interdum fa-
ctum est: nam illud vim quandam specialis præ-
cepti diuini habere videtur. Deinde si nec essitas
Ecclesiæ, aut proximorum non sit tanta, vt chari-
tas ipsa per se obliget sub peccato acceptare Epis-
copatum, satis videtur cuicunque alteri necessi-
tati, vel utilitati proximorum subvenire, obe-
diendo superiori præcipienti acceptare Epis-
copatum: at hoc modo magis vitantur omnia in-
commoda, & pericula: ergo sufficienter fit illa ex-
ceptio. Maior patet, quia magis pertinet ad curam
superioris cura boni communis, quām inferioris:
item magis non potest illi esse utilitas communis,
& necessitas talis persona in ordine ad illam: faci-
lius denique, & sine suspicione, vel periculo inor-
dinatus affectus potest idem superior in tali causa
iudicium ferre: ergo per potestatem, quam ipse
habet præcipiendi alteri, vt acceptet Episcopatum,
sufficienter subveniret communī bono. Minor
declaratur, quia dum non interueniat præceptum
diuinum, vel humanum, homo simpliciter manet
liber ad acceptandum, vel respuendum onus
Episcopatus: & ideo si illud acceptet, semper vide-
tur propria voluntate, vel honorem accipere, vel
periculis se exponere, quia in Episcopatu maxima-
funt, vt August. dixit epist. 1. 4. & Gregorius 1. p.
pastoralis cap. 8. & Chrysostom. hom. 35. Imperfecti
vnuquisque etiam in propria causa non est rectus
iudex, & ideo quandiu quis à superiori non cogi-
tur, vix potest prudenter iudicare, melius sibi esse,
maiusque Dei obsequium acceptare, quām renuere
Episcopatum.

XVI.
An compre-
hendat etiam
simplicem
inpositionem
superioris.

Dices fieri posse, vt superior iudicet, & declaret
melius esse, maiusque Dei obsequium acceptare
Episcopatum, nolit tamen rigorosè illud præcipere,
sed solum simpliciter ordinare: ergo tunc non obli-
gabit votum non acceptandi, quia non acceptare
non est tunc de meliori bono. Respondebit ali-
quis concedendo totum, neque hoc esse contra for-
man emittendi illud votum, eo quod casus ille et-
iam videatur comprehensus sub illa exceptione, nisi
Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

Respondendum ergo, quanvis regulariter non
expedit proprium præceptū superioris expectare,
sed melius sit simplici eius ordinationi, & voluntati
obedire: nihilominus in aliquibus rebus gra-
uioribus, in quibus, vel periculum animæ, vel af-
fectus proprii honoris, aut commodi timeri potest,
consultius esse nō moueri, nisi ex proprio præcepto
superioris. Notauit hoc Soto lib. 7. de Iustitia, q. 2.
art. 4. vbi cūm definiūt cum D. Thoma, & com-
muni sententia, melius esse facere aliquid ex voto,
quām sine illo: obiicit sibi, quia sic melius esset re-
ligiosis expectare rigorosum præceptum superioris,
quām promptè ad nutrum eius obedire. Respondet
autem in communibus, & ordinariis rebus non ita
esse: Quando autem res (inquit) ardua est, adēnque dubia,
vt ad Indos navigare, aut regimini onus suscipere, aut quid
simile, consilium est, vt monachus non in iugis, suo proprio
iudicio tales subeat prouincias, sed prefecit mandatum pre-
stoliter. Quæ doctrina confirmari potest ex alia in
lib. 4. c. 14. num. 19. tradita D. Gregorij lib. 35. Mo-
rahium cap. 10. alias 13. vbi dicit, obedientiam, per
quām aliquid prosperum, id est, humano affectui
consentaneum præcipitur, debere nihil habere de
suo, & ponit exemplum, cum locus superior imperatur.
Habet autem de suo, significat idem esse, quod ex
proprio desiderio illum suscipere, & non potius in-
vitum ac nolentem illum acceptare. Et postea
Moysis, & Pauli allatis exemplis, concludit, Præcute
ergo errorumque ducum infacta virtute instituimus, vt si
obedientie patinam apprehendere veraciter nitimus, prosperis
hunc seculi ex sola iustitione, aduersis autem, etiam ex detrac-
tione, militemus. Quæ ferè verba transtulit auctor
sermonis 5. ad Fratres in eremo, sub nomine D. Au-
gustini, & habetur etiam in cap. sciendis, 8. q. 1. Optimèque præsenti instituto inferuit: nam si quæ
obedientia videtur habere aliquid de suo, maximè
ascendere ad culmen Episcopatus, præserit in per-
sona religiosa; quæ non solum honorem, & poten-
tiam acquirit, sed etiam subiectionis, & paupertatis
vsum effugere videtur.

Sed instabat aliquis ex D. Thom. 2. 2. q. 104. a. 2.
ad 3. nam licet hoc verum sit, secundum id, quod exterius ap-
pare, secundum tamen Dei iudicium, quod ordinarunt, po-
test contingere, quod etiam in probris obedientia aliqua de
suo habens, non propter hoc sit minus laudabilis. Ergo et-
iam in præsenti, quanvis non interueniat proprium præceptum, sed per solam significacionem
simplicem voluntatis Pontificis mouearit quis
ad acceptandum Episcopatum, & ideo dicatur talis
obedientia habere aliquid de suo, non propte-
rea erit coram Deo talis obedientia minus lauda-
bilis, si reuera non intendatur proprius honor, aut
commodum, sed sola obedientia diuina voluntatis.
Quod maximè habebit locum, si precedat prudens

Bbb 2 iudicium,

judicium, quod hic & nunc melius sit, & gratius Deo, acceptare Episcopatum, ut contingere potest, etiam subdita obedientia: ergo multo magis poterit id iudicare accedente simplici ordinatione obedientia, etiam si non sit proprium praeceptum: ergo tunc non poterit obligare votum, cum non possit impedire maius bonum. Et confirmatur, nam si illa doctrina vniuersitatis vera esset, etiam esset consulitus intra religionem non acceptare praelationem, vel aliquod officium honoris, nisi ex rigoroso praecepto superioris, & si timor periculi spectetur, non esset acceptanda missio ad Indos, nisi rigor ofe praeiperetur: quod est contra consuetudinem Societatis, in qua haec censeretur magna imperfectio, & votum non aliter acceptandi huiusmodi officia, censeretur inutile, ac nullius momenti: ergo.

XIX. Respondeo argumentum conuincere, doctrinam illam non esse ita generaliter intelligendam, vt in omni huiusmodi materia obedientia, in qua homo aliquid habet de suo, ratione honoris, aut commodi, vel etiam in qua periculum, aut difficultas inest, necessarium semper esse, aut melius superioris preceptum expectare, aut expediens esse, id vuouere: nam reuera non semper id verum est, quia ob alias circumstantias potest esse melius, magis expedire maiorem promptitudinem in his obedientiis ostendere; in rebus enim moraliis non posunt ex consideratione vnius tantum circuittantia, vel proprietas, generale iudicium ferri, sed omnia expendere necesse est. Doctrina ergo illa Gregorij ad presens applicata, ita intelligenda est, vt obedientia, quae aliquid habet proprii commodi, ex genere suo non sit expectenda, nec defunderanda, imo neque admittenda sine precepto, nisi in particulari ob speciales rationes aliud expedit. Quam doctrinam cum soto nos etiam extendimus ad eam materiam obedientiarum, in qua multum est periculi proprii documenti spiritualis.

xx.
Sed in hoc est præterea considerandum, aliquando esse in materia obediencie hoc genus difficultatis, & periculis, sine admitione honoris, vel alterius temporalis commodi, ut est in missione ad Indos (quo exemplo virtutem Soto) & talis obedientia faciliter acceptari potest, sine præcepto rigoroso; quia nihil habet de suo, & ideo veritatis est, solum in ea expectari voluntatem superioris, quæ licet simpliciter tantum proposita sit, est optima ratio obediendi, & per se loquendo, sufficit ad excludendum timorem difficultatis, aut periculi, spe diuini auxilij, ob cuius amorem talis obedientia suscipitur. Quod maximè verum habet in ea religione, quæ ex proprio instituto, & vocazione his ministerijs incumbit: nam sperandum est gratiam vocationis non defuturam, ad ea pericula superanda, quando pura intentione, & ex voluntate superioris locum Dei tenentis, & de ipsis subditis, & conditione eius, sufficientem notitiam habentis, suscipiuntur. Quin potius in tali religione, non solum optimum consilium est promptitudinem ostendere, acceptando huiusmodi obedientiam, verum etiam quodammodo præueniendo illam, ostendendo animum propensum, vel falem indifferentem, si superior expedire iudicauerit. Quod tamen non est ita in his ministerijs, quæ de suo aliquid habent, ut est prælatio; seu locus regiminis: nam in his, nunquam consultum est ostendere animum paratum, aut indiferentem, ne dum propensum, quia semper imminet periculum, ne hominem se ipsum potius, quam diuinam voluntatem querat. Et signum a posteriori esse potest, quod promptius in prioribus obedientiis alios sedicat, in posterioribus autem minimè, sed potius ex se scandalum infert.

XXI. Est autem vterius cōsideranda differentia inter
satisfit con. prælationem intra, vel extra leligionem; quod ex-

tra multo plus haber de suo, quam intra, & contra-
rio verò intra minus haber pericul, quam extrar-
ligionem. Et præterea generatim loquendo, necf. d.
sarium est religione, vt aliqui intra illam prælacione
habent: quod autem extra illam, ad dignita-
tes assumentur, nec necessarium est ad cius guber-
nationem, vt per se constat: nec regulariter est illi
commodum; quia per hoc priuari potest meliori-
bus, vel doctioribus religiosis, sua ministeria, vel
ad propriam gubernationem aptioribus, quod e-
gregie ponderat Gregorius, & habetur in cap. Hinc
est, 16. q. 1. præcepit etiam (scilicet Francorum Rex) vi
eiusdem monasterij Abbas nunquam ad Episcopatum eligi-
tur, ne forte occasione Episcopatus Abbatia aliquip deru-
pateretur; nimurum priuando se bono pastore, vt
glossa ibidem magis exponit. Ex his ergo differen-
tia nascitur, vt regulariter non sit expeditus, neque
opportunum religione, quod eius religio non ac-
cepit intra illam prælacionem, nisi rigoroso pre-
cepto compellantur, quia hoc nimium difficile red-
deret ordinariū regumen religionis. Satis ergo est,
quod se non faciles, sed potius difficiles ad illa min-
isteria ostendant, cù ea moderatione, quam pri-
uato ratio, & intentio maioris obsequi diuini dic-
tauerit. At verò extra religionem regulariter, & ex
genero loquendo, confutus, ac melius est non ac-
cepit prælacionem, nisi ex obligatione precepti,
quia ibi interuenient omnia, quæ hanc obediendi
rationem postulare possunt, quia illa materia multum
habet de suo, similiq; haber coniunctum
magnum periculum, & aliunde non pertinet ad
proprium spirituum, vel ministerium religionis, nec
ad ordinariū regumen eius, nec per se contine
verum ac spirituale religiosum commodum, & ideo
in ea acceptanda merito ostenditur tota difficul-
tas, quæ licet ostendi potest; quodlibet expectando
proprium superioris preceptum.

Quod si hoc verum est de quacunque religione, speciali profecto ratione in Societate certissimum est. Primo quidem, quia ratione sui instituti ac ministeri maximè indiget doctis, & religiosis operarijs, quibus priuarecurat, si iniurati ad Episcopatum, vel dignitates, facile, & sine cogente pracepto illas acceptarent. Qua ratione virtut B. Ignatius p. 10. §. 6. Secundò, quia in hac religione, quo plus esse potest periculi ambitionis, eò necessarium fuit omnes occasiones eius omnino præcludere. & idem conuenienter decreatum est, vt non solum dignitates non procurarentur, sed etiam vt propria sponte, quoad fieri possit, non acceptentur, vt in eodem loco constitutionum dicatur. Tertiò, quia moraliter ac regulariter loquendo, professi Societatis docti, & religiosi vtiliores erunt Ecclesiæ in suo humili statu permanendo: & ministerio Societatis fideliter exercendo, quam Episcopatus acceptando. Que ratio confirmari potest sententij, ac testimonij S. Dominici, & S. Francisci, de quibus refutatur cum simul essent ab Vgolino Cardinale iniurati, et quilli dixisse conueniens fore, si episcopatus suis fratribus selectioribus conferre: ambo respondeunt se nunquam in eam rem consenseritos: addidicte S. Dominicus, Fratres mei sublimem sati predicationem habent statum, si illam valdeant affirmare. D. autem Franciscus subiunxit, Fratres mei ideo Minores vocantur, ut non quam super terram fieri appetant maiores, sed propria vaccinatione submissione contenti, melius Ecclesiæ visitant inservient. Et B. Ignatius &c, alij similis verbis, & rationibus Paulum III. induxit, vt Societas inserviatur in hac parte illæ sum cōseruaret, ut in eis vita legitur apud Ribad. l. 3. c. 14. in editione Latina, & idem tandem confirmavit Gregorius XII. in constitutione, Ascendente Dominio, viderique possint, que pro hac re luculenter scribit Nicolaus Orlandus lib. 6. Annalium Societatis. Ex

XXIII.

*Ad princi-
pale argu-
m. 2.*

Ex his ergo facilis est responsio ad rationes du-
bitandi in principio positas. Ad primam enim &
principalem rationem respondeatur, hoc votum
nunquam impedire maius bonum, sed simpliciter
loquendo esse de meliori bono. Ad primam autem
probationem iam in n. 17. responsum est, licet regul-
lariter non sit expectandum rigorosum praeceptum
superiorum ad obediendum, & nihilominus in tali ma-
teria propter speciales eius conditiones, & propter
peculiares etiam rationes pertinentes ad maius co-
mune bonum, melius esse non acceptare sine prae-
cepto. Ad secundam autem probationem in primis
dicitur, difficillimum esse fingere causam, in quo se-
cluso praecepto Pontificis, charitas, ex se non obli-
geret ad acceptandum Episcopatum, & nihilominus
sit melius & opus confitit illum acceptare. Cum
enim ex solo obiecto hoc non sit confitius, maximè
comparatio facta ad statum religiosum, ut in su-
perioribus probatum est, & sumitur ex cap. per tuam,
de voto, oportet vt ob aliquam grauam Ecclesie
necessitatem illud iudicetur melius. Hanc vero ne-
cessitatem, seu gradum eius, ita definire, seu distin-
guere, vt sufficiat ad efficiendum opus confitit, quod
tale non erat: & non ad obligandum ex charitate,
valde difficile appareat in praesenti materia, in qua,
non acceptando Episcopatum, consultatur, non pro-
prio commendo temporali, aut corporali, sed spirituali,
acceptando vero, timeri potest, & proprium
periculum spiritualem, & deceptio in iudicio, pro-
pter naturalem affectum honoris & excellentiae.
Vnde cum alias tota haec dubitatio auferri posset,
si superior praecepido interponat auctoritatem
suum, nunquam videatur superesse casus in quo sit
melius, & consultius acceptare, quam non ac-
ptare, secluso praecepto.

XXIV.

*Progr. dis-
data re-
sponsio.*

Accedit specialiter, quod aliunde etiam inter-
cedit communis ratio totius religionis, ad cuius spi-
rituale commodum maximè necessarium fuit, ut
circa hoc esset aliqua lex definita, iuxta quam facie-
ret Episcopatum acceptare, & non alias, quia alias
vnusquisque suo arbitrio fingeret necessitatem ac-
ceptandi; & facile vnusquisque induceretur ad iu-
dicandum id esse melius, & maius Dei obsequium.
Ad hoc ergo vitandum incommode, nulla me-
lior potuit praefigi regula, quam ut expectetur su-
perioris praeceptum: nam per hoc, & commendo re-
ligionis consultatur, & cuicunque necessitati, qua in
Ecclesie esse posset, sufficiens subvenitur: ideoque
quandiu Pontifex non interponit praeceptum suum,
nec certa & evidens est obligatio charitatis, securè
potest professus Societatis, iudicare, sibi non esse
melius Episcopatum acceptare, non solum quia semper
timere potest propriæ salutis periculum, ut alias
indicavit D. Thom. 2. 29. 185. art. 2. & ibi Soto 1. 20.
de Iustitia, quæst. 2. art. 2. Sed etiam, quia ad maius
bonum Societatis ita expedit: quod etiam est ho-
num commune, cui secundum ordinem charitatis
magis tenetur prospicere membrum Societatis, quam
commodis exterorū fidelium, quorum cura magis
pertinet ad Prelatos Ecclesie. Eò vel maximè, quod
professi Societatis, in suo statu permanentes pos-
sunt Episcopos iuuare, & hoc modo fati subvenire
necessitati fidelium, vel cuicunque virilitati, licet
Episcopi non sint; ideo nunquam coguntur iudi-
care esse maius Dei obsequium, Episcopatum ac-
ceptare, si præcepto non obligentur.

XXV.

*Societatis
professi te-
nentur etiā
iudicare me-
lius, si non
acceptare E-
piscopatum.*

Ob hanc ergo causam, merito votū illud in praes-
dicta forma emitunt, & post factū illud votum,
iam non solum licet possunt, sed etiam tenentur
iudicare esse maius Dei obsequium non acceptare
Episcopatum, quandiu non precipitur. Quod si in par-
ticulari occurat casus, in quo res videatur dubia,
supponit o. voto tollitur omne dubium; quia votum
est certum, & in dubio ius illius prefertur. Imo

Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

etiam talis videatur esse casus in particulari, in quo
secluso voto videatur clarum, & certum esse melius
acceptare Episcopatum, factō iam voto, acceptan-
dus non est, sine præcepto; tum quia votum gene-
raliter factum est: tum etiam, quia nulla est neces-
itas aliter faciendi, cum facile sit Pontifici præ-
ceptum ponere, si omnino vult, vt acceptetur. Exem-
plum est in Patriarchatu Aethiopie, aut Episcopatu
Iaponensis, in quibus multum est oneris, & laboris,
parumque honoris, & nihil serè temporalis com-
modi, propter quod videri poterat bonum, &
optimum opus esse illud acceptare, iuxta verba
Pauli 1. ad Thimotheum 3. si intellecta à Grego-
rio 1. p. Pastoralis cap. 8. & nihilominus etiam hi
Episcopatus acceptandi non sunt a professo Societatis
sine præcepto, vt aperte supponitur 10. p. con-
stit. lit. A. ibi, Nec tamen in Patriarchatu & episcopatu
Aethiopia admittendis resipi potuerit. Ergo etiam in
illis, quantum est ex parte Societatis, resistentum est.

Ad confirmationem ex c. i. d. 85. respondetur,
forte Archidiaconum illum absolutum iuramentū.
vna exceptione, & c. 11. & ideo temere iurasse,
vel certe, quanvis ille non peccasset iurando. D.
Gregorii voluisse quod iuratum fuerat obseruare,
quia nulla forte erat necessitas cogendi per præ-
ceptum Archidiaconum illum ad accipendum Epis-
copatum; non cogente autem alia necessitate me-
lius, & consultius erat iuramentum seruari. Quo-
circum sententia Glossæ ibi citata, afferentis esse pec-
catum mortale non acceptare Episcopatum, si is cui
offertur, se dignum credit: non est vera, nisi quando
sub præcepto imponitur, vel tam evidens est necel-
litas, vt charitas ipsa obliget. Et ita sunt intelligendi
Gregorius, & Augustinus ibi citati, præfertim quod
Augustinus in priori loco contra Faustum lolum
loquitur de ministerio euangelizandi: in alio vero
loco de ciuit. requirit vt cura; & negotium prox-
imorum necesse est imponatur. Gregorius autem
tum ibi, tum alijs locis sentit, neminem debere
reputare se dignum, nisi ex iudicio, & præcep-
to superioris; vt videri licet lib. 1. epistol. c. 10. &
I. 3. c. 10. & I. 10. epist. 5. & idem sentiunt D. Thom.
& alii auctores supra citati.

Ex quo etiam patet responsio ad ultimam cōfir-
mationem; iam enim declaratum est, quomodo ex
hunc voto non impeditur commune bonum Ecclesie,
qui vniuersalis eius pastor, semper retinet ius suū
principiandi, quod ad illud commune bonum ex-
pedire iudicauerit; & alioquin etiam per hoc votum
procuratur spirituale bonum, non solum particularis
personæ vountis, sed etiam totius religionis:
quod in maius totius Ecclesie bonum redundant.
Alia, qua circa hoc voto desiderari possunt, tra-
stabuntur comodiū circa finem capituli sequentis.

C A P V T I X.

De voto alio, quod professi Societatis emittunt, an-
diendi consilia Generalis, si in Episcopos
eliganter.

Q Via non obstante voto superiorū explicato, con-
tingere potest, vt professi Societatis cogatur
Episcopatum suscipere, pro huiusmodi euenti cura
habuit B. P. Ignatius adhibendi aliquod remediu,
quo, & saluti professi sic electi, & maiori vniōni ei,
cum Societate, maiorique proximorum edificationi,
cōsuleret. Et ob hanc rem statuit, vt qui professio-
nem in Societate emittunt, votum aliud sub hac
forma addant. Promitto, si quando acciderit, vt hac ra-
tione in Presidem alium Ecclesie promovet, pro cura, quan-
de anime mee salute, ac recta maneris mibi impositi ad-
ministratio gerere debeo, me eo loco, at numero habitu-
rum Prepositum Societatis Generalem, vt nunquam confi-
bbitur.

I.

*Cur hoc voto
tum & qua
forma nun-
capitur.*

Bbb. 3

Imam

170 Lib. VI. De professione qua in Societate sit, & de ijs que illam antecedant & conseq.

lum audire directem, quod vel ipse per se, vel qui quis alius de Societate, quem ad id ipse substituerit, dare mihi dignabatur. Consilij vero huiusmodi ita me parturum semper esse promitto, si ea meliora esse, quam que mihi in mentem venerint, iudicabo.

II.
Puncta tria
encaiden-
votum, ac
primum de
intelligenzia
suis.

Ad explicandum igitur huius voti sensum, tum utilitate, tum tertio obligationem, in primis supponendum est, religiosum professum ad Episcopatum assumptum, eo ipso manere exceptum a propria obedientia sua religionis. Nam licet solene obedientia votum non tollatur, nec irritetur, aut propriè dispensetur: eius enim obligatio manet solum in ordine ad summum Pontificem; eximitur nihilominus talis persona a subiectioe omnium Praetorum talis religionis: iuxta doctrinam D. Thomae 2. 2. q. 18 5. & 18 6. retrobique art. 8. ad 3; communiter receptam, & in tract. 8. lib. 3. explicata, & sumitur ex cap. vñico 17. q. 1. vbi dicitur, monachum factum Episcopum a iugis regulæ monastice absoluī, & consequenter ab obedientia Praetatorum sua religionis. Et sane merito, quia constitutus est in altiori gradu, iuxta cap. iiii cum pridem, de renuntiatione. Hinc ergo sit, ut professus etiam Societatis factus Episcopus, non teneatur parere consiliis Generalis Praepositi Societatis, & ideo votum non in hoc sensu sit, ut ex vi illius teneatur talis Episcopus obedere consiliis Societatis, quod in 10. p. confit. §. 6. explicatur his verbis. Non quod habeat, qui Praetus est, aliquem de Societate superiori loco. Et in ipsa forma vouchi satis declaratur.

III.
An episcopus
souere que
as obedi-
entia prae-
sum papa.
Quid lo-
quendo ex
naturatis.

Quid ex
suo Ecle-
siastico.

Fortasse autem aliquis obiter inquietur an in hoc sensu potuerit tale votum fieri, aut ordinari? Respondere breuiter, ex sola rei natura, non videri per se, & intrinsecè malum: nam ille, qui ratione iurisdictionis superior est, potest quoad proprias actiones, voluntariè subdere directioni, & voluntati alterius, & ad illi parendum se obligare Deo, saltem per votum, etiam non intercedat promissio humana; quanvis haec etiam non videatur repugnare. Nec videretur esse in tali voto, seu materia eius, ratio melioris boni, saltem in ordine ad spirituale bonum videntis: quia ibi exercetur religio, & humilitas, & obedientia, fini aliquis incommode, vel iniuria. Nihilominus tamen iure Ecclesiastico non videretur hoc licitum, sine licentia Papæ, cui soli reliqui inferiores Episcopi immediatè subiiciuntur: pertinetque hoc ad dignitatem Episcopalem, & ideo non possunt particulares personæ in hoc cedere iuri suo, nec voluntariè promittere, aut retinere obedientia obligationem ad alium inferiorem hominem, à qua ipso iure, seu facto, ex vi eius status, & in honore sua dignitatis absoluuntur. Atque hoc maximè procedit de obedientia in his actionibus, quæ pertinent ad regimen animarum: nam illarum cura ipsi Episcopo, & non alteri extraneo demandata est: & ideo non potest ipse ita se constitui sub alterius voluntate, quoad ea, quæ ad hoc regimen spectant, ut ab illa omnino pendant: quia hoc est quodammodo immutare ordinem, & regimen à Pontifice præstitutum. Et ob hanc causam prudenter B. P. Ignatius, non solum noluit per hoc votum obligari professum Societatis factum Episcopum ad obediendum Praeposito Societatis, tanquam superiori; verum etiam neque ad sequendum iudicium, seu consilium eius: quia haec esset virtus quedam obedientia: per quam Episcopale regimen ad Praepositem Societatis reducetur, eique quodammodo subderetur: sed solum volunt, ut tunc teneretur tale consilium sequi, quando iudicaret esse melius.

IV.
2. Punctum
de utilitate
vñi dō voti.

Hinc vero nascitur difficultas circa secundum, quod propositum est, scilicet, quænam sit utilitas huius voti: videretur enim esse nulla: quia si quis nolit consilium Praepositi sequi, vel non sit affectus ad

eam rem, quam ille consulit, facile sibi persuadet, illud consilium non esse optimum, & regnulariter loquendo semper invenit, qui contrarium consulat: parvus ergo, aut nullius utilitatis, videretur esse hoc votum, & aliunde potest esse occasio dubiorum, & scrupulorum in his, qui fuerint timoratae, contentæ: in alijs vero potest esse occasio dissensionum, & odiorum. Nihilominus duas magnas utilitates in hoc voto inuenit B. Ignatius, quas his verbis explicavit. Quod sponte in Dei confessio vult ad ad faciendum obligari, quod ad diuinam obsequitum melius esse medixerit: quodque placet esse aliquem, qui sibi cum charitate, ac libertate Christiana, ad gloriam Dei, & Domini nostri id ponat, 10. p. confit. §. 6.

V.
Ut autem à posteriori parte incipiamus, per se-
tis notum est, quantum indigeant hi, qui præsum
tis aliorum consilii, & reçis admonitionibus, etiam
Aristoteles scripsit 3. Pol. c. 3. prudentiam virtutem
esse eorum propriam, qui imperium obtinent, quia
illis & maximè necessaria est, & ferre ad recte gubernandum sufficit, quia dixi Xenophon in Cyropaedia
1. Hominibus imperare difficile non est, si qui prudenter id
agat: prudentib⁹ enim vlt̄rē paretur. Vnde S. Chrysostomus ferm. 15. in epistola ad Ephesios, Nihil ad
rerum (inquit) administrationem ita necessarium est, quæ
prudentia. Rectum autem, ac sanum prudentia iudicium
maximè pender ex sapienti consilio, nullus enim
hominum, qui sibi sufficiat, & præstent in
tanta rerum varietate, ac difficultate, quanta in
publica administratione occurrit. Quod exemplo
Moysis accipientis cōsiliū sacerdotiū ostendit Deus
Exod. 18. vt notauit Philo lib. de creatione. Princi-
p̄is ante medium, dicens, Relatum est hoc in sacrificiis, ut
habent, quod imitentur posteriorum Principes, ne
affernentur consiliarios, quāsi possint ipsi difficeremur, ut
ne Moysē quidem affermatur.

VI.
Quod si hoc verum est in quoquaque regime, multo magis in animarum gubernatione, quæ es-
tis arteum artium, dixit Innocentius III. in cap. am. 1. 2. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 5510. 5511. 5512. 5513. 5514. 5515. 5516. 5517. 5518. 5519. 5520. 5521. 5522. 5523. 5524. 5525. 5526. 5527. 5528. 5529. 55210. 55211. 55212. 55213. 55214. 55215. 55216. 55217. 55218. 55219. 55220. 55221. 55222. 55223. 55224. 55225. 55226. 55227. 55228. 55229. 552210. 552211. 552212. 552213. 552214. 552215. 552216. 552217. 552218. 552219. 552220. 552221. 552222. 552223. 552224. 552225. 552226. 552227. 552228. 552229. 5522210. 5522211. 5522212. 5522213. 5522214. 5522215. 5522216. 5522217. 5522218. 5522219. 5522220. 5522221. 5522222. 5522223. 5522224. 5522225. 5522226. 5522227. 5522228. 5522229. 55222210. 55222211. 55222212. 55222213. 55222214. 55222215. 55222216. 55222217. 55222218. 55222219. 55222220. 55222221. 55222222. 55222223. 55222224. 55222225. 55222226. 55222227. 55222228. 55222229. 552222210. 552222211. 552222212. 552222213. 552222214. 552222215. 552222216. 552222217. 552222218. 552222219. 552222220. 552222221. 552222222. 552222223. 552222224. 552222225. 552222226. 552222227. 552222228. 552222229. 5522222210. 5522222211. 5522222212. 5522222213. 5522222214. 5522222215. 5522222216. 5522222217. 5522222218. 5522222219. 5522222220. 5522222221. 5522222222. 5522222223. 5522222224. 5522222225. 5522222226. 5522222227. 5522222228. 5522222229. 55222222210. 55222222211. 55222222212. 55222222213. 55222222214. 55222222215. 55222222216. 55222222217. 55222222218. 55222222219. 55222222220. 55222222221. 55222222222. 55222222223. 55222222224. 55222222225. 55222222226. 55222222227. 55222222228. 55222222229. 552222222210. 552222222211. 552222222212. 552222222213. 552222222214. 552222222215. 552222222216. 552222222217. 552222222218. 552222222219. 552222222220. 552222222221. 552222222222. 552222222223. 552222222224. 552222222225. 552222222226. 552222222227. 552222222228. 552222222229. 5522222222210. 5522222222211. 5522222222212. 5522222222213. 5522222222214. 5522222222215. 5522222222216. 5522222222217. 5522222222218. 5522222222219. 5522222222220. 5522222222221. 5522222222222. 5522222222223. 5522222222224. 5522222222225. 5522222222226. 5522222222227. 5522222222228. 5522222222229. 55222222222210. 55222222222211. 55222222222212. 55222222222213. 55222222222214. 55222222222215. 55222222222216. 55222222222217. 55222222222218. 55222222222219. 55222222222220. 55222222222221. 55222222222222. 55222222222223. 55222222222224. 55222222222225. 55222222222226. 55222222222227. 55222222222228. 55222222222229. 552222222222210. 552222222222211. 552222222222212. 552222222222213. 552222222222214. 552222222222215. 552222222222216. 552222222222217. 552222222222218. 552222222222219. 552222222222220. 552222222222221. 552222222222222. 552222222222223. 552222222222224. 552222222222225. 552222222222226. 552222222222227. 552222222222228. 552222222222229. 5522222222222210. 5522222222222211. 5522222222222212. 5522222222222213. 5522222222222214. 5522222222222215. 5522222222222216. 5522222222222217. 5522222222222218. 5522222222222219. 5522222222222220. 5522222222222221. 5522222222222222. 5522222222222223. 5522222222222224. 5522222222222225. 5522222222222226. 5522222222222227. 5522222222222228. 5522222222222229. 55222222222222210. 55222222222222211. 55222222222222212. 55222222222222213. 55222222222222214. 55222222222222215. 55222222222222216. 55222222222222217. 55222222222222218. 55222222222222219. 55222222222222220. 55222222222222221. 55222222222222222. 55222222222222223. 55222222222222224. 55222222222222225. 55222222222222226. 55222222222222227. 55222222222222228. 55222222222222229. 552222222222222210. 552222222222222211. 552222222222222212. 552222222222222213. 552222222222222214. 552222222222222215. 552222222222222216. 552222222222222217. 552222222222222218. 552222222222222219. 552222222222222220. 552222222222222221. 552222222222222222. 552222222222222223. 552222222222222224. 552222222222222225. 552222222222222226. 552222222222222227. 552222222222222228. 552222222222222229. 5522222222222222210. 5522222222222222211. 5522222222222222212. 5522222222222222213. 5522222222222222214. 5522222222222222215. 5522222222222222216. 5522222222222222217. 5522222222222222218. 5522222222222222219. 5522222222222222220. 5522222222222222221. 5522222222222222222. 5522222222222222223. 5522222222222222224. 5522222222222222225. 5522222222222222226. 5522222222222222227. 5522222222222222228. 5522222222222222229. 55222222222222222210. 55222222222222222211. 55222222222222222212. 55222222222222222213. 55222222222222222214. 55222222222222222215. 55222222222222222216. 55222222222222222217. 55222222222222222218. 55222222222222222219. 55222222222222222220. 55222222222222222221. 55222222222222222222. 55222222222222222223. 55222222222222222224. 55222222222222222225. 55222222222222222226. 55222222222222222227. 55222222222222222228. 55222222222222222229. 552222222222222222210. 552222222222222222211. 552222222222222222212. 552222222222222222213. 552222222222222222214. 552222222222222222215. 552222222222222222216. 552222222222222222217. 552222222222222222218. 552222222222222222219. 552222222222222222220. 552222222222222222221. 552222222222222222222. 552222222222222222223. 552222222222222222224. 552222222222222222225. 552222222222222222226. 552222222222222222227. 552222222222222222228. 552222222222222222229. 5522222222222222222210. 5522222222222222222211. 5522222222222222222212. 5522222222222222222213. 5522222222222222222214. 5522222222222222222215. 5522222222222222222216. 5522222222222222222217. 5522222222222222222218. 5522222222222222222219. 5522222222222222222220. 5522222222222222222221. 5522222222222222222222. 5522222222222222222223. 5522222222222222222224. 5522222222222222222225. 5522222222222222222226. 5522222222222222222227. 5522222222222222222228. 5522222222222222222229. 55222222222222222222210. 55222222222222222222211. 55222222222222222222212. 55222222222222222222213. 55222222222222222222214. 55222222222222222222215. 55222222222222222222216. 55222222222222222222217. 55222222222222222222218. 55222222222222222222219. 55222222222222222222220. 55222222222222222222221.

his, qui gubernant, raro autem inueniuntur, vel Principes, qui admoneri patiuntur, vel fideles amici, qui veritatem, omissa adulacione, sincere consulant. Hac est ergo prima utilitas huius voti, per quod proponit, qui illud emitit, tam consilium, quam admonitionem admittere de rebus fisi maxime necessariis, & a persona, de qua moraliter certum est, cum charitate, & prudentia hoc officium esse obituram.

VII. *Aliena vita
vita ex vif-
dem curbis.*
*Exclusim
pugnatio-
nis. n. 4.*

Altera vero utilitas est, quia non solum obligatur talis persona, ex vi huius voti ad non detrectandum audiire huiusmodi consilium, sed etiam ad exequendum illud, si melius, & gratius Deo esse iudicauerit. Quae conditio prudenter, ut dixi, addita est, quia non debuit Episcopus, qui iam non est Praepositus Societatis subditus, vel indicium suum iudicio Praepotiti submittere, vel agere contra iudicium suum, si aliud melius esse iudicauerit, quam quod Praepotitus consulit. Neque ob eam rem est parvum momentum votum illud, quia non ordinatur ad illuminandum intellectum (ut sic dicam) sed ad firmam voluntatem circa id, quod melius est, satisque magna obligatio est, quia homo adstringitur ad faciendum id, quod ad diuinum obsequium melius esse intellexerit. Nec refert, quod iudicium faciliter electatur in alia parva, si voluntas in eam propensa sit, tum quia sapientia adeo est clara, & manifesta, ut intellectus non possit tergiuersari, ut si consilium detur scandalo vitando, de cura, & vigilancia erga suum munus, & rebus similibus: tum etiam, quia ad hoc ipsum hoc votum deseruit, ut quis timeat infideliter procedere, & proprio affectu exceceri. Cumq; hoc officium charitatis sit, & inter personas, quae, & religione, & doctrina, perspicue fore credende sunt, non est eum magna perturbatio, vel conscientia, vel animi ex eo timenda sit. Nam licet ex parte admonitionis libertas necessaria sit, verbis placidis temperanda erit: & licet consilium a fine, quae proficit, ita tamen vel delectant suadenda sunt.

VIII. *Terius pun-
ctum de pra-
dicti voti
obligatione
& partita.*

Tandem ex his explicatur facile, quod tertio loco est propotius in numero secundo de obligatione huius voti. Nam in genere ad duo obligat. Primum est, non detrectare audiire consilium, quod vel Praepotitus Societatis per se, vel alius ab ipso substitutus dare dignabitur. Dicetur autem detrectare, quando, vel omnino nolit tale consilium audire, vel certe quando tam acerbe illud tulerit, ut sibi multum displaceat significet: nam hæc est non solum virtualis, & indirecta, sed moraliter loquendo, satis etiam expressa detrectatio. Ut autem votum ad hoc obliget, necesse est, consilium esse de materia accommodata tali voto. Non enim promittit professus Societatis, si ad eum statum perueniret audiire consilium Praepotiti in rebus v.g. temporalibus, secundum se spectatis, ut sunt, v.g. quæ pertinent, vel ad res familiares, vel ad temporalium bonorum administrationem, vel etiam ad studia literarum; sed in his tantum, quæ pertinent vel ad propriæ anime salutem, vel ad debitam Episcopalis munerationem. Hæc enim duo in ipsam formula vouendi explicitantur, & in persona Episcopi ita sunt coniuncta, ut inter se separari non possint: nam integritas presidentium salua est subditorum, ut dixit Leo Papa epist. 85, cap. 61. Et illa etiam duò ad diuinum obsequium, quod per hoc votum intenditur, sufficiunt; reliqua enim omnia indifferenter sunt, nisi ad praedictos duos fines ordinantur, sub qua ratione, ad materiam huius voti pertinere poterunt.

Similiter (quod ad alteram partem attinet) non promittit professus absolute facere in omnib; quod melius est, sed in parendo huiusmodi consilii, ita ut licet per se, nihilque à Societate admonitus, iu-

dicit aliquid esse melius ad diuinum obsequium, non statim tenetur ex obligatione voti, illud facere, effet enim onerosa valde, & periculis expensa obligatio: nec verba ipsius voti adeo generalia sunt, sed ad praedicta consilia limitata; que etiam sic moderata, non est parua obligatio, & ideo in huiusmodi consilii praestans, & non multiplicandis magna prudenter & consideratio necessaria est; raro enim fieri debet, nisi in his rebus, quæ ad diuinum obsequium, vel magnum animarum fructum videbuntur necessariae.

Quæ vero potest obiter, an sicut professus factus Episcopus, tenetur audire consilia Societatis: ita etiam teneatur Societas illum admonere, & hanc veluti curam animæ, & munerationis illius sive impere. Respondeo non teneri speciali aliqua obligatione, præter eam, quæ pertinet ad legem charitatis, quæ maiori quadam ratione, seu potiori ordine obligare potest circa talem personam, ut potest magis Societati coniunctam. Quod autem nulla obligatio alterius rationis intercedat, probatur, quia non conuenit Praepotito Generali ratione sui officij, quia iam talis persona non est illi subdita: nec ratione aliquius voti, quia nullum emitit, & in forma vouendi supra positam in num. 1. solum professus promittit audiire Praepotitum, &c. de obligatione autem Praepotiti nihil dicitur. Neque etiam tenetur ratione aliquius constitutionis Societatis, quia id. part. constitut. §. 6. (vbi solum de hac re tractatur) nulla obligatio ei imponitur. Imò in declaratione lit. A. expressè dicitur, *Nontamen obligatur Societas ad hoc minus suscipendum quandocunque alii ex ea Episcopatus effet admittendus; inò libera manet, ut id oneris & relinquere, & assumere possit, vbi multum referre ad Dei obsequium iudicaret.* Fuit autem hæc declaratio facta occasione Patriarchatus Æthiopiarum, in quo casu, & similibus multum referebat scire gradum huius obligationis ex parte Societatis: quia hæc admonitio fieri debet, vel per ipsummet Praepotitum Generalem, vel per alium de Societate ab ipso designatum: nam licet in praedicto loco constitutioni solum dicatur, consilii esse debere Praepotiti Generalis, vel alius, quæ ille sibi ad hoc substituerit; tamen in ipsa forma vouendi, quam retulimus, quæ ex prima, & tertia congregatio generali sumpta est, expressè declaratur, hunc substitutum debere esse de Societate. Vnde in Episcopatu Æthiopiarum, vel aliarū prouinciarum multum distantiū, cum hac admonitio non possit immediate per Generalem fieri, oportet aliquem de Societate cū Episcopo miti, ut hoc munus loco Generalis praefaretur, quod effet Praepotito, & Societati graue onus, si ad hoc ex speciali obligatione teneretur & ideo prudenter animaduersum est, nullum esse in Societate de hac re obligationem.

Dubium 1.
An etiam
vita tenuan-
te & Societas
Episcopum
sive mo-
nere.

X. *Dubium 2.
An idem voti
um intelli-
gatur etiam
de Papatu.*

Dubium 3.
An idem voti
um intelli-
gatur etiam
de Papatu.

XI. *Dubium 4.
An idem voti
um intelli-
gatur etiam
de Papatu.*

XII. *Dubium 5.
An idem voti
um intelli-
gatur etiam
de Papatu.*

XIII. *Dubium 6.
An idem voti
um intelli-
gatur etiam
de Papatu.*

XIV. *Dubium 7.
An idem voti
um intelli-
gatur etiam
de Papatu.*

XV. *Dubium 8.
An idem voti
um intelli-
gatur etiam
de Papatu.*

XVI. *Dubium 9.
An idem voti
um intelli-
gatur etiam
de Papatu.*

XVII. *Dubium 10.
An idem voti
um intelli-
gatur etiam
de Papatu.*

XVIII. *Dubium 11.
An idem voti
um intelli-
gatur etiam
de Papatu.*

XIX. *Dubium 12.
An idem voti
um intelli-
gatur etiam
de Papatu.*

XX. *Dubium 13.
An idem voti
um intelli-
gatur etiam
de Papatu.*

XI. In priori casu supponitur illa quæstio non prætermittenda, an scilicet professus Societatis semel iam factus Episcopus, vel Cardinalis, ad hoc obli-

dubium iuxta a-
priori casu. getur superioribus votis ad non procurandam a-
liam maiorem dignitatem, vel prælationem, vel nō
acceptandam illam, nisi præcipiatur. Ad quam re-
spondendum videretur affirmatiū. Primo, quia re-
ligiosus factus Episcopus, tenetur ad obligationem
religiosi status, quia Episcopali non repugnet, vt in
toto superiori vīsum est; sed est peculiaris obliga-
tio religiosi profesi Societatis non procurare di-
gnitates, & non repugnat seruari in illo statu Car-
dinale: ergo. Secundo, quia hoc votum absolutè
fit, & est natura sua perpetuum, vt indicant illa ver-
ba formæ, *nunquam me curaturum, praesensurum, aut con-
fessurum, &c. & non extinguitur per superiorēm di-
gnitatem, quia neque ex natura rei hoc sequitur, neq;
iure aliquo est cautum: ergo durat obligatio eius.*

XIII.

Nihilominus dicendum est, hanc obligationem
cessare per subtractionem materia, quia materia
huius voti non est ambitio vel procuratio dignita-
tis absoluē sumpta, sed respectuē, id est, respectu
eius, qui adhuc permanet in puro statu religiosi So-
cietatis, ita vt sensus huius voti sit, non procurandi,
vel acceptandi transiit à religione ad talem di-
gnitatem: semel autem facta transiit, euacuata est
materia voti, quia omnis alius transiit iam non
est eiudicatio. Vel potest aliter explicari (&
in idem redit) ex voto virginitatis supra tract. 6. lib.
5. de voto c. 6. n. 14. explicato, diximus enim quod
si tantum fiat, de non violando claustrum virgini-
tatis, obligationem terminari ad primam vicem,
ideoque semel amissa virginitate, tale vōrum non
obligare; tale enim videretur esse in prefaci hōc vōrum,
de non mutando (vt sic dicam) tali modo sta-
tum religiosum: & ideo obligatio eius ad primam
vicem terminari videret. Quod si ita est, facta se-
mel mutatione, cessabit talis voti obligatio. Quod
autem ita fit, sudent in primis verba illa confir-
mationis, *Promittant ad nullam extra Societatem prælati-
onem, vel dignitatem obtinendam, se quidquam acturos, neque
ad sui electionem, &c. nam haec verba in rigore indicat
prima promotionē; nam postea, iuxta modum lo-
quēdī iuris, potius dicitur translatio, quām elecōio,*
maximē inter Episcopatus, extra summum Ponti-
ficatū, sed hoc evidētiū declarant verba sequen-
tia: *sed unusquisque videat, qua ratione animalium salutis,
iuxta nostrā professionē humilitatem, & submitionem inser-
nire posse. Hæc enim verba declarant, hanc obliga-
tionem solum respicere illos, qui in sua humili pro-
fessione adhuc perseuerant. Quod tandem confir-
matio, que subiungitur, *Ne Societas his hominibus,
qui ad propositum sibi finem sunt ei necessarii, priuetur; post
quam ergo iam aliquo priuata est, nihil quod hæc
partem de illius obligatione curat. Et quanvis ad
hæc omnia responderi posfit, hunc fusile finem, vel
rationem motiuam illius voti, materiam autem vniuersaliorem esse; quia sic indicant verba, quæ ab-
solutè, & perpetuō videntur obligare personam,
ideoq; priorem partem esse retinendam, tanquam
tutioem, & virtuti, ac religione magis fauentem: nihilominus in rigore iuris, posterior hæc sententia
vera videatur, & satis persuaderi his, quæ diximus.
Nam reuera intentio instituti fuit, continere suos
professos intra se, & in suo statu, de his vero, qui
iam sunt extrā, licet aliquando intra fuerint, non
ita curat. Neque est tanta curandi necessitas. Deni-
que licet prior sententia videatur quodammodo
securior, hæc est benignior, & ideo in materia one-
rosa, & ad minimum speculatiū incerta, satis se-
cura, & aliunde securior, quia pauciora vincula im-
ponit, & euitat pericula, quæ faciliora sunt in eo
qui iam ad dignitatem conseridunt.**

XIV.

*Responsum
iam dubium
postum in*

acceptando illam absq; obligatione præcepti: quia illa non est materia horum votorum, vt num. 13. *Summum Pontificatum,* prout ordinariē fit electio ad illum, non per-
tinere ad materiam illius voti, quia semper supponit per talē votum. Vnde obiter à fortiori collig pro-
fessum semel factum Episcopum non tenet ex vi
huius voti renunciare vñquam Episcopatu; vel ad
hoc petere facultatem, etiamē moraliter certus sit,
fote concedendam; tum quia mutato statu cessant
obligatio huius voti, vt dixi, tum etiam, quia ille
non votit non perseuerare in Episcopatu sponte-
ne, abfque vi præcepti, sed solum non acceptare
illum sine præcepto. Quocirca, non solum si in-
telligat esse melius, verum etiam si moraliter fibi
persuaderet esse necessarium ad suam salutem di-
mittere talem dignitatem, non peccabit contra
hoc votum, id non procurando, sed peccabit con-
tra propriam charitatem. Tandem autem adver-
te, in his casib; posse aliquod remedium adhiberi
mediante voto in hoc cap. explicato: nam in eis po-
terit talis prælatus admoneri à præposito Generali,
vt aliam dignitatem non ambiat, vel etiam, vt à
periculis eripere procuret, relinquendo quam ha-
bet: cui confilio tenebitur ille parere, ex vi huius
voti, si ad maius Dei obsequium, maioremque sua
animæ salutem perlinere iudicaverit, *juxta ea quæ
diximus num. 8.*

Iā verò superest quæstio de alio modo, quid scilicet
dicendū sit, cōtingat profesi ab humili statu
religionis immediate ad Pontificatū eligi, vel elec-
tionē procurare. Tunc enim videret virgē ratio
facta in n. 11. quia persona est capax talis obligatio-
nis, & votū absolūtē fit de omni prælatione, & di-
gnitatis. Fiq; hæc pars valde probabilis, ex quadam
cōmuni opinione Canonistarū, quod religiosus nō
potest, sine consensu sui Prælati, acceptare electionē
sui, etiā ad summū Pontificatum. Hæc vero opinio
mihi in tomo superiori nō placuit: & ideo cōse-
quenter ad ea quæ in illo pūnto dixi, probabilē hic ex-
istim, materia huius voti, non extendit ad summū
Pontificatum, tum quia cōstitutio loquitur de præla-
tione intra, & extra Societatem. Summus autem Pon-
tificatus, neque intra Societatem dici potest, vt per
se constat, neq; etiam extra, vt ibi ponderatur, quia
est prælatio vniuersalissima supra omnem religio-
nem, & ipsam etiam Societatem. Vnde intentio cō-
stitutionis solum videtur dirigī ad prælations par-
ticulares, & conditinctas à tota religione. Item
quia si loquamur de sola acceptatione, non est veri-
fīciale sub generali locutione, comprehendi casum
adeo sp̄eciale, qualis est elecōio simplicis religiosi
ad Pontificatum. Neque etiam est credibile cōfli-
tione electionem adēd singularem, & ad totus
Ecclesiæ bonum pertinente, & que eo tempore
fit, in quo Ecclesiæ caret vniuersali p̄fōto, qui hinc
hunc proficiat, & ideo vix potest moraliter fieri,
vt præceptum de illa electione acceptanda impona-
tur, etiā maxima infit necessitas. Vnde hic habet
locum regula iuris 81. in 6. sub locutione generali
non comprehendit sp̄eciale casum, qui non credi-
tur verisimiliter intentus. Demiq; hanc fusile men-
tem B. Ignatij collige ex verbis eius ad summū
Pontificem: quæ refert fidelissimum testis Petrus
Ribadeneira citatus cap. præced. num. 22. vbi in-
ter alias rationes, quibus Ignatius Pontificem per-
suadere nixus est, ad Ecclesiæ bonum pertinere, ne
operarij Societatis Episcopi hant, vna est, quæ vñ-
iores perceptur a sit fructus Dei Ecclesiæ, ex noſtris non Epis-
copis, quam Episcopis. Hoc autem vt probet, subiungit,
Nam qui Episcopus est, est maiorem autoritatem
habet, ac potestatem, certus tamen le coram simbus continuat
etiam

¶ fuit est tantum omnibus pacendis ad dictum. Quæ verba facis declarant, ipsum locutum esse de priuatis Episcopis, non de Episcopatu vñuersali. Quocirca licet ambitio eiusdem dignitatis, maiori ratione possit sub hoc voto comprehendit, tamen quia in utraque parte talis voti, de eadem dignitate extra Societatem sermo est, idem necessariò est dicendum; nec sine causa, quia moraliter superfluum erat hoc promittere: cum enim (vñ in tom. de fide disp. 10. sect. 4. in fine artigil) iure, vel consuetudine ordinaria, talis electio non fiat; nullus etiam est, qui dignitatem illam immediatè ambit, aut procuret, sed mediante Cardinalatu, & ideo huic modo fatis prouisum est, impediendo omnem prætentione, vel spontaneam acceptationem Cardinalatus; de hac enim dignitate certissimum est sub hoc voto continetur, sive sub nomine prælationis, sive dignitatis comprehendatur, sive (quod ego verū puto) sub virtu.

XVI.
Reputatus
vñuersum
duum.

Atque hinc facile expeditur alterum dubium, in eodem num. ii. si contingat professum Societatis fieri Papam, an teneat hoc voto audiendi consilia Praepositi Societatis, & illis parenti si meliora indicauerit. Existimo enim non teneri, quia pontificalis dignitas (vt dixi) non comprehenditur sub his votis: & in hoc casu, quodammodo est res clara: nam alij Praelati, licet non sint subditi Praeposito generali, neque etiam sunt caput eius, & propter priorem respectum, & subiectiōnem, quam habuerunt, decentiū possunt à Praeposito admōneri, arque ad parentum aliquo modo obligari: Summus autem Pontifex est caput totius Societatis, non solum, vt vñuersalis Episcopus, sed etiam vt supremus Praelatus religionis, & ideo non erat ita decens, aut conueniens, vt sub hac obligatione comprehendetur. Ad quod etiam ponderari possunt verba ipsius formæ videntur, si in Presidem alicuius Ecclesie promoneat: Pontifex enim non alicui Ecclesie tantum, sed vñuersali Ecclesie presidet: de illo ergo sermo non est. Quin potius occasione illius verbi dubitari potest, an sub hoc voto comprehendatur Cardinalis vt sic, id est, qui non fit Episcopus: nam ille ex vi talis dignitas nulli Ecclesie praefit. Nihilominus verius censeo comprehendit, nam illud verbum explicandum est iuxta constitutionem, ex qua forma illa videnti sumpta est: confirmatio autem p. 10. §. 6. fitchabat, Primitus etiam Deo, quod si quando dicto modo compulsius prælationis aliquam extra Societatem admittat, &c. Non est autem mihi dubium, quin Cardinalis in omni proprietate, & rigore sit prælatio extra Societatem: ergo etiam illi sub hac promissione comprehenditur. Vnde vox alia, Praefit, seu Praeful alicuius Ecclesie, vt æquipollens sumpta est, præsertim quia Cardinalis, licet Episcopus non fit, Titulum haber alicuius Ecclesie, in qua iurisdictionem habet Episcopalem, & ideo illi procedere dicitur.

XVII.
Enitit sen-
suum consi-
tutionem non
admittere, nec
Generali possit
dare, nisi sedis
Apostolicæ obediens illum compellat. Ibi enim in primis, non comprehendit dignitas Summi Pontificis. Quod patet, tum ex particula illa, extra Societatem, vt illam in n. 13. ponderauimus, tum quia ibidem supponitur sedes Apostolicam, id est, Pontificem, possit compellere Generalem ad dandam licentiam, quæd repugnaret respectu eiusdem dignitatis quia tunc Sedes Apostolica vacaret. Tum deinceps, quia non decebat prouulionem sedis Apostolice quod hoc quodammodo penderet à voluntate Generalis, vt in simili in n. præcedenti dixi. Deinde solum habet locum illa constitutio circa acceptationem primæ dignitatis. Nam religiosus Societas semel translatus ad statum Episcopalem, si trans-

feratur postea ad alium Episcopatum meliorem, vel si prius factus Cardinalis, postea fiat Episcopus, iam non indiget hac facultate Generalis, non solum quia iam non est sub obedientia eius, sed etiam propter alia; quæ in n. 13. & 14. adduximus circa prædicta vota, est enim eadem ratio.

Aduerto præterea hanc obligationem de irre communi conuenire omnibus religiosis respectu suorum prælatorum ratione voti obedientiæ, vt in tom. superiori explicatum est, nonnulla tamen vindicentur in hoc esse specialia Societatis. Primum quod facultas hæc referuntur Generali, quod in aliis religiosis regulariter non fit. Secundum quod Generalis ipse non potest illam dare, nisi coactus obedientia Pontificis. Tertium quod non solum inferiores religiosi, sed etiam ipsemet Generalis si ei concedatur talis dignitas, non potest illam acceptare, sine consensu Societatis, vt habetur 9. p. Constit. cap. 4. §. 5. & c. 5. §. 6. & in declaratione virtus loci. Vbi etiam additur, Societatem non debere præstare consensum, sed expectare præceptum Pontificis, quod sub peccato obligat. Quod in aliis religiosis non postulatur, sed sufficit quod solus Pontifex consentiat, seu facultatem præbeat, arguendo c. cum venerabilis, de consuetudine, &c. si Abbatem de electione in 6.

XVIII.
Nac epa-
rati que li-
centia con-
venit omni
religioso, in-
ter si tam
inter nos
& alios.

Rursus considero constitutionem illam, non de solis professis, aut coadiutoribus spiritualibus locis, sed in vñuersum de religiosis Societatis: nam simpliciter dicit, Nullus posse, &c. comprehendit ergo omnes, qui sub obedientia Generalis militant. Vnde si contingenter (quod difficile non est) per auctorem, vel fauorem alicuius Principis, scholarem approbatum in Episcopum eligi, seu nominari, etiam illi non potest, ex vi huius constitutionis, acceptare Episcopatum sine licentia Praepositi Generalis. Hac autem obligatio ex vi huius constitutionis, non est ad peccatum, quia omnibus constitutionibus generale hoc est, & nihil speciale de hoc est declaratum: vnde cum scholares de hac re nullum votum emittant, videntur ad hoc non obligari sub peccato, sed tantum sub regula perfectionis. Ni hilominus tamen ex adminiculo iuris communis, existimo hanc esse grauem obligationem. Cum enim hi scholares sint veri religiosi, & quoad obligacionem obedientes, tam non habent velle, aut nolle, quam quilibet alij, comprehenduntur sine dubio sub generali lege capitulo, si religiosus, de Elect. in 6. quo declaratum est, in religioso grauem presumptionem esse, acceptare electionem de factam, sine consensu Praelati sui. In Societate autem per hanc constitutionem declaratum est Generalem esse vñuersum Praelatum, ad quem hoc pertinet. Ergo in Societate acceptare dignitatem sine licentia Generalis, est acceptare sine licentia Praelati. Nam licet singulis Provinciis, aut Rectoren consentire, nihil facient, neque in ea re sunt Praelati, ergo est illa grauissima transgresio, non quidem ex vi solius constitutionis, sed illa supposita, ex vi iuris communis.

XIX.
Ex admini-
culo iuris
inducitur
suis gravis
obligatio.

Et eadem ratione censeo, acceptationem, vel electionem aliter factam esse irritam ex vi prædicti capitis, quod eodem modo induci potest. Ed ad idem Talis obli-
capitis, quod eodem modo induci potest. Ed ad idem gationis
ponderari potest verbi illud nostra Constitutionis, violatio ab
nullus possit, quod de se sufficit ad irritandum, vt vul- nolat acce-
pationem.

Nec nisi de
prima ac-
ceptatione
dignitatis.

ipsum

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ipsum tanquam proprium præceptum, sed permodum simplicis regulæ; neque hanc obligationem, seu constitutionem esse speciali voto confirmatam: & idem est de Societate, respectu Generalis. Posset ergo contingere, vt Generalis, aut Societas indebet avendo potestare sua, vel aliqua Epicheia, talem facultatem daret, sine præcepto Pontificis: illa ergo non obstante, obligabitur professus ad non acceptandam dignitatem (quoniam si acceptaret valeret electio) donec præcipiatur: qua obligatio in scholari approbato non inuenitur, quia nascitur ex voto speciali, quod scholares non emittunt.

C A P V T X.

De voto manifestandi procurantem dignitatem, quod inter alia a professis Societatis emittitur.

I.
Videri votū
hoc proce-
dere solum
de dignitatis
bus intra
Societatis.

V Tambitio dignitatem, & Prælationum, tam intra Societatem, quam extra illam, nullum in eadem, quoad fieri possit, locum haberent, non fuit contentus B. Ignatius professi speciali voto obligare ad eas non procurandas, sed etiam addidit votum, quo promitteret manifestare hoc Societati, quemcunque in hoc peccare intelligerent. Verba constitutionum p. 10. §. 6. hac sunt. *Omnes professi se nihil unquam ad eam id est, dignitatem obtinendam, atturos, & quos agere animaduertem velaturos Deo, ac Domino nostro voleant?* Circa quem locum aduentendum occurrit, ex vi illius, solum videri præcipi, vt hoc votum fiat de dignitatis, & prælationibus Societatis. Nam verba proximè præcedentia sic habent. *Erit summi momenti, vt perpetuo felix Societatis status conservetur, diligentissime ambitionem submouere, ac aditum ad dignitatem, vel prælationem illam directe vel indirecte, querendam in Societate præcludere; & proximè subduntur verba illa citata, omnes professi, &c.* Ex quo contextu planè conflat, illius relatum, ad eam obtinendam, referre solum dignitatē, & prælationem in Societate. Item, quia de alijs extra Societatem, statim subditur, *Promittant etiam ad nullam extra Societatem prælationem, vel dignitatem se quidquam atturos.* De deferendis autem prætentoribus harum dignitatum, nihil subiungitur. Nec dici potest, hæc posteriora verba intelligenda esse iuxta priora, quia hoc nullum habet in contextu fundatum, & materiæ sunt omnino diuersæ, sicut est conuersio in posteriori clausula additur promissio non acceptandi dignitatem extra Societatem nisi præcepto cogantur, quod, quia in priori additum non fuit, ad dignitates intra Societatem non extenditur, vt suprà cap. 8. n. 2. vidimus, ergo similiter, &c.

II.
Opp. sicut
rejiciuntur.

Nihilominus praxis Societatis habet vt de utrisque dignitatibus hoc votum fiat. Nam post duo vota non procurandi prælationem, aut dignitatem intra, vel extra Societatem additur; *Tum si quem faciam aliquod predicatorum duorum curare, vel pretendere, promitto illam remque totam me manefaturum Societati, vel Professio eius.* Vnde non est dubium, quin hoc votum obliget in utroque genere dignitatem, siue illud fiat ex vi prædicta constitutionis: sive (quod mihi propter argumentum num. præcedenti factum probabile est) illa fuerit extensio quædam à tertia generali congregatione facta, cuius auctoritate decreto 46. forma vouchet à prima congregatione iam præscripta decreto 102. ita extensa est, nam ad hoc potestatem habet congregatio generalis, & fortasse cum illi 3. congregati interfuerint, multi ex Patribus, qui & intentionem B. P. Ignatii, & vnum Societatis à principio cognoverunt, hanc eius fuisse mentem declararunt, licet illis verbis constitutionis satis explicata non fuerit.

Hoc igitur voto supposito, tria sicut in precedenti ^{tertia} cap. circa illud declaranda occurrant, vultus, materia, & obligatio.

De utilitate huius voti.

Circa utilitatem ratio dubitandi esse potest, quia vel hoc intelligitur de detegendo crimen alterius, quando ad commune bonum Societatis est necessaria, & potest cum fructu fieri, vel absolute, & fine limitatione, vt verba sonant. Priori modo votum est parum vtile, quia tunc ipsa ratio charitatis obligat, & sufficit inter viros religiosos, neq; oportet laqueos addere, posteriori autem modo, vnum effet iniquum, quia sine necessitate, & fructu boni communis non est proximus infamandus. Nihilominus dicendum est, votum hoc, & sanctum & vtile esse Societati. Quod auctoritate sufficiens probatur ex approbatione summorum Pontificum, vel generalium, vt à Paulo III. & Julio III. confirmatis institutum, & approbantibus constitutiones, vel speciali, vt à Gregorio XIII. in constitutione, *Affidente Domino, ex qua etiam colligitur, hoc votum cadere in utraque dignitate; nam potest vota non prætendendi dignitatem intra, aut extra Societatem subditur, item Societati, vel eius Professi manifestatores, si quicunque aliquid burlandi molitur.*

Ratio autem quoad honestatem huius voti clara est; quia deferre ad superiore peccatum subdit, maximè quando vergit in commune detrimentum, perle, & ex obiecto bonum est dummodo debito fine, & circumstantijs vestiatur. Sic Christus dixit Matth. 18. *Dic Ecclesi, votum autem hoc, quanvis simpliciter, & abolitè fieri, intelligendum est de reuelatione iusta, & charitati conscientia; vnde simili dixit Sylvest. verb. Denunciatio, quæst. 5. quod explicare non fuit necesse; quia, & ex materia i. s. & ex ratione voti erat satis manifestum; nam certum est hoc genus delicti multum posse nocere Societati. Certum etiam est hoc documentum maius futurum, si tale delictum à scientibus occulatur: nam & timor peccatum, & prouidencia superiorum multum inuare potest, vt illud non serpat, neque efficiat habeat. Est ergo per se bonum, ac moraliter necessarium ad commune bonum Societatis vt superioribus manifestetur: ergo hoc etiam voulere honestum est.*

Quod vero etiam vtile sit, declaratur, tum quia licet charitas possit per se ad hoc obligare; tamen peculiaris obligatio religionis ex voto, & est magis clara, & expressa; & multum solet mouere conscientiam religiosum etiam quia hoc votum non tantum obligat, supposita alia obligatione charitatis, sed absolute, quories id potest honestè fieri, etiam alia non est præceptum. Sepe enim accidere potest, vt reuelare peccatum fratris superiori, posset honeste fieri, non tamen fit sub præcepto, quia præcepta affirmativa non obligant pro seipso, etiam supposita honestate actus, nisi intercedat sufficiens necessitas: hæc enim separabilis est ab honestate, etiam in praesenti materia. Nam ad honestatem sufficit aliqua vultus, que tamen non semper sat est ad præcepti obligacionem: si ergo quis obligatur ex voto ad subuenientiam hos remedio Societati, non solum quando necessitas charitatis cogit, sed etiam quando vultus maioris boni suaderet, & honestat etiam in magnam profecto utilitatem religionis cederet tale votum. Ita ergo est in praesenti voto, vt amplius ex illius declaratione confitabit.

De materia eiusdem voti.

Circa materiam erga huius voti distinguuntur remota, & proxima. Remota est peccatum ambi- ^{Explana-} ^{tionis}

*interioriter
mota per 3.
quatuor.
primaria/3.
tatio.*
tio in procuranda dignitate, intra, vel extra Societatem. Proxima est manifestatio illius peccati. Circa priorē inquiri potest primō, qualis, & quanta futura sit hac ambitio, vt sit materia huius voti, sed in hoc, regula de sumi potest ex dictis supra in cap. 7. vsque ad num. 12. circa votum non ambiendi dignitates: ibi enim declaraimus quid sufficiat ad violandum grauerit illud votum, illa ergo ambitio, quae fuerit peccatum mortale contra votum illud, est materia sufficiens in suo ordine ad huius voti obligationem; nullo enim certiori modo potest hac materia designari. Quod etiam ex verbis constitutionis satis colligitur, quae sic habent. *Promittant semib[us] vniq[ue] ad eam obtinendam acturos, & quos agere animaduertent delatuos. Eadem ergo actio, quae cauenda promittitur, deferenda voteretur, si in alio animaduertatur.*

VII.
2. questione
Queritur vero subinde potest, an oporteat tale peccatum in altero esse contra suum votum, ut sit materia huius voti, quod est querere, an hoc votum obligat ad manifestandum judicialiter illud peccatum commissum a quocunq[ue] religioso Societatis (nam de fraterna manifestatione res viderat clara, ut lib. 10. c. 9. constabit) vel solum ab eo, qui ex voto speciali illud cauere tenetur. Potest enim etiam scholaris approbari in hoc delinquere, vt ex dictis in c. praece. n. 19. intelligi potest, quanvis nullum votum de hac re fecerit: tenebitur ergo professus Societatis, ex vi huius voti, illū manifestare? Respondeo manifestentia non teneri. Nam licet in forma vobendi dicatur, si quem sciant: & in constitutione. & quos agere animaduertent: tamen ex subiecta materia, & ex contextu constat, illa relativa eos tantum referre, qui ex voto ad delictum illud cauendum obligantur. Ratio vero esse potest, quia licet Societas maximè expedit, ut omnes, qui quocunq[ue] modo, sunt membra eius, omnem ambitionem evitent, nihilominus non omnes ad votum de hac re emitendum obligantur, sed sufficienter in hac parte proutrum creditur Societati, si principia membra eius, que iam sunt cum illa (vt he dicam) vltimatè coniuncta, hoc vinculo obligantur: cum in illis magis timeri posset hoc vitium, quia futuri sunt digniores, & ad huiusmodi munera aptiores, & propinquiores. Sic ergo sufficiens vltimum est, si votum manifestandi hoc delictum solum in ordine ad easdem personas fiat. Item sicut scholares approbati non tenent ex speciali voto deferre professum, etiam si illum in hoc peccare animaduertant, sed solum ex communis regulis, & lege charitatis: ita neq[ue] è contrario professi tenentur ex suo voto ad manifestandum hoc delictum judicialiter, etiam si in scholari illud animaduertant, sed solum ex eadem regula, & lege charitatis. Tandem potest etiam circa hanc partem inquiri, an peccatum hoc debeat esse publicum, vel occultum sufficiat: item an certum, vel etiam dubium. Sed hac tractabuntur commodius explicando obligationem huius voti in 3. punto.

VIII.
Materia
prima du-
plex. Et de
guana pro-
cessus votū.
Circa alteram partem materie, quam proximam appello, dubitari potest de qua manifestatio, seu denuntiatione, in ea sit sermo. Duplex enim esse potest denuntatio, quantu ad praeceps spectat: una judicialis, quae ordinatur ad punitionem delicti iam commis, & consequenter ad vitanda similia, non solum in ipso, qui denunciatur, sed etiam in alijs. Alia paterna, seu fraterna appellatur, quae ordinatur pricipiū ad emendationem in futuro, vel propter spiritualē salutē ipsius in delinquentis, vel pricipiū propter bonum aliquius communis, cuius graue detrimentum ex tali delicto probabiliter timeretur. Dubitari ergo potest, de qua istarum denuntiationum intelligendum sit hoc votum, nam ipsum in differenter fit; & tamen ad executionem eius multum referit, an uno vel alio modo facienda sit de-

nuntatio. Quia si votum solum obligat ad denuntiationē paternā, non tenebitur quis judicialiter denunciare, & consequenter non poterit Praelatus Societatis ad punitionem delicti procedere cuius oppositū constitutio supponit, pœnā inhabilitatis imponens proper hoc delictum; nec sine causa, quia alia non est illud sufficiens remedium ad cohendendum hoc delictum. Item quia alias seruandus est in hac denuntiatione ordo correctionis fraternalis, & admindendus est prius delinquens, si est spes emendandi, vel si est emendata, non est facienda: quæ omnia videntur esse contra finē, & intentionem huius voti; quæ fuit efficacius remedium adhibere, vt nemo auderet vitium hoc in Societate introducere. Quod si proper hoc dicamus, votum hoc intelligi de denuntiatione judiciali, sequitur, neminem obligari ad exequendum hoc votum, nisi quando potuerit probare delictum, quia judicialis denuntiatione non potest licet aliter fieri, nam est fini improprietate, & per illam infameretur proximus sine fructu, & daretus occasio faciendi similes iniurias proximo. Illud autem consequens videtur etiam minimum eneruare vim huius voti, & efficaciam huius remedium. Posset enim hoc delictum serpere in Societate, & multum illi nocere; priuquam est probabile in iudicio.

Ad hanc dubitationem breuiter dicendum est, IX.
materiam huius voti praeceps, & indefinitē, esse ac-
cipiendam prout verba sonant de manifestatione Authoritas
facienda Praeposito, eo modo quo licet fieri potue-
rit. Cum enim votum indistinctē fiat, non possumus nos illud limitare circa id, quod materia voti intrinsecè postulat: hoc autem solum est, vt actio ho-
nestē, & utiliter fiat. Quocirca, quando circumstantiae non iuvant, vt denuntiatione judicialis fieri possit, paterna autem, seu fraterna, aut quocunq[ue] alio no-
mine vocetur delatio alia ad superiorē, commode, & utiliter fieri possit, illa erit sufficiens materia huius voti, quia per illā satis expletur, quia solum, seu indistinctē promissa est manifestatio superiori: unde non est dubium, quin ad illā facienda tunc obliget hoc votū. Si autē judicialis denuntiatione commode fieri possit, etiam poterit fieri licet, constatque sufficiemtē esse ad hoc votum expletendum. Exstimo autem immediate non cadere sub obligationem eius, quia plus inuoluit, quam promissum sit. Semper ergo satishat voto huic, simpliciter manifestando rem superiori, qui iudicabit an debeat procedi ad denuntiationem judicalem, poteritque obligare subditum, vt illam faciat si expedire censuerit, si non in virtute huius voti, saltem in virtute obedi-
entiae, quod satis est. Ad difficultates autem po-
fitas respondere nunc non est necesse, quia neutram difficultatem Quid ad
partem admittim⁹ tanquam definitē necessariam, inn praece. difficultates
in quo sensu illa procedunt, & ideo non sequun-
tur. Quid autem dicendū sit de nonnullis casibus,
qui ibi tanguntur, in sequenti punto attingemus.

Quando & quibus circumstantijs hoc votum obligat.

Circa obligationem ergo huius voti, quia affir-
mativa est, explicare oportet quando, & cum quib⁹ Quid ad
circumstantijs obligat; est enim hæc obligatio quasi
præcepti affirmatiui, cuius natura est, vt non obli-
get pro semper, sed tempore opportuno, & cum de-
bitis circumstantijs. Primum ergo dubitari potest, quæ, X.
& quanta notitia de delicto alterius requiratur in
habente hoc votum, vt obligetur ad manifestandum
illud superiori. Videtur enim quælibet probabilis
coniectura, vel suspicio sufficere, saltem vt in eodē
gradu, & fine maiori exaggeratione aperiatur super-
iori. Quia talis manifestatio tunc etiam est contenta-
ne fini huius voti, nam potest esse utilis ad impe-
diendum

diendum maius malum, vel tollendam suspicione-
rem, si fundamentum non habuerit. Videtur et-
iam consentanea verbis constitutionis: nam in 10.
p. §. 6. dicitur, *quos animaduererint, quod verbum*
generalem significationem habet, completere
omnem illum modum cognitionum. Vnde in 8. p.
cap. 6. §. 2. in declarat. A. hic casus distinguitur
quod modum punitionis quando de illo satis
constat, vel solum est suspicio probabilis, aut non
satis probata. Vnde videtur supponi in omnibus
his casibus esse manifestandum.

XI.

*Rofili tur-
obi pare/o-
lum cū no-
tisca etia.*

In hoc dubio tractari potest quid sit in obligatio-
ne, vel quid liceat, aut expedit. *Quod priorem*
existimo votum hoc non obligare, nisi supposita
certitudine delicti. Probat ex forma vouchendi,
Si quem sciam, &c. quod verbum retinetur etiam in
constitutione, *Ascendente Domino.* Est autem sumen-
dum in ea proprietate, in qua saltem commun modo
loquendi usurpatur. nullus autem prudens dicit se
scire, nisi quae morali saltem certitudine nouit. li-
cet enim non oporteat interpretari illud verbum
in dialectico rigore, saltem moralis, & iuridica pro-
prietas retinenda est: iuridice autem nullus dicitur
scire, nisi qui moralem certitudinem de re haberet.
Vnde glossa in 1. 2. antepenult. ff. de aqua pluia-
li arcenda, *scire esse veritatem visu percepit* in
mente retinere: *vbi per visum intelligit quam-*
cunq; experimentalē rei cognitionem. Sic enim
Bartolus dixit, *per visum intellexisse omnē sensum* in
l. 1. ff. de interrogatoris actionibus, *quam referit* Nauar. in cap. *Si quis autem, de pœnit. d. 7. num. 9.* qui addit per visum etiam intelligi posse puram in-
tellectualem cognitionem, sed non est necesse, quia
agimus de scientia humana, & practica.

XII.

*Qua certi-
tudo requi-
riatur.*

Ad eo vero ad scientiam, de qua agimus, non
oportet rem esse visam, aut proprio experimento
cognitam, nam si certa humana fides, per testimo-
nia fide digna, de illa habeatur, satis erit, nam haec
sufficit ad moralem certitudinem. Vnde Innocen-
tius in cap. *cum in causa de iuramento calumniæ, iu-*
ramentum de veritate dicenda quam quis fecit; non solum
esse posse de his, quæ quis videt, sed etiam de his, quæ indubitanter credit, non solum fide
divina, sed etiam humana. Consentit Felinus re-
ferens plures alios in cap. 1. de summa Trinit. & fid.
cathol. *vbi specialiter notandum est, quod cum* Dominico, & alijs dicit, posse aliquem dicere pro
certo scire, quod ab uno fide digno tanquam cer-
tum accepit. *Quod etiam significat Nauar.* in cap.
inter verba, concl. 6. Corol. 66. num. 38. qui etiam
allegat glossam in l. 1. quis extraneus. §. *scientiam, alias*
si quis, ff. de acquirenda hæreditate, & in l. Tito fian-
dus, ff. de condit. & demonstrat. Sed illæ parum,
aut nihil ad rem præsentem dicunt. Denique addit
Nauarrus hanc moralē certitudinem sufficere, ut
subditus teneatur manifestare delictum Prælatorum
interroganti, an illud sciat, siue per generalem, siue
per particularem inquisitionem: sic ergo in præsenti
sufficit simili certitudo, ut votum obliget ad mani-
festationem. Ratio autem est, quia tunc subest
materia huius voti in omni proprietate verborum
si moraliter accipiuntur, ut re vera sumenda sunt:
subest etiam ratio sufficiens boni communis, per
medium ordinatum, quia per illam manifestatio-
nem potest facile præueniri ad exactam cognitio-
nem delicti, maximè si reuelentur personæ a qui-
bus talis notitia accepta est.

XIII.

*Satisfit ar-
guimento*
num. 10.

Quod autem minor notitia, aut qualibet alia
suspicio non sufficiat, satis ostensum est ex ipsa forma
vouchendi, per quam declarandum est aliud verbum
constitutionum, *si animaduererint.* Quod etiam in
rigore significat satis certam cognitionem. Alio
vero in loco constitutionum, quamvis supponatur
aliquando, posse negotium hoc de aliqua persona

tractari, propter solam suspicione, eamque non
inueniri probabilem post exactam rei examinatio-
nem; non tamen afferitur, cum sola illa suspicione
obligare votum ad huiusmodi manifestationem.
Nec deniq; satis est, quod illa possit esse utilis; quia
ad voti obligationem oportet inficerre materiam
omni euentu, in quo potest esse utilis, satis enim
fuit prouidere casibus certis, & moraliter necessa-
riis. Quo circa, licet in casu solius suspicione, vel
opinione non satis certe, obligationis hiatus votino mutu-
cogat, nihilominus sapere poterit manifestatio esse delictum
licita, si purè & simpliciter sat in ego gradu in quo *inveni*
vouetur, eo fine ut superior ea cognitione induc-
et, attentius vigilet, & prudenti modo perspiciat,
an res illa maius habeat veritatis fundamentum, vel si
nullū inuenierit, ut etiā suspicione occasio tollatur.

Secundū dubitari potest an hoc votum oblige
denunciare delictum, quod præteritum est, & in *Quod*
futurū omnino non pendet: ut v. g. si nulli confa-
ctus, aliquipsum aliquando ambijisse prælationem, *in deo*
iam vcrō omnino cessasse, vt non sit morale peri-
culum reincidendi, an teneat nihilominus illius præ-
delictum Generali manifestare, siue ille conleque-
tus fuerit dignitatem, quam ambar, siue non,
hoc enim ad præsentem obligationem nihil referre
videtur, cum effectus consequitus non augeat, nec
minuat delictum. Pars ergo affirmans siaderi po-
test, quia hac manifestatio non ordinatur præcipue
ad emendationem priuata personæ, sed ad com-
mune bonum Societatis, ut illa omnino impediatur
hoc ambitionis genus, ad quod valde necessaria
est potest, etiam in eo cau rem manifestare.

Nihilominus dicendum censeo in eo cau votum
non obligare. Probatur: nam verba voti haec sunt;
Si quem sciam aliquid prædictorum duorum carere, rela-
tendere, scilicet de præsenti: non verò dicit, curas; aut prætendit, quod longe diuersum est: nec obli-
gatio rigorosa est ultra verborum exigentiam ex-
tendenda. Atque idem probant verba constitutionum
10. p. §. 6. & *quos agere animaduererint delictos* & verb. Gregorij XII. *Si quem sciam aliquod huius-*
modi moliri. Declaratur præterea, nam *vbi B. Ignatius* voluit hanc obligationem ad præteritum actu
extendere, id expressit, cum ergo id non expresserit,
signum est noluisse. Antecedens patet §. p. con-
stit. cap. 6. §. 2. *vbi pro eo tempore quo Societas* congregata est ad eligendum Generalem, omnibus
electoribus præceptum imponit, *Vndeque sub*
pena excommunicationis late sententie, teneatur V. caro me-
nifestare, vel alius ex antiquioribus professis, qui cum Vicario conferat, *si sciat aliquem hoc munus affectasse, vel etiam non*
affectare directe, aut indirecte id procurando, vel signo aliquo id declarando. Quod præceptum peculiariter est, & di-
stinctum ab obligatione voti, & non habens locum
in aliis dignitatibus, vel prælationibus, sed solum
in Generalatu, proper rei gravitatem, & idcirco
specialiter extenditur ad præteritum tempus, quia
ibi etiam confidatur dignitas eligendorum, & fi-
delitas eligentium, & utrumque existimat valde
minuitur ex tali delicto etiamque præteritum si ergo
ab eo cau, ut ab speciali, optimum sumitur argu-
mentum ad negandam extensionem illam in gene-
rali obligatione in qua non exprimitur.

Eo vel maximè quod etiam in illo præcepto, il-
lud præteritum, affectasse, non est extendendum ad *Expositus*
totum tempus vitæ præterita, sed ab obitu Gene-
ralis, usque ad tempus electionis, ut videatur deca-
derat, ratum à quarta congregatio generali in formula præcep-
tum generalis congregatio §. 21. *vbi etiam decla-*
rat, præceptum illud, non tantam obligare respectu Generali
corum, qui ad electionem congregari sunt, sed re-
*spectu omnium de Societate, quicunque & vi-
sionem* *sunt, qui ab obitu P. Generalis, ad electionem usque pro* *ad*
pro alijs

pro aliis ambierint, quia nimur de omnibus potest Feri electio, & omnes possunt electionem perturbare; praeceptum autem manifestandi licet ibi non videatur imponi omnibus de Societate, sed solum ad electionem congregatis, nam ad illos tantum loquitur dicta constitutio; tamen in formula congregacionis generalis §. 82. extenditur praeceptum sancte obedientie ad omnes, qui scierint similem ambitionem, sive sint ex numero congregatorum, sive non; ibi vero non agitur quidem de electione Generali, sed ahsistentium, tamen ob identitatem rationis potest inde sumi argumentum, vel interpretatio prioris praecepti, quamvis in materia odiosa. Praecepto autem modo merito fit illa extensio ad præteritum, quia quamvis forte ambitione cessaferit, effectus eius moraliter durare censetur, ob temporis breuitatem: in modo vero potest moraliter presumi emendatio: at vero in materia huius voti nulla est limitatio, vel delignatio præteritum temporis, & idem in illa non sit hac exceptio, alias quantumvis lapsus aliquis finitus iam esset, emendatus ac sopus, excitandus est propter obligationem huius voti: quod nec charitati consentaneum est, nec Societati necessarium, aut utile.

XVII. Vnde ad rationem in contrarium responderetur in primis, vt supradixi in num. 13. ad obligationem voti, non quamcunque virtutem esse spectadam, sed materiam, & verba quibus sit votum. Deinde licet ex tali manifestatione sperari possit illa generalis virilis, quod debita non maneat impunita: tamen non est hoc, quæ præcipuè per hoc votum intenditur, sed præcludere aditum ad querendam, vel obtinendam dignitatem per ambitionem: ad hunc autem finem satis est ambitione, quæ aliquo modo durat, impedit. Vt autem ambitione finita cœatur, non satis est mutata voluntatem, vel egisse penitentiam prioris delicti: nec cum effectu cessaferit nouam solitudinem, & negotiationem ad dignitatem obtinendam, sed necesse est præteritum factum ita retractari, seu impediri, vt effectum non habeat, id est, vt ex vi negotiationis facta, dignitas non obtineatur, aliqui, & finis primarius voti perfeuerat, & materia etiam durare virtualiter censetur. Et ad confirmandam totam hanc doctrinam facit, quod communiter Doctores tradunt circa præcepta Superiorum inquirientium delicta in generali ad ea demandanda, vel impedienda, excusant enim subditos ab onere talium præceptorum, quod delictum omnino cessauit, & nullum nouum periculum omnino timeatur, vt videre licet in Nauarro, cap. In verba, concil. 6. coroll. 66. Soto lib. 5. de lusit. p. 5. art. 1. ver. 1. Et hic sumenda est regula. Corduba in sum. q. 6. 4. qui alios refert.

XVIII. Tertium dubium est, an hoc votum obliget quodammodo delictum alterius occultum est: & ratio dubitandi esse potest, quia hoc votum absolutè fit. In contrarium autem est, quia manifestare occultum delictum fratris, videtur intrinsece malum, quia Ecclesia non iudicat de occultis: denuntiatio autem, quæ fit Ecclesia, vel pastorum eius, ordinatur ad aliquid Ecclesiæ iudicium: ergo si fiat de re occultâ, est prorsus inutile ad hunc finem: ergo si fiat, erit pura detracatio, & consequenter intrinsecè mala. Vnde de inquisitionibus generalib. est communis resolutio, neminem teneri ad denuntiandum, quod probare non potest. Angelus verb. denuntiatio, num. 13. Sylvest. q. 4. num. 5. verb. excommunicatio, 2. dub. 3. num. 18. qui tamen hoc limitat ad denuntiationem publicam cum Roefella eodem verb. nu. 16. talis autem est videtur manifestatio, de qua hanc agimus: & idem sentiunt plures alii, quos refert & sequitur Corduba a paulo ante citatus, & lib. 1. questionarij quest. 43. & plura de hac materia infra videbimus lib. 10. per varia capita, explicando quan-

Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

dam regulam Societatis: & quia ex illa generali materia hæc specialis pender: ideo in præsenti breuiter hoc dubium expediemus.

Primo ergo vulgaris distinctio præmittenda est, de delicto publico, vel occulto, in vroque n. membro varijs sunt gradus, vt tangitur in cap. nefra, de cohabit. cleric. & mulier. & à Doctoribus ibi: tamen ad rem præsentem explicandam distinxus possunt ita proponi: quoddam enim delictum est ita occultum vt sub secreto confessionis scatur: & hoc in quæstionem non venit, quia semper intelligitur exceptum, vel potius illud non reputatur scitum. Aliud est ita occultum, vt per solam secretam consultationem ordinatam ad bonum, & remedium animæ delinquentis scatur. Tertiò est occultum, quod sub comuni naturali secreto scitur per solam relationem, seu narrationem ipsiusmet delinquentis, vel alterius. Quartò est occultum, quod vnius nouit per certam scientiam, seu visionem, à nullo autem alio scitur. Quintò quod vnius tam tamen testimonio, praeter ipsum denunciantem probari potest. Sexto quod est sufficiens probabile per duos, vel tres testes, quauis de illo nulla sit infamia, vel maior notitia, & hinc gradus participare incipit aliud de publico: quamvis absolute tale delictu, non censeatur publicum à Theologis, nec Iuristis, sed proprio nomine dicatur probabile, vt videre licet in Caietano, & aliis 22. q. 33. art. 7. Nauarro in Summa cap. 27. nu. 255. Adriano in 4. materia de correctione fraterna, & aliis citatis & citandis.

Publicum ergo propriè dicitur, quod ab aliqua communitate, vicinia, aut familia scitur, vel saltem à maiore parte eius; oportet tamen, vt familia sit saltem decem personarum, iuxta frequentius arbitrium Doctorum, quos citauimus: vnde saltem necessaria est vt à sex, vel septem personis scatur: & hoc credo in præsenti sufficere, etiam si non sit ille numerus maior pars communis. Quis enim dicat tantum esse publicum hoc delictum ambitionis, de quo agimus: quando scitur in maiori parte totius Societatis, vel totius domus; in quo sunt centum, vel plures personæ, vel totius congregationis generalis constantis etiam magno numero personarum? Satis ergo est quod à pluribus certò scatur: numerus autem definiri non potest, nisi prudenti arbitrio: sex autem, aut septem videtur sanè numerus sufficiens, saltem ad minimum gradum publici facti. Nam aliud dicitur notorium, quod frequentior rem requirit notitiam: aliud dici potest famosum, quod præter certam notitiam plurium, addit infamiam inde ortam. Præter hæc verò dici etiam potest famosum, vel etiam laborare infamia delictu, quod à multis scitur per relationem tantum, ab uno tamen oculari testi manantem. Deniq; aliquando est infamia de delicto, cuius origo ignoratur, solumq; de publico rumore constat.

Ad dubium ergo propositū respondeo in primis, quocunq; ex dictis nuper modis, delictum fit publicum, vel etiam sufficiens probabile, votum hoc obligare ad eius manifestationem. Quod est certi, quia tunc manifestatio licita est, sive fiat per denuntiationem secretam, & paternam, sive iudiciale, estque utilis ad finem voti, & comprehensa sub verbo eius. Solum potest esse difficultas, an ultimus modus infamie sufficiat ad denuntiationē iudiciale, de qua dicam statim. Addo ergo etiam quando delictum est semiprobabile, i. e. ab vno fide digno teste sufficiēre notum (qui erat quintus modus in num. 19. positus) obligare votum, quia etiam tunc potest licet fieri, saltem per secretam, & paternam denuntiationem, vt ex dicendis à fortiori patebit. Quis potius credo etiā tunc post fieri iudiciale denuntiationē, ita vt denuncians nō se obliget ad integrā probationem, sed solum ad manifestādum

CCC

quod

XIX.
Præmissum
tur varijs gra
duis.

XX.
Gradus va
rii publici
d. licta.

XXI.
1. pronun
ciatū quond
am denuntiatio
nem iudi
cialem.

quod scit. Nam materia est pertinens ad commune bonum, cui preferendum non est priuatum incommode, & ille modus denuntiationis potest esse valde vtilis ad illum finem, quia deferuerit, ut superior posse legitimè interrogare testem, & vt post ilius testimonium, posse iuramento, vel alio conuenienti modo cogere reum ad veritatem dicendam: imò addit Nauar. dicto cap. Inter verba, nu. 381. (vbi hanc sententiam tenet) quod ipsemet denunciator potest esse testis simul cum alio, ad probandum delictum via denuntiationis, ad effectum iniungendi penitentiam, & emendandi peccatum.

XXII.
3 primum
casum.

Expeditur
ratio utrius-
que dubia-
dum nu. 18.

Extra hos verò casus, in omnibus aliis modis occulti delicti, non potest quis etiam occasione huius voti, procedere ad denuntiationem iudiciale; quia talis denuntiationis per se non est rationi consentanea, quod intendunt authores in ratione dubitandi nu. 18. allegati, & probat ratio ibidem facta. Atque eodem modo dicebamus suprà nu. 12. quoties laborat infamia delinquens, etiam si non constet, an ex aliqua scientia orta sit, posse deferri ad superiorem, ut in eo delicto iudicialeiter procedat, eo modo, quo licet potest, dum modo saltet ipsa infamia sufficienter probari posse: quia id fatus est, vt possit superior posse iustè inquirere, & conuenientia remedia adhibere.

XXIII.
4. pronuntia-
sum accusat-
rum ad denun-
tiationem
parvam.
Summis ex
auctoribus.

Adriano quodlib. 11. liter. R. Soto relect. de legendis secreto memb. 2. q. 4. concl. 2. Nauarro in manuali, cap. 18. num. 61. & cap. Inter verba, conclus. 6. & alii Doctoribus, dicentibus. hunc modum denuntiationis esse licitum, quando ordinatur ad vitandum aliquod damnum graue, vel communiam, vel aliquius tertia persona. In praesenti enim non agitur præcipue de vindicando ambitionis delicto, sed de impediendo communis nocuientis religionis, quod esset maximum, si dignitates per ambitionem obtinerentur, vel si hoc vitium paulatim in hac religione introduceretur; quod facile timeri posset, propter propensionem magnam hominum ad huiusmodi vitium, & plures occasiones eius, quae in hac religione esse possunt, cui tale vitium maximam perniciem afferret. Vnde Soto dicta quæst. 4. de secreto dub. 1. post 3. conclus. inter peccata, quæ per se vergent in perniciem publicam, ponit ambitionem, & subordinationem suffragiorum in cathedris, & in aliis electionibus: quod non sine multorum scandalo experientia sati docet. Hinc ergo concluditur ratio assertio, quæ generalis est, quia bonum commune præfert priuatum, & conuerso nonnullum documentum priuata personæ, & præsertim nocetis permittendum est, vel contemendum propter vitandum maius damnum, vel communiam, vel aliquius innocentis. In praesenti autem damnum proueniens ambitione ex manifestatione peccati eius occulti, partim momenti est comparatione nocimenti, quod ex eius virtute religiosi potest prouenire. Imo etiam respectu eiusdem religiosi, potest in maius bonum redundare: nam damnum solum est parua quædam infamia apud superiorem, communum autem est vt vitetur spirituale eius damnum, & periculum: ergo.

XXIV.
Obiectio bi-
partita.

Dices, licet hic finis bonus sit, medium tamen non est proportionatum, quia si delictum est occultum, etiam reueletur superiori, nullum potest medium adhibere: quia nec potest interrogare reum; nec si interrogat ille tenebitur confiteri delictum, quia non iuridice interrogatur: quod si neget, illi potius est fides adhibenda, præsumitur enim innocens, qui non probatur nocens. Neque etiam potest de tali delicto inquirere in particulari, quia est in mare talis personam. Denique datur alia occasio facta denunciandi, si possunt occulta dicere, que probare non possunt. Respondeo ad priorem partem, quanquam illud medium non sit omnino efficac, non tamen esse inutile, & in ea opportunitate esse vniuersitatem, & maximum remedium, quod adhiberi potest, & ideo pro capacitate materia esse fatus proportionatum, & in tanto periculo, communis boni, non esse omittendum. Nam imprimitur sex contigit, vt quod vnuus scit, putans rem esse occultam, & sibi soli notam, alius eodem modo idem fieri, vele ad eam via, aut alia simili: & tunc si vterque currat ad superiorem, erunt duo testes, qui licet fortasse contestes non sint, & ad ordinariam penam non sufficiant, multum tamen conferre poterunt ad remedium adhibendum, præterim in causa pertinente ad bonum communem, vt constat in habeat, prodictione, &c. Deinde etiam vnuus solus secretum denunciet, deseruerit, ut superior attentius inquiet, & obseruet personam & actiones eius, & omnia indicia, vel circumstancias, quae veritatem indicare valeant. Potest etiam generalem aliquam inquisitionem facere, nullam suspicione de tali persona ostendendo, sed solum de ipso delicto, aut de posibilitate eius, ex officio procedendo, vt ita intelligat, an aliquis rumor de tali persona sparsus sit: & ita iuxta comparatam cognitionem prudenti arbitrio poterit remedium adhibere, etiam si non puniat peccatum. Quod in Societate faciliter est Preposito Generali, quia ad ipsum pertinet distributio omnium dignitatum, seu prælationum eius, & ipse etiam debet præbere conlensum, vt extra illam acceperit: quod si agatur de ambitione Generalatus, ad Vicarium Generalem pertinet huiusmodi cura, & prouidentia. Nam in eo casu tam occulti criminis, fatus esse videtur rem illi manifestare: nam per hoc satis impletur votum manifestandi Societas, vel Preposito eius. Vicarius autem non communicabit cum aliis tribus antiquioribus profisiois in constitutis designatis, donec prudenter iudicet, an res sit in eo statu, vt possit in iudicium deducit, vel nisi eorum consilio, & industria indigat ad remedium adhibendum.

Ad aliud autem inconveniens de periculo fali-
testimonij, respondeo, imprimis hoc non esse morale periculum, nec præsumendum in personis religiosis. Deinde exigit potest iuramentum, quando fuerit aliqua talis suspicio, obseruanda etiam sunt alia circumstantiae, & indicia, quæ mortaliter non desunt, quando tam inordinatus est animus, & affectus denunciantis, vt falsum testimonium in re tam graui alteri imponat. Denique hac manifestatio, non ad hoc ordinatur, vt statim adhibeat fides vni denunciandi, sine alio examine, & vel confidatione. Sed vt inde sumi possit initium, & via intelligendi certius veritatem, & adhibendi aliquod remedium. Aliquando vero tanta posset, esse auctoritas vniuersus loquentis propter vita integratatem, & prudenter existimationem, vt si rem alteraret, tanquam sibi certa experientia notam, fides illi efficitur, adhibenda, non quidem ad puniendum delictum, sed ad eius affectum & progressum impedendum, p. 10. cap. 1. secundo de tribus, i. dicitur. quem textum vnuus testis veridicus sat est ad ma-
dilectum impidiendum, licet non ad puniendum.

Ex quibus infertur idem esse dicendum in terio-
casu in num. 19. posito, quando res non solum oc-
cultata est, sed etiam sub secreto naturali recepta: vnuus
enim non obligat naturale secerum ad seruandum, sicut per
illud, non obstante fide, seu promissione data: quia
semper subintelligitur conditio, nisi tale secerum acci-
nde.

in detrimentum communis boni cedat, nam tunc obligatio est iniqua, & contra ipsum naturale ius: in praesenti autem materia tale secretum vergeret in magnum Societatis detrimentum, vt in num. 11. & 12. ostensum est, & ideo non obstante tali secreto, licitum est ambitionem Preposito manifestare: quod si est licitum, etiam cadit sub obligationem huius voti, quia continetur sub verbis eius, vt constat ex interpretatione superiori in nu. 2. data; suppono enim cognitionem sub illo secreto acceptam esse sufficientem certam moraliter, modo superiorius in numero illo 19. explicato: nam illo positio nihil deest ad materiam & obligationem huius voti.

*Virum professus Societatis ex vi voti teneatur de-
nuntiare ambitionem, quam alter secreto, &
grasia tantum salutaris consilij pos-
tandi, illi manifestauit.*

XXVII. Solùm ergo superest difficultas circa secundum modum occulti, in quo adiungitur secretum consultationis ordinata ad remedium anima. Quibusdam enim videtur, etiam in eo casu obligare hoc votum, quia peccatum occultum, quod vergit in corruptionem communis, reuelandum est superiori secreto, & vt patri, non obstante quocunque secreto, extra confessionem. Sub hanc enim generalitate loquitur diuinus Thomas 2. quæst. 70. articulo primo ad secundum, & eodem modo loquitur Soto libro quinto de Iustitia, quæst. 7. articulo primo ad primum, & de Tegendo secreto memb. 2. quæst. 7. proximè ante 4. conclus. Caietanus etiam, cum aliis modernis expositoribus ibi. At vero præfens delictum, de quo agimus, vergit in communem detrimentum religionis, vt nu. 23. ostensum est: ergo non obstante illo secreto, licet reuelatur, & con sequenter obligabit hoc votum. In contrarium vero est, quia multi graues auctores negant delictum esse reuelandum, quod per solam consultationem secretam cognitionem est. Nauarr. in Summ. cap. 25. n. 46. & late in dict. c. inter verba, coroll. 6. præfertim a num. 401. Cord. lib. 1. q. 43 dub. 2. casu 3. Sed hi indiferenter loquuntur de consultatione, quæ fit ad remedium animon, vel corporis, vel rei familiaris, qualis fieri solet cum Aduocato, Medico, & similibus, & ideo etiam Corduba, & Nauarrus posteriori loco, adhibent exceptionem, Nisi reuelatio sit necessaria ad vitandum manus madum Republica, vel innocens, & vulgare est de criminis heresis, sicut tractauit disp. 20. de fide. lect. 4. proditione, & aliis.

XXVIII. Inuenio vnicum Dominicum Banes qui 22. dist. q. 70. art. 1. dub. 4. ad 6. in specie dixit Theologum si consilium in ordine ad sacramentum Pœnitentiae in nullo casu posse reuelare, & loquitur aperte de consultatione distincta a propria confessione sacramentali, quæ nullo modo est pars eius, licet ad illam vt ad finem extrinsecum ordinetur, & ideo non inducit proprium sigillum eius, sed infra illud tam magnum secretum, vt propter nullam causam illud reuelare liceat, quod tamē ab ipso nulla auctoritate, vel ratione probatur. Potuit autem in hoc fundari, quod per illam extrinsecam relationem participat talis consultatio religionem Sacramenti, ergo etiam participat secretum eius, ita vt sacrū & religiosum dici valeat: ergo nulla ratione violandum est. Et confirmatur, quia alias magna ex parte præcluderetur via ad confessionem liberè faciendam, si non posset homo liberè, & sine timore reuelationis consultare, quod necessarium sibi esset, ad confessionem faciendam. Sed hæ rationes non cogunt, nam illa relatio est merè extrinseca, solum ex intentione operantis, & ideo non addit aucti extenso obligationem aliquam, vel potius efficaciam, ad illam inducendam, quemadmodum etiam atti-

Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

gi. in tomo de penit. disp. 33. sect. 4. num. 6. Neq; et iam impeditur libera confessio, quia inter illam, potest fieri sufficientia consultatio cum confessore, vel si ille non sit sufficienter doctus, per illum sub eodem sigillo, poterit consuli doctior; & tunc verum est, Theologum, qui consultatur, in nullo casu posse reuelare secretum, quia re vera participat sigillum confessionis; nam recipit notitiam illam cum onere suo. Quod si fortasse nolit sub tanto sigillo illum audire, male faciet; quia confessor non potest aliter eam communicare.

Quocirca loquendo de consultatione in ordine ad confessionem, quam facit homo omnino extra confessionem, vt se ad illam præparet, vel ut recte possit disponere de rebus suis, sic non censes esse in illa maiorem secreti obligationem, quam est ex natura rei in simili consultatione facta in ordine ad contritionem, vel satisfactionem propria conscientia, etiam non est sacramentalis confessio instituta, prout contingere posset in statu legis naturæ, aut veteris: quia nec cum institutione huius sacramenti additum est speciale præceptum positum talis secreti, pro illa consultatione, vbi enim ostendetur: neque ex natura rei sequitur, vt respōsio in n. præcedenti data ostendit. Nihilominus tamē ex ipsa rei natura etiam secluso Sacramento censeo illud secretum esse grauissimum, ita ut licet non obliget in omni proflus casu, & sine vila exceptione, sicut sigillum confessionis, varissim tamē, & non nisi propter vitandum maximum communem malum violari posset. Ratio est, quia hoc remedium consultationis secretæ, ex natura rei est maximè necessarium ad bonum animarum, quod bonum maioris momenti est, quam alia temporalia, & ideo ad maximum bonum humani generis spectat, vt hoc remedium conseruetur, & non fiat vel inutile, vel nimium onerosum. Potestq; cum aliqua proportione hic applicari ratio, quæ de sigillo confessionis fieri solet: necessarium enim sicut, ut confessio, quæ medium etiam est ad salutem necessarium, inutile, aut onerosa non feret: sic ergo ne consultatio ad remedium conscientiæ ordinata, quæ sicut modo est hominibus necessaria ad bonum animæ, inutile, aut onerosa fiat, magnam secreti obligationem secum afferre necesse est, quanvis non in eo gradu, vt fit cum sigillo confessionis comparanda; quia nec res ita sacra est, nec ita necessaria. Et ideo dixi paulo ante, licet hoc secretum non obliget semper, & sine vila exceptione, sicut sigillum confessionis, non tamē posse violari, nisi grauissima communis causa intercedat. Ut autem causa prudenter iudicetur sufficiens, non solum pondemandum est incommodum particulare, quod inde accidere potest illi personæ cuius secretum reuelatur, sed etiam hoc generale, quod illud consultationis remedium multum eneruatur, & fit odiosum per talem reuelationem.

Ex hac igitur doctrina, quam verissimam existimo, & bonis moribus necessariam, infero in praesenti questione, non obligare hoc votum, quando res tantum scitur sub hac consultatione secreta, quia non existimo esse tunc licitam talem reuelationem. Nam licet ambitio sit ex peccatis, quæ vergunt in detrimentum communis, maius censeo esse non cum eum, quod ipsi etiam religioni protinere potest ex facilitate reuelandi tale secretum, vix enim illius auderet sua conscientia prouidere per talem consultationem, quod maximum bonum est, similem enim ob finem, ne scilicet religiosi nostri terrenatur à manifestanda superiorib. conscientiæ, vt lib. 10. cap. 6. tractabitur, districte præcipitur iisdem superioribus, vt secreti illius naturalis fidem omnino seruent. Et quod caput est, nuper in 6. Congreg. generali can. 12. statutum, quod de manifestandis fu-

XXIX.
R. consilium
p. ad illam
modum oe-
culti non
posse confes-
sionis sigillo.

Effe tamē
grauiissimum
secretum.

Eius grauissi-
mæ ratio.

Confirmatio-
nem & prepor-
tionalium.

6. Pronunt.
ob illam
grauiissimum
secreti illius
secreti esse
reuelare de-
lictum tamen
hoc vobis.

periori aliorum defectibus in regula habetur; intelligi de illis defectibus, qua ab aliquo alio notata, & obseruata fuerint; non autem de iis, que ipsius secreto & consilio pertendi gratia, ut dirigitur vel iuuenatur, alteri communicarent. Vnde quod sic scitur, dici potest moraliter ne sciri, & hoc etiam titulo, non comprehendendi sub materia huius voti. Accedit quod si attentare res consideretur, maius commodum inde prouenire potest ad ambitiones etiam impediendas: quia ipsi quoque ambitionis maiori cum fiducia confidunt viros doctos, ac religiosos, a quibus poterunt saltem confilio iuvari: si autem seiant esse reuelandos non consulent, & ita nec consilium, nec reuelatio locum habebunt. Vnum vero addo consideratione dignum, oportere, ut consultatio vera sit, & non ficta, id est, quod fiat animo intelligendi veritatem, ad caendum peccatum, vel ob alium finem bonum; nam si quis specie tantum consultationis utatur, vel ad inducendum alium ad malum, vel ad explorandum animum eius, vel quid simile, profecto talis consultatio non est digna secreto, & ideo ea non obstante obligabit hoc votum, eo modo quo de aliis casibus occultis diximus.

¶ trum ante denuntiationem dicto ambitionis
præmittenda si secreta monitio?

XXXI. Ultimum inquiri hic potest, an in illis casibus, in quibus manifestari potest superiori hoc erit men, etiam si secretum sit, possit, vel debet secreta admittitio præcedere: quando enim delictum est publicum, certa res est, non esse necessarium, quia potest statim procedi ad denuntiationem iudiciale, iuxta doctrinam communem 2.2. quæst. 33. art. 7. vbi Caiet. circa ad tertium, & Soto lib. 5. de Iustitia, quæst. 5. art. 1. In occultis autem videtur semper præmittenda admonitio, iuxta ordinem Euangelicum Matth. 18. & cap. qualiter & quando, de accusatione. Sed de hoc infra lib. 10. cap. 9. & 13. explicando generales regulas, latius dicemus. Nunc solum adierto, duplum hic esse posse questionem: una est, an habens hoc votum, possit hanc admonitionem præmittere: alia est, an teneatur. Ad priorem dicendum est, id per se non esse contra votum, quia votum non fuit de manifestatione facienda, nulla admonitione premissa. Dices admonitio ea tendit, ut manifestatio non fiat, si delinquens emendetur, & ex hac parte esse contra votum, quia tendit ad impediri modum actionis eius. Respondeo primò antecedens non esse necessarium, quia potest illa admonitio fieri ut sciat delinquens suum delictum esse manifestandum superiori & ita disponatur ad emendationem, & correctionem superioris. Deinde dicitur illam intentionem debito modo conceptam non esse malam, nam vel per admonitionem obtinet effectus intentus perfectæ emendationis, & impeditio totius ambitionis, omnisque effectus eius, vel non: si non, procedendum est ad manifestationem, sicut non impeditur votum; & hoc rescripsi debuit in propofito cum admonitio fiebat: si autem emendatio perfecta obtenta est, cessare poterit admonitio, nec fieri contra votum, quia eius materia cessavit, eo quod illud delictum iam sit quasi omnino præteritum; quod non cadit sub hoc votum, ut supra num. 15. diximus. Neque est contra votum expedita realiquid mutationem materiæ, qua facta cesseret obligatio eius: quia & obligatio illa affirmativa est; nec ita obligat pro statim, quin aliquam commodam occasionem expectare licet, & ratio expectandi, vel etiam desiderandi talem mutationem potest esse honesta, & ad charitatem pertinens, ut in presenti facile considerari potest.

XXXII. Ad aliam questionem respondeatur, non esse ob-

ligationem promittendi in hoc casu admonitionem, quod est manifestum, quod voti obligatio, non, quia in voto nihil agitur de hoc ordine servando. Solum ergo potest dubitari de lege correctionis fraternalis, seu charitatis: hic autem non habet locum obligatio, seu ordo correctionis fratrum per se loquendo: quia haec manifestatio, licet sit figura, & non ordinatur per se ad punitionem delicti, in quo conueniet cum correctione fratrum; retamen vera, non est correctione fratrum, nec per ad præceptum illius, quia non ordinatur per se ad priuatum bonum fratris, qui est proprius correctionis fraternalis, iuxta illud, si te audent, larbas eris fratrem tuum; sed ordinatur ad communem bonum, & impediendum communem detrimentum religionis ex assumptione sui subdit ad platuram, etiam si ipse alias in ea procuranda non peccasset, & ideo non regulatur per se talis manifestatio per generalem legem, seu regulam correctionis fraternalis; vnde communis sententia Doctorum est in peccatis, quæ per se vergunt in damnum communis, non esse necessarium, per se loquendo, hunc ordinem seruare, ut videtur licet in Soto dict. relect. membr. 2. quæst. 4. concl. 7. & Corduba dict. q. 43. lib. 1. & quæst. 6. Summæ, & alii, quos infra lib. 10. in proprio loco referemus. Vide etiam, si placet, 36. Motum proprium Pij V. contra offendentes Cardinales, vbi delictum illud, quantumvis occultum, statim manifestari præcipit sub excommunicatione latæ sententia.

Dices, est hoc non pertinet ad præceptum correctionis fraternalis, sed ad præceptum subueniendi communicati periclitati, nihilominus charitas fratris semper obligat, ut haec subueniatio fiat cum minimo damno ipsius, quoad fieri possit: ergo si potest subueniri per monitionem secretam, famam proximi seruare, non est delictum eius statim manifestandum: ergo charitas obligat ad præmitendum huiusmodi monitione. Respondeo, ideo semper dixisse, per se loquendo, quia in his rebus moralibus vix potest dari regula generalis, quæ non patitur exceptionem. Dicimus ergo, vbi per se primo agitur de communis bono, & de fermo, ac seculo remedio illius, & vbi tantum periculum immittit, quantum est in huiusmodi peccatis, monitionem priuatum non esse remedium proportionatum, quia moraliter non potest reputari sufficiens, sed necessaria est prouidencia eius, ad quem ex officio pertinet, communis bono propriece, & ideo per se, ac moraliter loquendo, necessarium non est illud medium intentare, per hoc tamen non tolliunt, quin in aliquo casu raro tanta possit esse spes fructus, & sufficiens remedij per admonitionem secretam, ut charitas obliget ad præmittendam illam: sed hoc in casu ambitionis, tam raro est exigitum, ac difficile, ut non censem esse casum morale, & ideo absoluere dici potest, non esse taliter obligacione. Imò etiam addo non solum licere, sed etiam melius esse statim ad superiori in huiusmodi eventu, quia comparatione boni communis illud derrimum fratris, quasi nihil existimat. Porro quoniam & quales socios, ad libere debet superiор ad indicandum de ambitu delati, ex 3. p. confit. cap. o. lit. A. & ex decreto 49. congregat. 4. intelligi potest.

C A P V T XI.

Cur hec vota simplicia sint, & non
solennia.

Supponitur in hoc titulo vota haec simplicia esse, & non solennia: quod iuxta institutum Societatis ceter-

curd supra minne. tis certum est. Nam in constitutionibus solum dicitur ut profecti hæc omnia Deo promittat. p. cap. 2. §. 1. & 10. p. §. 6. In congregationibus autem generalibus 1. & 3. vt supra in cap. 9. num. 10. citauit, vota hæc simplicia appellantur; vbi forma illa emitendi prescribitur. Ac denique sub eadem voce illa approbavit Gregorius XIII. in Confit. Ascendente Domino. Itaque cum hoc certum sit, rationem inquirimus, cur hæc vota non sint solennia, sicut est quartum votum professorum. Et ratio dubitandi esse potest, quia sunt ita annexa tali professioni, sicut quartum votum, omnia enim requiruntur ex peculiari instituto Societatis, & nullum eorum ex sola rei natura erat necessarium. Item omnia sunt æquæ perpetua, & immutabilia: omnia etiam conseruant ad perfectiorem renuntiationem, vel suæ voluntatis, vel honorum omnium, ac honorum temporalium. Denique sunt etiam hæc vota publicè & in manibus prælati, & cum exteriori solempnitate.

II. Sed hoc breuiter expediti potest. Nam in primis hæc vota, tam ex intentione vountentum, quam Societatis, tanquam simplicia sunt; & ideo non mutant naturam votorum simplicium, etiam si coram prælato, & in præsenti multorum fiant, vt in simili de coadiutoribus formatis dicitur 5. p. Confit. cap. 4. declarat. 1. Quanvis enim sola intentio vountentis non sufficiat ad voti solempnitatem, necessaria tamen est formalis, vel virtualis, & ideo si ex intentione vountentis votum tantum fit, ut simplex, optimum argumentum est re ipsa solum esse simplex, maximè cum illa intentio ex nullo errore procedat. Deinde hæc vota omnino sunt de futuro, & non participant, vt sic dicam, traditionem de præsenti, nec proximè, ac per se ordinantur ad confirmandam illam, sicut ordinantur in Societate non solum tria ordinaria vota, sed etiam quartum votum professorum, vt supra in cap. 4. ad hæc declarauimus. Assumptum patet ex ipsa forma vountendi, & ex rebus ipsis, quæ promittuntur, quæ magis pertinent ad tollenda incommoda, vel impedimenta perfectionis in futurum, quam ad statum ipsum perfectionis in præsenti stabilendum. Tertiò longè aliter hæc vota connexæ sunt professioni Societatis, quam quartum de obedientia præstanta Pontifici circa missiones: nam hoc est per se primò requisitum, ex vi finis primarij, ad quem ordinatur Societas. Vnde sicut in statu religiōnis, vt sic, tria vota censentur esse de mediis essentialiter necessaria ad finem perfectionis, ita in Societate hoc quartum votum est de medio essentialiter necessario ad propriam perfectionem, & finem huius instituti. At verò hæc vota non sunt tanquam essentialiter necessaria, sed tanquam secundarij conductuientia ad conseruationem instituti: vnde materia illarum non continet media per se ordinata, ac simpliciter necessaria ad finem Societatis: sed ad remouenda aliqua impedimenta. Quartò hoc declarat modus emitendi hæc vota: nam quartum votum in i: samet professione emititur, tanquam ad illam essentialiter pertinentis: hæc autem vota post aliquod tempus, & interdum post aliquot dies emituntur, & qui ea promittit, incipit dicere: Ego N. professus Societatis promitto, &c. significans, hæc non pertinere ad professionem, sed supponere illam; in aliis verò substantialibus votis dicit, Ego professionem facio, & promitto; & ideo in accidentalē etiam solempnitate est magna diueritas: nam hæc vota licet fiant coram prælato, & aliis propter rei grauitatem, & vt de illo Societati publicè constet; non tamen fieri solent publicè in Ecclesiæ, nec cum aliis solempnitatibus, cum quibus professionem fieri supra in cap. 5. vidi mus. Denique hæc vota nullum moralem habent effectum, iure positivo communi, aut speciali Societatis additum, sed solam obligationem, quam via inducunt, votum autem solempne semper habet aliquem huiusmodi effectum moralem, vt de tribus substantialibus in præcedenti tomo, & de quarto voto Societatis in cap. 4. n. 38. ostendimus. Vnde etiam fit ut profecti, qui in Societate quartum illud votum emitunt, ratione illius censeantur habere in Societate primum locum, vt habetur in examine cap. 1. §. 8. & p. 5. Confit. cap. 1. & 2. & ideo illi soli sunt, qui ordinario iure Societatis vocem habent, actiūam, & passiūam in electione Generalis: profecti autem, qui quartum votum solempne non emitunt, quanvis alia quinque vota faciant, vt constat ex Extrauag. Ascendente Domino, atque ex quarta cōgreg. decreto 39. in illo gradu non constituantur, nec prædictum suffragium habent, & ideo dicimus talia vota nullum effectum moralem, quasi positum habere, sunt ergo omnino simplicia; & diueritas inter illa, & quartum votum professorum, ex dictis satis declarata est. Si quis verò querat an hæc vota sint dispensabila per superiores, siquidem simplicia sunt, consulat ea de re tractatum i. huius to milib. 2. cap. 12. num. 10.

INDEX CAPITVM LIBRI SEPTIMI.

De professione trium votorum, ac formatis Coadiutoribus.

- I. **C**ur hæc professio in Societate admittatur, & ad quem finem.
- II. **C**ur Coadiutores spirituales Societatis i. E. S. V. solempnia vota non emittant, & in quo à professis, & scholaribus differant.
- III. **A**n conueniens fuerit Coadiutores temporales in Societate admitti, & quibus votis incorporentur.
- IV. **G**eneralis illatio de gradibus personarum Societatis.